

गोंय सरकार

राजभाशा संचालनालय

जुन्ता हावस, पणजी

कोंकणी भाशेचें प्रशिक्षण

(प्रशासकी)

(सरकारी कर्मचारी अभ्यासक्रम पुस्तिका)

(Syllabus for Konkani Language Training Course for
Government Employees prepared by
Directorate of Official Language, Government of Goa.)

2014

कोंकणी भाशेचें प्रशिक्षण

अभ्यासक्रम

संपादक
डॉ. प्रकाश वजरीकार
(संचालक, राजभाशा संचालनालय)

संयोजन
श्री. अनिल सावंत
(सहाय्यक संचालक, कोंकणी)
प्रा. भूषण भावे
डॉ. राजय पवार

मार्गदर्शक
डॉ. तानाजी हळर्णकार

राजभाशा संचालनालय

गोंय सरकार

23 जून 2014

अभ्यासक्रम

Publisher:
Directorate of Official Language
Government of Goa
Junta House, Panaji - Goa.

© Directorate of Official Language
Government of Goa

Date of Publication :
04 February 2014

No. of copies : 1000

Circulation-Under 'Rajbhas
Prashikshan Evjonn'
Price : ₹ 100

टीप :
(ह्या अभ्यासक्रमाचो वापर करपाक सरकाराची परवानगी गरजेची).

प्रकाशक
राजभाशा संचालनालय
गोंय सरकार
जुन्ता हावस, पणजी-गोंय

© राजभाशा संचालनालय
गोंय सरकार

प्रकाशनाची तारीख :
23 जून 2014

प्रती : 1000

राजभास प्रशिक्षण येवजणे खाला
वितरण
मोल : ₹ 100

मांडावळ

राजभाषेचें प्रशिक्षण

राजभाषा अंमलबजावणेचो एक वांटो म्हणून राजभाषा प्रशिक्षण येवजण गोंय सरकार चालीक लायता. सरकारी सेवेंत आशिल्ल्या कर्मचाऱ्यां खातीर ही एक येवजण आसा. हातूंत दीसपट्टें प्रशासन राजभाशेंतल्यान जावचें हे नदरेंतल्यान कर्मचाऱ्यांक प्रशिक्षण दितात. ह्या प्रशिक्षणांत तांकां शेरे, टिपणां, अर्ज लिखाण, तरेकवार भेटपत्रां, मसुदो लिखाण, विधानसभेचें कामकाज, परिभाशीक उतरावळ अशे साबार विशय शिकयतात. राजभाशेंतल्यान प्रशिक्षण चडांत चड प्रभावीपणान चलचें आनी ताचो फायदो तळागाळांतल्या लोकांक जावचो अशेंय हे येवजणे फाटलें उद्दिष्ट आसा.

राजभाषा प्रशिक्षण येवजणे खाला आमी हो अभ्यासक्रम तुमचे मुखार दवरतात. ह्या अभ्यासक्रमाचे बांदावळींत आमकां संयोजक म्हणून प्रा. भूषण भावे, डॉ. राजय पवार आनी श्री. अनिल सावंत तशेंच मार्गदर्शक म्हणून डॉ. तानाजी हळर्णकार हांचो भोव मोलादीक वांटो लाबलो. तांणी दिल्ल्या योगदाना खातीर संचालनालय तांचें उपकारी आसा. ह्या अभ्यासक्रमाचो उपेग प्रशासनांतल्या सरकारी कर्मचाऱ्यांक जातलोच, तेच वांगडा भाशेचे उदरगती पासत वावुरपी हेर संस्थांकूय जावचो अशी आमची इत्सा आसा.

देव बरें करूं.

डॉ. प्रकाश वजरीकार

(राजभाषा संचालक)

संपादक

पणजी

23 जून 2014

क्र.	पाठ	पान क्र.
1.	कोंकणी भास आनी साहित्याचो इतिहास	1
2.	कोंकणी आनी हेर भासो	9
3.	स्वर, व्यंजनां, खाशेले उच्चार	9
4.	उजळणी	16
5.	वार, म्हयने, आंकडे	16
6.	नाम	22
7.	सर्वनाम, लिंग, वचन, काळ	25
8.	उजळणी	68
9.	विशेशण	69
10.	क्रियापद	73
11.	क्रियापद	73
12.	उजळणी	82
13.	क्रियापद	73
14.	वाक्यरचणूक	82
15.	वाक्यरचणूक	82
16.	उजळणी	95
17.	प्रशासकी उतरावळ आनी वाक्यांश	96
18.	प्रशासकी उतरावळ आनी वाक्यांश	96
19.	प्रशासकी उतरावळ आनी वाक्यांश	96
20.	उजळणी	96
21.	पदनामां	96
22.	खात्याचीं / विभागाचीं नांवां	99
23.	खात्याचीं / विभागाचीं नांवां	99
24.	उजळणी	104
25.	शेरे / टिपणां	104
26.	शेरे / टिपणां	104
27.	शेरे / टिपणां	104
28.	उजळणी	104

29. प्रशासकी कार्यपद्धत	106
30. प्रशासकी कार्यपद्धत	106
31. प्रशासकी कार्यपद्धत	106
32. प्रशासकी कामकाज (लेखा)	112
33. परिपत्रक	112
34. परिपत्रक	112
35. आदेश	112
36. उजळणी	112
37. प्रशासकी अर्जलिखाण	112
38. प्रशासकी अर्जलिखाण	112
39. अर्जाक जापो	113
40. उजळणी	116
41. आमंत्रण पत्रां	116
42. भेटपत्रां / परबीं पत्रां	116
43. भेटपत्रां / परबीं पत्रां	116
44. उजळणी	128
45. अणकार	129
46. म्हणी आनी ओपारी	129
47. विधानसभा कामकाज नमुने	129
48. उजळणी	129
49. मुद्रीत शोधन (Proof Reading) धांवती वळख	130
50. कार्यशाळा, अभ्यासक्रमाक धरून	132
51. स्वाध्याय (कार्यालयीन वेव्हार धरून)	132
52. उजळणी	132
53. परिक्षा (परिक्षे खातीरचे प्रश्नपत्रिकेचो नमुनो)	132
54. परिक्षा (परिक्षे खातीरचे प्रश्नपत्रिकेचो नमुनो)	132
55. संकलन आनी मोलावणी	135
56. संकलन आनी मोलावणी	135
57. प्रशिक्षणार्थ्यांचें अणभव कथन	135
58. जाणकार व्यक्तींचें मार्गदर्शन	135
59. जाणकार व्यक्तींचें मार्गदर्शन	135
60. प्रमाणपत्रां वांटप / समारोप	135

गोंय सरकार
राजभाशा संचालनालय
पणजी-गोंय
अभ्यासक्रम विभागणी

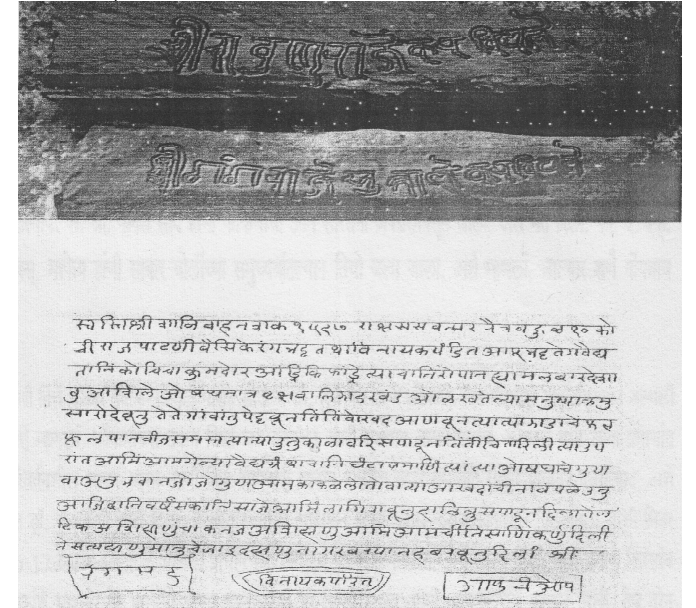
अनु.क्र.	तारीख	विशयाचें नांव	प्रशिक्षक	व्याख्यान	दीस
1.		कोंकणी भास आनी साहित्याचो इतिहास		1	पयलो
2.		कोंकणी आनी हेर भासो		1	
3.		स्वर, व्यंजनां, खाशेले उच्चार		1	
4.		उजळणी		1	
5.		वार, म्हयने, आकडे		1	दुसरो
6.		नाम		1	
7.		सर्वनाम, लिंग, वचन, काळ		1	
8.		उजळणी		1	
9.		विशेशण		1	तिसरो
10.		क्रियापद		1	
11.		क्रियापद		1	
12.		उजळणी		1	
13.		क्रियापद		1	चवथो
14.		वाक्यरचणूक		1	
15.		वाक्यरचणूक		1	
16.		उजळणी		1	
17.		प्रशासकी उतरावळ आनी वाक्यांश		1	पांचवो
18.		प्रशासकी उतरावळ आनी वाक्यांश		1	
19.		प्रशासकी उतरावळ आनी वाक्यांश		1	
20.		उजळणी		1	
21.		पदनामां		1	सवो
22.		खात्याचीं / विभागाचीं नांवां		1	
23.		खात्याचीं / विभागाचीं नांवां		1	
24.		उजळणी		1	
25.		शेरे / टिपणां		1	सातवो
26.		शेरे / टिपणां		1	
27.		शेरे / टिपणां		1	
28.		उजळणी		1	

29.		प्रशासकी कार्यपद्धत	1	आठवो
30.		प्रशासकी कार्यपद्धत	1	
31.		प्रशासकी कार्यपद्धत	1	
32.		प्रशासकी कामकाज (लेखा)	1	
33.		परिपत्रक	1	णववो
34.		परिपत्रक	1	
35.		आदेश	1	
36.		उजळणी	1	
37.		प्रशासकी अर्जलिखाण	1	धावो
38.		प्रशासकी अर्जलिखाण	1	
39.		अर्जाक जापो	1	
40.		उजळणी	1	
41.		आमंत्रण पत्रां	1	इकरावो
42.		भेटपत्रां / परबीं पत्रां	1	
43.		म्हणी आनी ओपारी	1	
44.		उजळणी	1	
45.		अणकार	1	बारावो
46.		अणकार	1	
47.		विधानसभा कामकाज नमुने	1	
48.		उजळणी	1	
49.		मुद्रीत शोधन (Proof Reading)	1	तेरावो
50.		धांवती वळख	1	
51.		कार्यशाळा, अभ्यासक्रमाक धरून	1	
52.		* स्वाध्याय (कार्यालयीन वेव्हार धरून)	1	
53.		परिक्षा	1	चवदावो
54.		परिक्षा	1	
55.		संकलन आनी मोलावणी	1	
56.		संकलन आनी मोलावणी	1	
57.		प्रशिक्षणाथ्यांचें अणभव कथन	1	पंदरावो
58.		जाणकार व्यक्तींचें मार्गदर्शन	1	
59.		जाणकार व्यक्तींचें मार्गदर्शन	1	
60.		प्रमाणपत्रां वांटप / समारोप	1	

- * स्वाध्याय - उतरावळ-वेवसायीक
- आमंत्रणां, परबीं, भेटकार्डां
- टिपण
- सुचोवणी

पाठ 1 कोंकणी भास आनी साहित्याचो इतिहास

- आठव्या शेंकड्या सावन 2010 मेरेनच्या कोंकणी भास आनी साहित्याचो नियाळ.
- तातूंत मुखेलपणान शिलालेख, मौखीक साहित्य (लोकवेद) तशेंच पुर्तुगेजां आदल्या साहित्याचो विचार.
- पुर्तुगेज कालीन कोंकणी भास आनी साहित्याचो थोडे भितर नियाळ. पाद्रींच्या कोंकणी योगदाना विशीं माहिती. इन्क्विजिशनचो कोंकणीचेर परिणाम.
- आधुनीक आनी गोंयचे मुक्तताये उपरांतच्या कोंकणी भास आनी साहित्यांतले मुखेल प्रवाह.
- कोंकणी भाशीक चळवळी आनी संस्था हांची माहिती.
- (संदर्भ : The History of Konkani Language & Literature, M.L. Sardessai)

कोंकणी ही भारतांतली एक अल्पसंख्यांक भास. संवसारांत सुमार 50 लाख कोंकणी उलोवपी लोक रावतात असो अदमास आसा. भारताचे अस्तंत दर्यादेगेर उत्तरेक मालवण आनी दक्षीणेक कारवार मेरेन ही भास मुखेलपणान उलयतात.

हे भाशेक कोंकणी हें नांव कोंकण ह्या वाठारा वयल्यान आयलें आसुये.

कोंकणीचो उगम महाराष्ट्री प्राकृतांतल्यान जाला अशें मत डॉ. सु. बा. कुलकर्णी हांणी दिलां. कोंकणी भाशेच्या उगमा संबंदान विद्वानांनी साबार मतां उक्तायल्यांत. डॉ. सुमित्र मंगेश कत्रे हांणी तिका दक्षीण-अस्तंत गटांत आसपावल्या. श्री. नागेश सोंदे हांणी कोंकणीचो उगम शौरसेनी अपभ्रंशा पसून जाला अशें मत दिलां. फा. एफ्.एस्. माफेय हांणी जायत्या बोलींच्या समुचयांतल्यान तिचो जल्म जाला अशें म्हणलां. जाल्यार शणै गोंयबाब हांणी तिचें कुळार वेदीक-संस्कृत भाशेंत सोदलां. डॉ. जुजे पेरैर हांणी कोंकणी भास महाराष्ट्री प्राकृतांतल्यान जल्मली अशें म्हणलां. कोंकणीच्या उगमा विशीं चड अध्ययन आनी संशोधन जावप गरजेचें. कोंकणी भास उण्या प्रमाणांत परिवर्तनशील आसा आनी तिणें आपणाले प्राचीन अवशेश व्हड प्रमाणांत राखून तिगोवन दवरल्यात, अशें मत डॉ. कुलकर्णी हांणी दिलां तें वस्तुस्थितीचेर आदारून आसा. खास करून कोंकणीचे क्रिस्तांवांचे बोली भितर 16-17 व्या शेंकड्यांतले भाशेचीं प्राचीन रुपां अजुनूय पळोवंक मेळटात. हाचें कारण हिंदूंचे भाशे प्रमाण क्रिस्तांव लोकांचे भाशेचेर हेर भाशांचो प्रभाव पडनासतना, ती वेगळी स्वतंत्र आनी आपणाल्याच कोशांत उरली. तेच तरेन गोंयांतले कोंकणी भशेन, हेर वाठारांतले कोंकणी भाशे परस, पोरणीं रुपां तिगोवन दवरिल्लीं दिश्टी पडटात.

कोंकणी भास: उगम आनी विकास (कालानुक्रम)

इ.स. 800 ते 1000: कोंकणीची बोली म्हणून जल्म

(शिलालेखांतल्यान अक्षरबद्ध)

इ.स. 1000 ते 1200: म्हणी, वाक्प्रचार, लोककला, लोकसंगीत, लोकगीत, लोककथा आनी मौखीक साहित्याचो-लोकवेदाचो जल्म.

इ.स. 1200 ते 1500: संभाव्य काव्ययुग

इ.स. 1500 ते 1600: कृष्णदास शामा आनी हेर लेखकांचो कालखंड (रामायण, महाभारत हांचेर आदारीत साहित्यनिर्मणी)

इ.स. 1510 ते 1575: कोंकणी समाजाचें स्थलांतरण

इ.स. 1575 ते 1684: पुर्तुगेज कालखंड-क्रिस्ती धर्मीक कोंकणी साहित्याची निर्मणी.

इ.स. 1684 ते 1855: भाशीक बंदीचो कालखंड. भाशेची उवेखणी. भाशीक शुन्यकाळ.

इ.स. 1855 ते 1961: भाशीक पुनरुत्थानाचो कालखंड

इ.स. 1961 ते 1992: स्वातंत्र्योत्तर कालखंड: सर्जनशील साहित्य निर्मणे वांगडाच भाशीक चळवळ.

मौखीक साहित्याची प्रदीर्घ आनी प्राचीन परंपरा कोंकणीक लाबल्या. इतिहासीक दस्तावेज पळयतकच मांड नांवांचे सुवातेचेर धालो, फुगड्यो, बी लोककला 12व्या शेंकड्या सावन चलतात म्हणपाचो संदर्भ मेळटा. होवयो (दांत्या वयल्यो होवयो, लग्ना वेळार हळडीरोसा वेळार, घरभरवणे वेळार म्हणपाच्यो होवयो, शेतांत नडणी, लुंवणी, मळणी, बी विंगडविंगड कश्टांचीं कामां करता आसतना म्हणपाच्यो होवयो अशे जायते प्रकार आयज लेगीत प्रचलीत आसात).

धुलपदां, धालोगितां/फुगडीगितां, जती, नमनां, बी लोकगितां, रणमालें, जागोर, वीरभद्र, बी आदीं लोकनाट्यां, धालो, फुगडी, तालगडी, घोडेमोडणी, कळशी, दिवली, खारवी, बी लोकनृत्यां, लोककाव्यां, लोकांकाणयो (लोककथा) हांचें बी स्वरूप आनी प्रकार पळयतकच मन थक जाता. लोकसंख्येच्या आनी भुगोलीक मानान ल्हानशा प्रदेशांत मौखीक साहित्याची इतली गिरेस्त परंपरा आसप ही अजाप करपा सारकीच गजाल.

लोकसाहित्याची इतली व्हड परंपरा आशिल्ले कोंकणी भाशेंत कृष्णदास शामा (गोंयांत इ.स. 15व्या शेंकड्याचे अखेरेक आनी 16व्या शेंकड्याच्या पुर्वार्धाक जावन गेलो) ह्या साश्टींतल्या लेखकाच्या आगमना मेरेन कसलीच साहित्य निर्मणी जावंक ना हें मनाक आनी बुद्दीक पटपा सारकें ना.

अशी लिखित परंपरा हे भाशेक आशिल्लीच, अशें सांगपी आनीक एक पुरावो आसा. एच्. व्हान रीडस् ह्या हॉलण्डी संशोधकान 1668 वर्सा गोंया पसून शेंकड्यांनी मैल पयस आशिल्ल्या मलबारांत संपादीत करून उजवाडायिल्ल्या ‘Hortus Indicus Malabaricus’ ह्या ग्रंथाची प्रस्तावना, त्या पुस्तकांतले माहितीची सत्यताय लोकांक पटोवन दिवपा खातीर, तीन थळाव्या वैजां कडल्यान (जे कोंकणी मनीस आशिल्ले)

बरोवन घेतली. तांणी ती देवनागरी लिपयेंत कोंकणी भाशेंत बरोवन दिल्या. हाचे वयल्यान फकत गोंयांतूच न्हय तर कर्नाटकांत लेगीत कोंकणी लेखनाची परंपरा, 16व्या - 17 व्या शेंकड्यांत लेगीत आशिल्ली हें सिद्ध जाता.

तोमे पिरिश आपल्या सुम्मा ओरियेंताल ह्या ग्रंथांत बरयताः
(1512-1515) (मूळ फ्रँच ग्रंथाचो इंग्लीश अणकार)

‘Now our road takes us to the magnificent kingdom of Goa. The key to first and second India. The people of this kingdom are strong and prudent. The language spoken in this kingdom is Congani. It does not resemble that of Deccan nor that of Narsinga, but it is a separate language.’

जॉन लीडन हाणें लेगीत आपल्याक कोंकणींतल्यान बरयिल्लें भागवतपुराण, लिंगपुराण आनी थळपुराण पळोवंक मेळिल्ल्याचो उल्लेख केला. हाचे वयल्यान कोंकणी भास पुर्तुगेज येवपा आदीं सावनूच नांवारुपाक आयिल्ली हाचे विशीं दुबाव उरना. श्रवणबेळगोळ हे सुवाते वयल्या शिलालेखांतल्यो श्रीचावुण्डराजें करवियलें आनी श्री गंगराज सुत्ताले करवियले ह्यो दोन वोळी कोंकणी आसात, हें सिद्ध करून डॉ. कुलकर्णी हांणी ह्या मताचेर म्होर मारल्या.

पुर्तुगेज येवचे आदीं पसून कोंकणी भास अस्तित्वांत आशिल्ली. ती एक स्वतंत्र बोली आशिल्लीच, ते भायर एक लिखित भास लेगीत आशिल्ली.

पूण संत साहित्याची परंपरा तिका लाबूंक नाशिल्ल्यान ती भौसा मेरेन पावली ना. तरी लेगीत भौसाच्या ओंठार घोळपी कांय कवनां अजुनूय जितीं आसातः

पूत जातीत जायते
रामाक लागतीत कायते
बापायचो आदेश मोडिना जावन
वनाक वतीत कायदे ?

16-17व्या शेंकड्यांत धर्मप्रचाराचें साधन म्हणून पुर्तुगेज पाद्रींनी कोंकणी तशेंच मराठी भाशेचो उपेग केलो. धर्मप्रचाराच्या कार्या खातीर हो वापर जाल्लो आसलो तरी ताका लागून कोंकणी भाशेचें तत्कालीन रूप आनी स्वरूप लेखनबद्द जालें आनी देखून आयज हाताक लागलें. ह्या पाद्रींनी गोंयांत आदीं सावन प्रचलीत आशिल्लें पुराणां सारकें साहित्य अभ्यासलें. त्या पुराणां भशेनूच कांय साहित्य

क्रिस्तांव धर्माचें आसचें अशी नव्यान धर्मांतरीत जाल्ल्या लोकांची खर इत्सा आशिल्ली. देखुनूच फा. थॉमस स्टीफन्सा पसून फा. इनासियु आर्कांमोनी मेरेनच्या पाद्रींनी पद्य रचणूक मराठींतल्यान केली. पूण त्यो पद्य रचना फकत कांय प्रतिशें सुविद्य मनशां मेरेनूच पावल्यो. त्यो सामान्य वाचप्यां मेरेन पावच्यो म्हूण तांणी ठाय ठाय देशीं उतरें घालून कवित्व सोंपें केलें – म्हणल्यार मूळ मराठी काव्याचेर कोंकणी साज चडयलो. देशीं उतरें म्हणल्यार देशी उतरां – म्हणल्यारूच कोंकणी उतरां वापरून तें (मराठी) काव्य सोंपें केलें. हाचे उरफाटें पुर्तुगेज पाद्रींनी जितलें गद्य रचलें तें मात सरळ कोंकणींतल्यानूच रचलें.

पुर्तुगेज पाद्रींनी, खास करून जेज्वीत आनी फ्रांसिस्कन, दोमिनिकन पाद्रींनी कोंकणी-मराठींत साहित्य रचिल्ल्याचो संदर्भ मेळटा. पूण प्रत्यक्षांत अजून मेरेन कांयच हाताक लागूंक ना. कोंकणींतल्यान तीन तरांचें साहित्य रचलें.

- 1) धर्मप्रचारकी (दौत्रिनी, कातेकिज्म, ... बी)
- 2) व्याकरणां, शब्दकोश, ... बी
- 3) साहित्यीक मोल आशिल्लें साहित्य (वनवाळ्यांचो मळो, सांतु आंतोनीची जिवित्वकथा, बी)

ह्या पुराय कालखंडांत कोंकणीच्या विंगडविंगड मोडींनी मेळून 19 व्याकरणां आनी 24 शब्दकोश/उतरावळी पुर्तुगेज पाद्रींनी निर्माण केल्ल्याचो उल्लेख मेळटा. पूण 1684-1855 ह्या भाशीक बंदीच्या काळांत हातूंतलें चडशें साहित्य ना नपश्चात जालें, हातबरपां नश्ट जालीं, छापिल्लें साहित्य (निकृश्ट कागदांक लागून वा, दुर्लक्ष, उवेखणी, जप्ती हांकां लागून) नश्ट जालें. देखून 1858 वर्सा कोंकणीचें एक लेगीत व्याकरण धड हाताक लागनाशिल्ल्याचें कुन्य रिवार हांणी म्हणलां. 1575-1684 मेरेनच्या क्रिस्तांव पाद्रींनी केल्ल्या साहित्याचो अभ्यास आनी संशोधन हें आयज भाशेच्या संशोधकां मुखा वयलें व्हड आव्हान.

पुर्तुगेज काळांत पयल्या शेंकड्यांत (1575-1684) पाद्रींनी कोंकणी खातीर केल्ल्या ह्या वावरा उपरांत मात मुखा वयल्या 200 वर्सांच्या काळांत तांणी कोंकणी भाशेक पुराय विरोध केलो आनी तिका मारून उडोवपाचे जायते यत्न केले. 1684 वर्सा पुर्तुगेज सरकारान कोंकणी भाशेच्या मरणाचें फर्मान काडून, गोंयकारांक तीन वर्सांच्या काळा भितर पुर्तुगेज शिकपाची आनी उलोवपाची, बरोवपाची सक्ती केली.

आगळिकेच्या त्या काळांत हिंदू समाजाक मराठी भाशेच्या रुपान पर्याय

आशिल्लो तो ताणें आपणायलो. पूण धर्मांतरण करून हिंदू समाजा पसून तोडिल्ल्या, वेगळायिल्ल्या क्रिस्तांव समाजा मुखार कोंकणी व्यतिरिक्त हेर खंयचोच पर्याय नाशिल्लो. देखून ह्या नवधर्मांतरीत समाजान कोंकणी भाशेक वेंगावन दवरली. लादिल्लें पुर्तुगेज भाशेंतलें आनी संस्कृतायेंतलें व्याकरण, संगीत, हांचें बी आरोपण कोंकणी भाशेचेर एके वटेन करता आसतनाच, दुसरे वटेन तांणी तिचो पोरणो बाज राखून दवरलो आनी मूळ लयकारीची जपणूक केली. तातूंतल्यान मांडो, देखणी, हे सारके गितप्रकार जल्माक आयले.

1850च्या काळांत कोंकणी ही भास काय बोली हो वाद वयर सरलो. ह्या पुर्तुगेज गवर्नराचो सचीव म्हणून गोंयांत आयिल्ल्या कुन्य रिवार हांणी कोंकणीचो पाखो घेवन तिचो सगलो इतिहास खोलायेन बरयलो. उपरांत जायत्या जाणकारांनी ह्या वादांत वांटो घेवन आपापलीं मतां मांडलीं. तातूंत साबाशित्यांव रुदोल्फ दाल्गाद, जर्सन द कुन्य, वामन रघुनाथ वर्दे वालावलीकार (शणै गोंयबाब), डॉ. सु. मं. कत्रे ह्या जाणकारांनी कोंकणी ही स्वतंत्र भास म्हणून जाल्यार माफेय, कोनोव्ह, प्रियोळकार हांणी कोंकणीच्या आड वा तडजोडीची भुमिका मांडली.

1961 वर्सा गोंय स्वतंत्र जालें. उपरांत 1967 वर्सा जाल्ल्या जनमत कौला वरवीं (ओपिनियन पोल) गोंय संघप्रदेशूच उरलें. डॉ. सुनितीकुमार चटर्जी हांचे अध्यक्षताये खाला 1964 वर्सा नेमिल्ले समितीन 1973 वर्सा दिल्लो अहवाल साहित्य अकादेमीन भोवच भासाभास जावन स्विकारलो आनी भोजपुरी, मणिपुरी तशेंच राजस्थानी हांचे सयत कोंकणी भाशेक स्वतंत्र भास म्हणून मान्यताय दिली. 4 फेब्रुवारी 1987 ह्या दिसा कोंकणी गोंयची राजभास जाली. ताचे उपरांत 30 मे 1987 ह्या दिसा गोंयाक घटक राज्याचो दर्जो फावो जालो आनी अखेरेक 20 ऑगस्ट 1992 ह्या दिसा भारतीय घटनेंत कोंकणीचो आसपाव जालो.

कोंकणीचो इतिहास संघर्शाचो. पारतंत्र्याच्या काळांत परकी लोकांनी कोंकणीचेर बंदी घाली आनी स्वातंत्र्याच्या काळांत तिच्याच कांय पुतांनी तिची निंदा केली. भारतांतले हेर खंयचेच ल्हान-व्हड भाशेक अस्तित्वा खातीर आनी अस्मिताये खातीर इतलो संघर्श करचो पडूंक लागूंक नासतलो. पूण कोंकणी समाजान पारतंत्र्यांत इन्क्विझिशनाचे मनीसपणा भायले अत्याचार सोंसले आनी स्वातंत्र्यांत आपलेच मायभाशेचो अपमान सोंसलो.

माधव मंजुनाथ शानभाग हांणी ह्या संघर्शाची अधिकृतपणान सुरवात 1939

वर्सा कारवारांत कोंकणी भाशा मंडळ स्थापन करून केली. उपरांत संघर्शाची ही कीट जंयथंय पडून तिच्यो मशाली जाल्यो. 1985 वर्सा कोंकणी प्रजेचो आवाज हे चळवळी संस्थेन हे जोतीची मशाल केली. जायत्या कोंकणी बरोवप्यांनी लिखण्यो उडयल्यो आनी लाठीमार सोंसलो. राजकी, समाजीक, बी जायत्या वटांनी परिस्थिती प्रतिकूल आसतना लेगीत कोंकणीन जैताचीं सगलीं शिखरां गांठलीं. तीं फकत अस्मितायेचे जागृतायेक लागून आनी एकवटाचे/एकचाराचे परगटावणेक लागुनूच.

1962- कोंकणी भाशा मंडळ, मडगांव स्थापना.

1965 - राखणो आनी मित्र ह्या नेमाळ्यांनी चळवळ सुरू केली.

1966- श्री. आर्नाल्ड मिनेझीस हांच्या फुडारपणा खाला कोंकणी भाशेक साहित्य अकादेमीन मान्यताय दिवची म्हणून आंदोलन.

1966- श्री. गोपाळकृष्ण शेणवी हांच्या फुडारपणा खाला केरळांत आंदोलन.

1966- केरळांत कोंकणी भाशा प्रचार सभा स्थापन.

1966- श्री. रवीन्द्र केळेकार हांच्या फुडारपणा खाला एक लाख निशाण्यांची मोहीम.

1967- मुंबयंत कोंकणी संमेलन.

1975- अॅड. उदय भेंब्रे हांचे अध्यक्षताये खाला कोंकणी लेखक संमेलन.

1975- केंद्रीय साहित्य अकादेमी, नवी दिल्ली हे संस्थेची कोंकणीक स्वतंत्र भास म्हणून मान्यताय.

केंद्रीय साहित्य अकादेमी, नवी दिल्ली हे संस्थेची कोंकणीक स्वतंत्र भास म्हणून मान्यताय मेळून लेगीत संघर्श सोपूंक ना. देखून गोंयांत पुंडलीक नारायण नायक हांच्या फुडारपणा खाला राज्यव्यापी आंदोलन 1985-87.18 डिसेंबर 1986 - कोंकणी प्रजेचो आवाज ह्या बॅनरा खाला एका लाखा वयर कोंकणी समर्थकांनी कोंकणी गोंयची राजभास करची म्हणून पणजी शारांत मोर्चो काडलो आनी जाहीर सभा जाली. 1987त 4 फेब्रुवारीक कोंकणी गोंयची राजभास जाली.

अ.क्र. तारखो

1	8 जुलय, 1939	कारवारा कोंकणी परिशदेची स्थापना
2	19 डिसेंबर, 1961	गोंय मुक्तीदीस
3	16 जानेवारी, 1967	जनमत कौल
4	26 फेब्रुवारी, 1975	स्वतंत्र भास म्हणून कोंकणीक साहित्य अकादेमी, नवी दिल्ली हिची अधिमन्यताय
5	4 फेब्रुवारी, 1987	कोंकणी गोंय राज्याची राजभास
6	30 मे, 1987	गोंयचें घटक राज्य
7	20 ऑगस्ट, 1992	भारतीय संविधानाचे आठवे अनुसुचीत कोंकणीचो आसपाव जालो

आयज कोंकणी सारकेल्या ल्हान भाशां मुखा वयलो सगल्यांत म्हत्वाचो प्रस्न लिपीभेदाचो आसा. इतिहासीक कारणांक लागून पांच लिपयांतल्यान (देवनागरी, रोमी, कन्नड, मळयाळम आनी फारशी) कोंकणी बरयतात हें खरें आसलें तरी भाशीक संघटण आनी समन्वय हांचे नदरेन त्यो वेगळेचाराच्यो वण्टी थारतात. परजळीत फुडाराचे नदरेन सगल्यांनी देवनागरी लिपीच आपणावप गरजेचें.

ह्या पुराय संघर्शाच्या काळांतल्यान वतना कोंकणीची मान सदांच ताठ उबी रावल्या. भारतांतली एक विकसनशील भास म्हणून तिची वळख आयज निर्माण जाल्या. फकत गोंयांत देवनागरी लिपयेंत दर वर्साक 150 परस चड पुस्तकां आयज कोंकणींत उजवाडाक येतात हीच तिचे उदरगतीची बेस बरी गवाय. कोंकणी साहित्याक आनी लेखकांक आयज साहित्य अकादेमी धरून ज्ञानपीठा मेरेनचे सगले पुरस्कार फावो जाल्यात.

कोंकणी उलोवपी लोकांनी आनी गोंय सरकारान आयज हे भाशेक वयर काडपा खातीर पेंगट बांदलां. डॉ. सु. बा. कुलकर्णी हांचे भाशेंत -

कोंकणी भास म्हणल्यार सानुनासीक उतरांची नादमय जुगलबंदी.
(Konkani is a melodious and rhythmic concert of nasal words)

पाठ 2

कोंकणी आनी हेर भासो

मुखेलपणान कोंकणी आनी मराठी, गुजराती, हिंदी, बंगाली, कन्नड ह्या भाशां मदलें साम्य आनी वेगळेपण, उतरावळ आनी व्याकरणीक संदर्भांत दाखोवन दिवचें.

पाठ 3

स्वर, व्यंजनां, खाशेले उच्चार

1. नागरी लिपी - अक्षर वळख व्यंजनां (Consonants)

क्	k	<u>k</u> ite / <u>c</u> oupon
ख्	kh	<u>K</u> han / <u>K</u> hatau
ग्	g	<u>g</u> oal / <u>g</u> ate
घ्	gh	<u>g</u> host / <u>g</u> hat
ङ्	†	<u>s</u> ing / <u>m</u> ango
च्	ch	<u>ch</u> andor / <u>ch</u> arles / <u>ch</u> art
छ्	chh	<u>K</u> ut <u>ch</u>
ज्	j	<u>ch</u> oose / <u>p</u> ause
झ्	jh	<u>z</u> ebra / <u>z</u> eal
ञ्		
ट्	t	<u>t</u> ap / <u>T</u> om
ठ्	th	<u>Th</u> akur / <u>Th</u> ana
ड्	d	<u>d</u> og / <u>d</u> ancer
ढ्	dh	<u>L</u> ond <u>h</u> a

ण्	ṇ	pundit / sand
त्	t	Charlotte / Antoinette
थ्	th	theme / thin
द्	d	they / though
ध्	dh	Dharwad / Dharmendra
न्	n	name / nine
प्	p	paper / pin
फ्	f	fun / fat
ब्	b	bat / barber
भ्	bh	Bhasker / Bharat
म्	m	mother / might
य्	y	yet / yarn
र्	r	road / rat
ल्	l	loan / leave
व्	v	power water
श्	sh	shut / shun
स्	s	set / seat
ह्	h	hat / hand
ळ्	ḷ	Beḷgaum / Muḷgaum
क्ष्	ksh	
ज्ञ्	ḍnya	

ङ्, ञ्, ष् हीं व्यंजनां कोंकणींत व्हडलींशीं घोळनात.

 स्वर (vowels)

- (i) अ
^
- (ii) अनुस्वार अं
- (iii) विसर्ग अः
आ a:

इ	i
ई	i:
उ	u
ऊ	u:
ऋ	r ^e
ए	e
ऐ	cI ^O
ओ	o
औ	cU

अक्षर

व्यंजनांनीं स्वर भरशिले म्हणटकूच अक्षरां जातात.
देख :

- (i) क्+अ k / k
क्+आ ka
क्+इ ki
क्+ई ki:
क्+उ ku
क्+ऊ ku:
क्+ए ke/ke
क्+ऐ k
क्+ओ ko / ko
क्+औ kcU
- (ii) क्+अं कं
- (iii) क्+अः कः

टीपः कोंकणींत विसर्ग व्हडलोसो घोळना.

2. स्वर आनी व्यंजनांच्या धांपत्या-उकत्या उच्चारांची वळख

उच्चार

स्वर: अ ए (एं) ओ

कोंकणींत ह्या स्वरांचे दोन उच्चार जातात:

1. उक्तो
2. धांपतो

कोंकणींत उक्तो उच्चार आशिल्ल्यान आनी हो उक्तो उच्चार कोंकणीचें एक मोटें खाशेलेपण जाल्ल्यान वयल्या स्वरांचे हे दोनूय उच्चार खंय आनी कशे जातात ते जाणा जावप गरजेचें.

दोन म्हत्वाचे मुखेल नेम:

1. अ, ए (एं), ओ ह्या स्वरां मुखार आ स्वर येता तेन्ना तांचो उच्चार उक्तो जाता.
देखी: फराळ, शेवाळ, मोपा, मोटाय, मोगाळ, घोरेतात
2. अ, ए (एं), ओ ह्या स्वरां मुखार इ (ई), उ (ऊ) स्वर येता तेन्ना तांचो उच्चार धांपतो जाता.
देखी : बसून, तेमूक, कोगूळ, तशी, बेगीन, बेरीज, मोगी

हे भायर आनीक कांय नेम आसात ते अशे:

1 उक्तो

- 1.1 अ स्वरान सोंपपी अलिंगी उतरांनी ह्या स्वरांचो उच्चार उक्तो जाता.
देखी : घर, रगत, चेपण, मोटेपण
- 1.2 ए स्वरान सोंपपी उतरांनी हो सोंपतो उच्चार उक्तो जाता.
देखी: तवशें, शाणें, पिशें, सुणें, केदें, मोटें

- 1.2.1 ए स्वरान सोंपपी उतरांनी ताचे आदीं येवपी वयल्या स्वरांचो उच्चार उक्तो जाता.
देखी: बकें, खरें, येदें, तेंरें, खोरें, जोडें
- 1.3 अ स्वरान सोंपपी पुरुशलिंगी भोववचनी उतरांनी ह्या स्वरांचो उच्चार उक्तो जाता.
देखी : देर, चोर, मोर
- 1.4 ओ स्वरान सोंपपी उतरांनी हो सोंपतो उच्चार उक्तो जाता.
देखी : गडो, ताळो, दिवो, पुडो
- 1.4.1 ओ स्वरान सोंपपी उतरांनी ताचे आदीं येवपी वयल्या स्वरांचो उच्चार उक्तो जाता.
देखी: मळो, खरो, पेटो, केदो, दोळे, कोलो
- 1.4.2 आडवाद: स्त्रीलिंगी भोववचनी रुपांतलो हो उच्चार धांपतो आसता.
देखी: वाटो, दिवल्यो, बऱ्यो, आमच्यो, खाल्यो, येद्यो
- 1.5 ए स्वरान सोंपपी उतरांनी हो सोंपतो उच्चार उक्तो जाता.
देखी: गडे, ताळे, दिवे, पुडे
- 1.5.1 ए स्वरान सोंपपी उतरांनी ताचे आदीं येवपी वयल्या स्वरांचो उच्चार उक्तो जाता.
देखी: धवे, पेटे, केदे, कोले
- 1.6 अकर्मक धातूंनी ह्या स्वरांचो उच्चार उक्तो जाता.
देखी: देंव- (देंवता), धोल- (धोलतालो), घोरे- (घोरेतात)

2 धांपतो

अ स्वरान सोंपपी

- 2.1 पुरुशलिंगी एकवचनी उतरांनी ह्या स्वरांचो उच्चार धांपतो जाता.
देखी: मठ, वड, भेस, केंस, मेळ, पदेर, मोर, दोतोर

2.1.1 अ स्वरान सोंपपी स्त्रीलिंगी एकवचनी उतरांनी ह्या स्वरांचो उच्चार धांपतो जाता.

देखी: मोख, जोड, मोड, मेटण, केळ, म्हेड

चत्राय: अशा स्त्रीलिंगी उतरांचें भोववचन ई-स्वरी जाता.

देखी: मोखी, केळी, म्हेडी

2.1.2 कांय स्त्रीलिंगी उतरांचें सामान्यरूप ए स्वरान सोंपता. ह्या स्वराचो उच्चार धांपतो आसता.

देखी: वाट - (वाटेर हांव एकलोच)

दिवली - (दिवलेंतली वात पेटत दवर)

चत्राय: अशा स्त्रीलिंगी उतरांचें भोववचन ओ स्वरान सोंपता आनी हो ओ स्वर धांपतो आसता. (पळय 1.4.2 आडवाद)

2.1.3 एकवचनी स्त्रीलिंगी उतरांक संबंद दवरून तांचे आदीं येवपी उतरांतलो ए स्वर धांपतो आसता.

देखी: म्हजे वाटेन हांव वतां. तुजे वाटेन तूं चल.

आमचे गरजेक पावता तो आमकां व्हड.

ते गायेक बांदून दवर.

धवे साडयेंत ती सोबून दिसता.

येदे व्हड कायलींत ती एकलीच भजीं तळटा.

मेल्ले म्हशीक वीस शेर दूद.

2.2 सातवे विभक्तींतल्या चेर हातूंतल्या चे चो उच्चार धांपतो आसता.

देखी: भेसाचेर, मोराचेर, पदराचेर

जोडीचेर, खावडीचेर, पाटयेचेर, बावलेचेर

दाराचेर, बक्याचेर, गोरवाचेर

सकर्मक धातूंतल्यान ह्या स्वरांचो उच्चार धांपतो जाता.

देखी: धर- (धरता), तेळ- (तो म्हाका तेळटा)

पोस- (पोसता)

व्यंजन

च आनी ज हीं दोन व्यंजनां इ(ई) आनी ए स्वर जातात (ची, चे, चें, जी, जे, जें) तेन्ना तांचो उच्चार असो जाता:

चि: च्यि चे, चें: च्ये, च्यें

ची: च्यी

जि: ज्यि जे, जें: ज्ये, ज्यें

जी: ज्यी

गाब्याचे दोन नेम

चत्राय: अ, ए(ए) आनी ओ हांचे उकते आनी धांपते उच्चार गाब्याच्या नेमांनी आसपावले जाल्यार त्या नेमां प्रमाण घोळटात.

देखीक: देव - दे धांपतो उच्चार - नेम --- 2.1

देवाक - दे उकतो उच्चार - गाबो नेम --- 1

केळें - केळें उकतो उच्चार - नेम --- 1.2.1

केळीं - के धांपतो उच्चार - गाबो नेम --- 2

पाठ 4
उजळणी

पाठ 5
वार, म्हयने, आंकडे

Days of the week – सप्तकाचे दीस

1.	Monday	-	सोमार
2.	Tuesday	-	मंगळार
3.	Wednesday	-	बुधवार
4.	Thursday	-	बिरेस्तार
5.	Friday	-	शुक्रार
6.	Saturday	-	शेनवार
7.	Sunday	-	आयतार

Months – म्हयने

1.	January	-	जानेवारी
2.	February	-	फेब्रुवारी
3.	March	-	मार्च
4.	April	-	एप्रिल
5.	May	-	मे
6.	June	-	जून
7.	July	-	जुलय
8.	August	-	ऑगस्ट

9.	September	-	सप्टेंबर
10.	October	-	ऑक्टोबर
11.	November	-	नोव्हेंबर
12.	December	-	डिसेंबर

कोंकणी आंकड्यांचें गिन्यान

One	1	-	एक
Two	2	-	दोन
Three	3	-	तीन
Four	4	-	चार
Five	5	-	पांच
Six	6	-	स
Seven	7	-	सात
Eight	8	-	आठ
Nine	9	-	णव
Ten	10	-	धा
Eleven	11	-	इकरा
Twelve	12	-	बारा
Thirteen	13	-	तेरा
Fourteen	14	-	चवदा
Fifteen	15	-	पंदरा
Sixteen	16	-	सोळा
Seventeen	17	-	सतरा
Eighteen	18	-	अठरा
Nineteen	19	-	एकुणीस
Twenty	20	-	वीस
Twenty-one	21	-	एकवीस
Twenty-two	22	-	बावीस
Twenty-three	23	-	तेवीस
Twenty-four	24	-	चोवीस
Twenty-five	25	-	पंचवीस

Twenty-six	26	-	सव्वीस
Twenty-seven	27	-	सत्तावीस
Twenty-eight	28	-	अठ्ठावीस
Twenty-nine	29	-	एकुणतीस
Thirty	30	-	तीस
Thirty-one	31	-	एकतीस
Thirty-two	32	-	बत्तीस
Thirty-three	33	-	तेत्तीस
Thirty-four	34	-	चवतीस
Thirty-five	35	-	पस्तीस
Thirty-six	36	-	छत्तीस
Thirty-seven	37	-	सात्तीस
Thirty-eight	38	-	आठ्ठीस
Thirty-nine	39	-	एकुणचाळीस
Forty	40	-	चाळीस
Forty-one	41	-	एकेचाळीस
Forty-two	42	-	बेचाळीस
Forty-three	43	-	त्रेचाळीस
Forty-four	44	-	चवेचाळीस
Forty-five	45	-	पंचेचाळीस
Forty-six	46	-	शेचाळीस
Forty-seven	47	-	सत्तेचाळीस
Forty-eight	48	-	अठ्ठेचाळीस
Forty-nine	49	-	एकुणपन्नास
Fifty	50	-	पन्नास
Fifty-one	51	-	एकावन
Fifty-two	52	-	बावन
Fifty-three	53	-	त्रेप्पन
Fifty-four	54	-	चवपन
Fifty-five	55	-	पंचावन
Fifty-six	56	-	छाप्पन
Fifty-seven	57	-	सत्तावन

Fifty-eight	58	-	अठ्ठावन
Fifty-nine	59	-	एकुणसाठ
Sixty	60	-	साठ
Sixty-one	61	-	एकसठ
Sixty-two	62	-	बांसठ
Sixty-three	63	-	त्रेंसठ
Sixty-four	64	-	चवसठ
Sixty-five	65	-	पांसठ
Sixty-six	66	-	सांसठ
Sixty-seven	67	-	सातसठ
Sixty-eight	68	-	आठसठ
Sixty-nine	69	-	एकुणसत्तर
Seventy	70	-	सत्तर
Seventy-one	71	-	एक्यात्तर
Seventy-two	72	-	ब्यात्तर
Seventy-three	73	-	त्र्यात्तर
Seventy-four	74	-	चवद्यात्तर
Seventy-five	75	-	पंच्यात्तर
Seventy-six	76	-	शात्तर
Seventy-seven	77	-	सत्त्यात्तर
Seventy-eight	78	-	अठ्ठ्यात्तर
Seventy-nine	79	-	एकुणअंयशीं
Eighty	80	-	अंयशीं
Eight-one	81	-	एक्यांयशीं
Eight-two	82	-	ब्यांयशीं
Eight-three	83	-	त्र्यांयशीं
Eight-four	84	-	चवद्यांयशीं
Eight-five	85	-	पंच्यायशीं
Eight-six	86	-	शांयशीं
Eight-seven	87	-	सत्त्यांयशीं
Eight-eight	88	-	अठ्ठ्यांयशीं
Eight-nine	89	-	एकुणणव्वद

Ninety	90	-	णव्वद
Ninety-one	91	-	एक्याण्णव
Ninety-two	92	-	ब्याण्णव
Ninety-three	93	-	त्र्याण्णव
Ninety-four	94	-	चवद्याण्णव
Ninety-five	95	-	पंच्याण्णव
Ninety-six	96	-	शाण्णव
Ninety-seven	97	-	सत्त्याण्णव
Ninety-eight	98	-	अठ्ठ्याण्णव
Ninety-nine	99	-	णव्याण्णव
Hundred	100	-	शंबर

First	-	पयलें
Second	-	दुसरें
Third	-	तिसरें
Fourth	-	चवथें
Fifth	-	पांचवें
Sixth	-	सवें
Seventh	-	सातवें
Eighth	-	आठवें
Ninth	-	णववें
Tenth	-	धावें

कांय सुटयो

नमुनो

सुटयांची वळेरी

क्र. सुटी	तारीख	शके	सप्तकाचे दीस
1. गणतंत्र दीस	26 जानेवारी		
2. गूड फ्रायडे			
3. वर्सुको हिशेब बंद	31 मार्च		
4. संवसार पाडवो			
5. डॉ. बाबासाहेब आंबडेकर जयंती	14 एप्रील		
6. कामगार दीस	01 मे		
7. इद-उल-फित्र			
8. स्वातंत्र्य दीस	15 ऑगस्ट		
9. चवथ (पयलो दीस)			
10. चवथ (दुसरो दीस)			
11. गांधी जयंती	02 ऑक्टोबर		
12. दसरो (विजयादशमी)			
13. इद-उल-झुआ (बकरी ईद)			
14. दिवाळी			
15. सेंट फ्रांसिस शावियर फेस्त	03 डिसेंबर		
16. गोंय मुक्तीदीस	19 डिसेंबर		
17. नाताल	25 डिसेंबर		

पाठ 6 नाम

- अ) व्याख्या
ब) मूर्त आनी अमूर्त नाम
क) जातनाम, व्यक्तीनाम, रासनाम

विशय प्रवेश

भाशेंत क्रियापद एकोडें घोळना. तें कर्त्याक बरोबर घेवन घोळटा. सकर्मक क्रियापद कर्माकूय बरोबर घेता.

- भुरगो हांसलो.
- संवसारांतल्या सगल्या धर्मांनी मोगाची शिकवण दिल्या.

ह्या दोनूय वाक्यांनी क्रियापदां कर्त्याक बरोबर घेवन आयल्यांत.

पयल्या वाक्यांत **भुरगो** कर्तो.

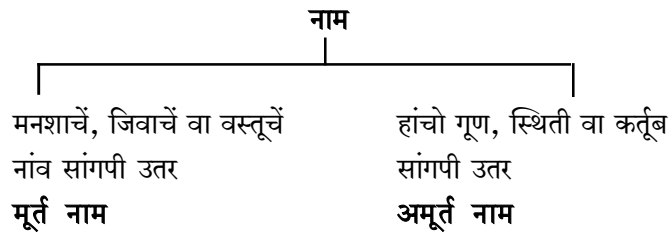
दुसऱ्या वाक्यांत **धर्मांनी** कर्तो.

दुसऱ्या वाक्यांतलें क्रियापद सकर्मक देखून ह्या वाक्यांत क्रियापदान **कर्माक** बरोबर घेतलां. ह्या वाक्यांत **शिकवण** कर्म.

कर्तो वा कर्म आसपी अशें उतर म्हणल्यार **नाम**.

नाम म्हणल्यार नांव. तें मनशाचें, जिवाचें वा वस्तूचें नांव. तेच भशेन ताच्यांत आसपी गूण, ताची स्थिती वा ताचें कर्तूब दाखोवपी उतर. ताचे विशीं स्वतंत्रपणान जें जें आसा म्हणून सुचयता तें उतर.

नामाच्यो दोन मुखेल तरा आसातः

मूर्त नाम: जें इंद्रियांक लागून कळटा म्हणल्यार जाचो समज **दोळे, कान, नाक, जीब** आनी **त्वचा** ह्या पांच इंद्रियांतल्या खंयच्याय एकाक वा चडांक लागून कळटा तें सांगपी उतरः

मनीस, भुरगो, दादलो, बायल, चली, सुणो, म्हस, गाय, रेडो, दुकर, कोंबो, कावळो, बांगडो, वेल्ली, मूय, पाखो, भिरमूट, पिसोळें, झाड, तण, न्हंय, रेंव, फातर, चंद्र, सूर्य...

अमूर्त नाम: जें इंद्रियांक लागून कळना पूण जें आसा म्हणपाचें आमकां समजता तें सांगपी उतरः

मोग, राग, तिडक, न्हीद, झेम, गोडसाण, तीखसाण, घटसाण, धवसाण, सुंदरताय, जाणवाय, म्हारगाय, नसाय, शाणेपण, पिशेपण, अबुद्दीपण...

मूर्त नाम तीन तरांचें आसूं येताः

- एके जातींतल्या जिवांचो वा वस्तूंचो आसपाव करता तें उतर. ताका **जातनाम** म्हणटात.

पुस्तक ह्या उतरांत खंयच्याय पुस्तकाचो आसपाव जाता.

न्हंय ह्या उतरांत खंयचेय न्हंयेचो आसपाव जाता.

भुरगो ह्या उतरांत खंयच्याय भुरग्याचो आसपाव जाता.

देश ह्या उतरांत खंयच्याय देशाचो आसपाव जाता.

- मनशाक, जिवाक वा वस्तूक दिल्लें खाशेलें नांव. अश्या नामाक **व्यक्तीनाम** म्हणटात.

रामायण, बायबल, कुराण... पुस्तकांचीं खाशेलीं नांवां.

मांडवी, गंगा, नायल... न्हंयांचीं खाशेलीं नांवां

राम, आंतोन, शाली, जानेत, फातिमा ... मनशांचीं नांवां

भारत, बांगलादेश, ग्रेट ब्रिटन, पाकिस्तान, पुर्तुगाल...

देशांचीं नांवां

iii मनीस, जीव वा वस्तू हांचो पुंजो अशें सुचोवपी उतर. अश्या नामाक रासनाम म्हणटात.

घोंस : फुलांचो, फळांचो
जमो : मनशांचो
भिरे : सवण्यांचें
मेळ : खेळगड्यांचो

आनीक कांय रासनामां

कवळी : दांतांची, पापडांची
गांथन : नुस्त्याची
घड : केळ्यांचो
घोंस : जांबळांचो, दाखांचो...
चोंबो : मनशांचो, मुसांचो...
जोड : पुडव्यांचो, व्हाणांचो...
जोडवें : वातींचें
जोत : पाड्यांचें, रेड्यांचें...
झेलो : आबोल्यांचो, रोजांचो...
तांडो : व्हड्यांचो
तुरो : फुलांचो
दोड : कळशांची
पेंड : नाल्लांची...
पेळो : पत्रावळींचो...
पोड : ओंवळांचो, जायांचो, पिड्डुकांचो...
फांती : फुलांची ...
फेणो : केळ्यांचो
भरो : लांकडांचो...
भिरे : माकडांचें, सुकण्यांचें...

रांक : मनशांची, मुयांची...
माळ : मण्यांची, मोतयांची...
वळेसर : सुरंगांचो...
शिंपटें : फोफळांचें
समूह : मनशांचो
समुदाय : मनशांचो
सांगोड : व्हड्यांचो
हळी : मोगऱ्यांची
हिंड : गोरवांचो, म्हसरांचो...
...

टीप: कांय रासनामांचो उल्लेख एकवचनी नामूच आसता.

- 1 आज बाजारांत आंबो खूब. पूण सवाय ना.
- 2 ताणें खूब पयसो केला.
- 3 बाजारांत मिरसांग कशी आसा?
- 4 हालींच्या काळार केळें किलांनी विकतात.

आंबो, पयसो, मिरसांग, केळें अशीं एकवचनी नामां रासनामांच कशीं उपकारायतात.

पाठ 7

सर्वनाम, लिंग, वचन, काळ

- अ) सर्वनाम : पुरूश, दर्शक, संबंदी, प्रस्नार्थी, आत्मवाचक, दोट्टी
ब) लिंग : लिंग, नामाचें लिंग वळखुपाची तरा - पुरूशलिंगी,

क) वचन	:	स्त्रीलिंगी नाम, अलिंगी नाम वचन, भोववचनी जावपाचो नेम, पुरुशलिंगी नामाचें भोववचन, स्त्रीलिंगी नामाचें भोववचन
ड) काळ	:	काळ, वर्तमान, भूत, भविश्य, तांचे उपप्रकार

सर्वनाम

नामा **बदला** जायते फावटीं दुसरें उतर उपकारायतात. ताका **सर्वनाम** म्हणटात.
नाम जशें **लिंग** आनी **वचन** हांचे प्रमाण बदलता तशेंच सर्वनामूय बदलता.

i कायतान बाजारांत गेलो.

तो बाजारांत नुस्तें घेतलो.

तो उतर **कायतान** ह्या उतरा बदला आयलां. म्हणून तो उतर **सर्वनाम**.

ii हांव वाचतालों तें पुस्तक हाडशी?

हें घे.

हें उतर **पुस्तक** ह्या उतरा बदला आयलां. म्हणून हें उतर **सर्वनाम**.

अ

पुरुश सर्वनाम

मनीस आपणाक लेखून उलयता तेन्ना तो **हांव** म्हणटा. तो दुसऱ्या कडेन ताकाच लेखून उलयता तेन्ना तो **तूं** म्हणटा. तो तिसऱ्याक लेखून उलयता तेन्ना तो ताका **तो** म्हणटा.

उलोवपी **हांव** हाका व्याकरणांत **पयलो पुरुश** (प्रथम पुरुष) म्हणटात. जाचे कडेन उलयता तो **तूं** हाका **दुसरो पुरुश** (द्वितीय पुरुष) म्हणटात. जाचे विशीं उलयता तो **तो** हाका **तिसरो पुरुश** (तृतीय पुरुष) म्हणटात.

हांव, तूं, तो हीं **सर्वनामां**

तीं पुरुश दाखयतात म्हणून तांकां **पुरुश सर्वनामां** म्हणटात. तीं पुरुशलिंगी आसूं येतात, स्त्रीलिंगी आसूं येतात वा अलिंगी आसूं येतात. तशेंच तीं एकवचनी वा

भोववचनी आसूं येतात.

हीं तीन सर्वनामां वेगळ्या वेगळ्या लिंगांनी आनी वचनांनी अशीं उपकारायतात:

	एकवचन			भोववचन		
	पपु	दुपु	तिपु	पपु	दुपु	तिपु
पुरुशलिंग	हांव	तूं	तो	आमी	तुमी	ते
स्त्रीलिंग	हांव	तूं	ती	आमी	तुमी	त्यो
अलिंग	हांव	तूं	तें	आमी	तुमी	तीं

टीप: फकत तिसरो पुरुश सोडलो जाल्यार दुसऱ्या दोनूय पुरुशांनी (म्हणल्यार पयलो पुरुश **हांव** आनी दुसरो पुरुश **तूं**) हीं रुपां तिनूय लिंगांनी तशींच उरतात. तेच भशेन **आमी** आनी **तुमी** हीं तांचीं भोववचनी रुपां तिनूय लिंगांनी तशींच उरतात.

आ

दर्शक सर्वनाम

“तुवें म्हजो मोबायल पळयला?”

“हो न्हय?”

“न्हय. थंय आसा तो हाडशी?”

वयर दिल्ल्या वाक्यांनी **हो** आनी **तो** हीं सर्वनामां. ह्या सर्वनामांचो उपेग कोणूय वा कितेंय दाखोवपा खातीर करतात म्हणून तांकां **दर्शक सर्वनामां** म्हणटात.

लागींच्याक लेखतना **हो** सर्वनाम उपकारायतात.

पयसुल्ल्याक लेखतना **तो** सर्वनाम उपकारायतात.

दर्शक सर्वनामां सदांच **तिसरो पुरुशी** आसतात. **लिंग** आनी **वचन** हांचे प्रमाण तीं बदलतात.

तिसरो पुरुश

	ए.व.	भो.व.	ए.व.	भो.व.
पुरुशलिंग	हो	हे	तो	ते
स्त्रीलिंग	ही	ह्यो	ती	त्यो

अलिंग हें हीं तें तीं

इ
संबंदी सर्वनाम

हो तो गांव जो सदांच सुखांत आसता.

वयल्या वाक्यांत जो हें उतर सर्वनाम. तें गांव ह्या नामा कडेन संबंद जोडटा.
तें संबंद दाखयता देखून ताका संबंदी सर्वनाम म्हणटात.

हेंय सर्वनाम तिसरो पुरुशी आसता. दर्शक सर्वनामां वरीच हातूंत लिंग आनी वचन हांचे प्रमाण बदल घडटात.

	ए.व.	भो.व.
	तिसरो पुरुश	तिसरो पुरुश
पुरुशलिंग	जो	जे
स्त्रीलिंग	जी	ज्यो
अलिंग	जें	जीं

ई
प्रस्नार्थी सर्वनाम

“कोण आयला भायर?”

“कितें जाय?”

प्रस्न करूंक कोण आनी कितें उपकारायल्यांत तीं उतरां सर्वनामां. प्रस्न करूंक तीं उपकारायल्यांत म्हणून तांकां प्रस्नार्थी सर्वनामां म्हणटात.

कोण हें सर्वनाम तिनूय लिंगांनी आनी दोनूय वचनांनी तशेंच उरता. कितें हें सर्वनाम सदांच अलिंगी.

1 कोण म्हणटा कोंकणी एक गिरेस्त भास जाल्यार कोण म्हणटा कोंकणी भासूच न्हय.

2 आपले भाशेक वळखनाशिल्ल्या लोकांक कितें म्हणचें तेंच कळना.

ह्या दोनूय देखींनी आयिल्ली कोण आनी कितें हांकां प्रस्नार्थी सर्वनामां म्हणूं नजं. दिस्तूच कोण वा कितें तें ह्या उतरांतल्यान उकतें जायना हे खातीर अश्या वाक्यांनी ह्या सर्वनामांक अनिश्चीत सर्वनामां म्हणटात.

उ
आत्मवाचक सर्वनाम

आपूण कोण हें मनशाक कळूंक जाय.

आपूण गरीब म्हणून भुरगीं गरीब उरचीं अशें ना.

आपूण हें वयल्या वाक्यांनी आयिल्लें उतर सर्वनाम. तें खंयच्या नामा बदला आयलां? पयल्या वाक्यांत तें मनीस (हांव ह्या अर्थान) नामा बदला आयलां. दुसऱ्या वाक्यांतूय तें मनीस (हांव ह्या अर्थान) उतरा बदला आयलां. हांव हाचो भावार्थ मनशांतलो आत्मो. देखून आपूण ह्या सर्वनामाक आत्मवाचक सर्वनाम म्हणटात.

हे भायर स्वता हेंय सर्वनाम उपकारायतात. तें तिनूय पुरुशी आनी दोनूय वचनी आसता.

सर्वनामां

क	पुरुश सर्वनाम: हांव, तूं, तो (ती, तें)
ख	दर्शक सर्वनाम: हो (ही, हें), तो (ती, तें)
ग	संबंदी सर्वनाम: जो (जी, जें)
घ	प्रस्नार्थी सर्वनाम: कोण, कितें
ङ	आत्मवाचक सर्वनाम: आपूण, स्वता
हे भशेन	कोंकणींत हीं मुखेल धा सर्वनामां आसात.

सर्वनामां दोडीं जावनूय घोळटात. तांकां दोट्टी सर्वनामां म्हणटात.

हांव	तो	हो	तो
तूं	तो	जो	तो

तो तो कोण कोण

- 1 आरे, तूं म्हाका वळखना? हांव तो फ्रांसिस्क.
- 2 तूं तो? हांव समजलों तूं जानू म्हणून.
- 3 बसकेक कोण कोण आयिल्ले?
- 4 जो तो म्हणटा आपूण शाणो.
- 5 हें तें एक पिशें. आमची फाट कशीच सोडिना.

दुबाव दाखोवंक सर्वनामां वांगडा काय हें उतर उपकारायतात.

हांव	काय	हो	काय
तूं	काय	कोण	काय
तो	काय		

- 1 शाण्या, तूं काय कितें रे थंय काळखांत?
- 2 तागेर आयला तो कोण काय?
- 3 हांव तो काय म्हणटालों. पूण तो न्हय.
- 4 हो काय तांचो भाव? हांव कांय नकळं.

लिंग

पुरूशल्लिंग, स्त्रील्लिंग आनी अल्लिंग अश्या तीन लिंगां मदलें खंयचेंय एक नामाचें लिंग आसता.

सर्वसादारणपणान दादलेपणाचो बोध करपी नाम पुरूशल्लिंगी आसता. बायलपणाचो बोध करपी नाम स्त्रील्लिंगी आसता जाल्यार ह्या दोगांचोय बोध जायना अशें नाम अल्लिंगी आसता.

चत्राय: लिंग नामाचें, मनशाचें वा जिवाचें न्हय हें समजप गरजेचें. कांय फावटीं हांचो सरमिसळ जाता पूण लिंग नामाचेंच आसता.

i रेडो - पुरूशल्लिंग

ii म्हस - स्त्रील्लिंग

रेडो म्हणलो की दादलेपणाचो बोध जाता आनी म्हस म्हणली की बायलपणाचो बोध जाता. नीज लिंगाक लागुनूय पुरूशल्लिंग आनी स्त्रील्लिंग अशीं हीं दोनूय उतरां आसलीं जाल्यारूय लिंग नामाचें. प्राण्याचें न्हय.

माजर - प्राणी म्हणून माजर बायल म्हणपाचें सांगता आसलें जाल्यारूय व्याकरणांत माजर ह्या नामाचें लिंग अल्लिंग.

कांय प्राण्यांचें नीज लिंग स्त्रील्लिंग आसुनूय व्याकरणांत तें अल्लिंगी आसता.

अल्लिंग

कोलूक (कोलगे)

चेडूं

बाय

भुरगें

माजर

...

अशीं कांय उतरां सोडलीं जाल्यार नीज लिंग आनी व्याकरणी लिंग सारकीं आशिल्लीं नामां आसात. तातूंतलीं कांय अशीं:

पुरूशल्लिंग

आजो

काका

कोंबो

घरकार

घोव

चलो

जांवय

दादलो

दुकर

स्त्रील्लिंग

आजी

काकी

कोंबी

घरकान्न

बायल

चली

सून

बायल

दुकन्न

नण्णावो	नणन
न्हवरो	व्हंकल
पाय	मांय
पाडो (बैल)	गाय
पूत	धूव
बापूय	आवय
बोकडो	बोकडी
भाव	भयण
मामा	मामी
मांव	मांय
मावसो	मावशी
मेवणो	मेवणी
रेडो	म्हस
शापाय	शामांय
...	...

नामाचें लिंग वळखुपाची तरा

अ

पुरूशलिंगी नाम

i एकवचनांत ऊ वा ओ स्वरान सोंपता तें नाम चड करून पुरूशलिंगी.

1 ऊ : काजू, म्हारू, राजू, लाडू...

आडवाद : जळू - स्त्री, वाळू - स्त्री

2 ओ : आंबो, ताळो, पयसो, घोडो...

ii अ स्वरान सोंपपी नामांतल्या सोंपत्या आदल्या अक्षरांतले धांड स्वर धांपिल्ले आनी मोटवे आसतात तेन्ना तें नाम पुरूशलिंगी.

अ: कद (कद)

कण (कण)

घड (घड)

घण	(घण)
चाकर	(चाकर)
जप	(जप)
झड	(झड)
पापड	(पापड)
...	...

ए:	चेर	(चेर)
	तेर	(तेर)
	देर	(देर)
	मेळ	(मेळ)
	शेक	(शेक)
	...	...

ओ:	ओंठ	(ओंठ)
	घोंट	(घोंट)
	चोर	(चोर)
	पोड	(पोड)
	मोर	(मोर)
	...	...

iii अ स्वरान सोंपपी नामांतल्या सोंपत्या आदल्या अक्षरांतलो आ स्वर मोटवो आसता तेन्ना तें नाम पुरूशलिंगी.

कान, पनवार, फार, भार, वास, त्रास, हात...

iv दर्या, दीस, दोंगर, म्हयने, हांचीं नांवां पुरूशलिंगी आसतात.

1 हिंदी म्हासागर, अरबी समुद्र...

2 आयतार, सोमार, मंगळार...

3 सोंसोगड, सह्याद्री, हिमालय...

4 जानेवारी, फेब्रुवारी, मार्च...

आ
स्त्रीलिंगी नाम

कोंकणीत चडशीं स्त्रीलिंगी नामां ई स्वरान सोंपतात.

काणी, फांती, वेल्ली, दांतोणी, दिवली...

आडवाद : दुदी पु लोणी अ
हती पु पाणी अ

हातूंतलीं कांय नामां चड करून पुरुशलिंगी नामांचें ल्हान रूप आसतात.

पुरुशलिंगी नामां स्त्रीलिंगी जातात तीं अशीं:

पु.लिं.	स्त्री.लिं.
आंबो	आंबली
कळसो	कळशी
बांगडो	बांगडुली (बांगुल्ली)
शेंवटो	शेंवटाळी
हारसो	हारशी
...	...

अय वा अंय अशा संधीस्वरान सोंपपी नाम चड करून स्त्रीलिंगी आसता.

- 1 अय: तळय, पसय, संवय, आवय, कांसय, पारय...
 - 2 अंय: न्हंय, वंय...
- आडवाद : भंय पु धंय अ

आय संधीस्वरान सोंपपी नाम चड करून स्त्रीलिंगी आसता.

आय: गाय, जाय, दाय, ल्हाय, सासाय, पिसाय, दुराय...

आडवाद : पाय पु

ऊय वा ऊंय स्वरान सोंपपी नाम चड करून स्त्रीलिंगी आसता.

- 1 ऊय: कूय, ऊय, जूय, मूय, सूय...
- 2 ऊंय: भूंय

आडवाद : कूंय अ

काय, टाण, पाण, साण अशीं सोंपपी अमूर्त नामां स्त्रीलिंगी आसतात.

- 1 काय: ल्हानतिकाय, सुंदरकाय, सोबीतकाय...
- 2 टाण: आमटाण, खंवटाण, नर्कटाण...
- 3 पाण: काळपाण, गोरपाण...
- 4 साण: खारसाण, घटसाण, बारीकसाण...

न्हंयांचीं नांवां स्त्रीलिंगी आसतात.

मांडवी, जुवारी, गंगा, यमुना, ब्रह्मपुत्रा...

इ
अलिंग नाम

ई, ऊं वा एं अशा स्वरान सोंपपी नाम अलिंगी आसता.

ई: बीं, तांतीं...

ऊं: जूं, रूं, गोरूं, तारूं, पोरसूं, वासरूं...

एं: केळें, तळें, पेंपारें, माथें, रेबें, वजें...

अ स्वरान सोंपपी नामांतल्या सोंपत्या आदल्या अक्षरांतलो धांड स्वर उकतो (ॲ) आसता तेन्ना तें अलिंगी आसता.

अ: कणस	(कॅणस)
खत	(खॅत)
घर	(घॅर)
तण	(तॅण)
रगत	(रगॅत)
वत	(वॅत)
सरबत	(सरबॅत)
...	... ॲ

ए: कपेल	(कॅपेल)
गेत	(गॅेत)

तेल	(तेल) ^४
नाल्लेल	(नाल्लेल)
मदेर	(मदेर)
रेब	(रेब)
वेत	(वेत)
शेण	(शेण)
...	...

ओ: कोंकर	(कोंकर)
कोंड	(कोंड)
खातोण	(खातोण)
झोंप	(झोंप)
तोंक	(तोंक)
धोण	(धोण)
...	...

अन, अण, अन्न, अल्ल अशीं सोंपपी नामां, तातूंतलो अ उकतो आसल्यार अलिंगी आसतात.

अन: आयदन, धन, भजन, मन...

अण: तण, धांपण, रण...

अन्न: अन्न, तन्न...

अल्ल: कल्ल, बल्ल, मल्ल...

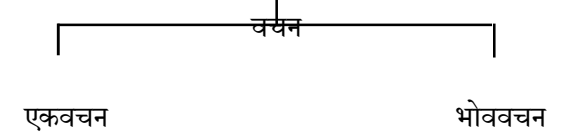
पण कुसान सोंपपी अमूर्त नामां अलिंगी आसतात.

पण: पिशेपण, फटींगपण, व्हडपण, शाणेपण...

वचन

नामाक वचनां दोन : एकवचन आनी भोववचन. उतर जेन्ना एक म्हणून

सुचयता तेन्ना तें एकवचनी आसता. एका परस चड म्हणून सुचयता तेन्ना तें भोववचनी आसता.

एकवचनी नाम भोववचनी जावपाचे नेम

अ

पुरूशलिंगी नामाचें भोववचन

i मोन्या अ स्वरान सोंपपी पुरूशलिंगी नाम भोववचनांत मोन्या अ स्वरानूच सोंपता.

ए.व.	भो.व.
रथ	रथ
हात	हात
कीर	कीर
रूख	रूख
मनीस	मनीस
शेव	शेव
पोड	पोड
भौस	भौस
...	...

ii आ स्वरान सोंपपी पुरूशलिंगी नाम भोववचनांत आ स्वरानूच सोंपता.

ए.व.	भो.व.
दर्या	दर्या
मामा	मामा
राजा	राजा
रुपया	रुपया

...	...
iii ई स्वरान सोंपपी पुरुशलिंगी नाम भोववचनांत ई स्वरानूच सोंपता.	
ए.व.	भो.व.
हती	हती
तारवटी	तारवटी
भिकारी	भिकारी
दुदी	दुदी
तेली	तेली
...	

iv ऊ स्वरान सोंपपी पुरुशलिंगी नाम भोववचनांत ऊ स्वरान सोंपता.	
ए.व.	भो.व.
जरदाळू	जरदाळू
काजू	काजू
धातू	धातू
पालू	पालू
शाबू	शाबू
चिक्कू	चिक्कू
लिंबू	लिंबू
विशाणू	विशाणू
चेंबू	चेंबू
कोबू	कोबू
...	...

उकत्या ओ (v) स्वरान सोंपपी पुरुशलिंगी नाम भोववचनांत उकत्या ए (v) स्वरान सोंपता.

ए.व.	भो.व.
वडो (वडो) ^v	वडे (वडे) ^v
आंबो (आंबो) ^v	आंबे (आंबे) ^v
कावळो (कावळो) ^v	कावळे (कावळे) ^v

बांगडो (बांगडो) ^v	बांगडे (बांगडे) ^v
खिळो (खिळो) ^v	खिळे (खिळे) ^v
रेडो (रेडो) ^v	रेडे (रेडे) ^v
घोडो (घोडो) ^v	घोडे (घोडे) ^v
सोरो (सोरो)	सोडे (सोरे)
...	...

vi स्वरांचो उच्चार बदलून नामाचें भोववचन जाता.

1. मोन्या अन सोंपिल्ल्या पुरुशलिंगी नामांत धांपिल्लें अ आसल्यार भोववचनांत ताचो उच्चार उकतो जाता.

ए.व.	भो.व.
रथ (रथ) [^]	रथ (रथ) ^v
वड (वड) [^]	वड (वड) ^v
दुकर (दुकर) [^]	दुकर (दुकर) ^v
मडवळ (मडवळ) [^]	मडवळ (मडवळ) ^v
...	...

2. मोन्या अ न सोंपिल्ल्या पुरुशलिंगी नामांत धांपिल्लो ए (^) वा ओ (^) आसल्यार भोववचनांत ताचो उच्चार उकतो (v) जाता.

ए.व.	भो.व.
चेर (चेर) [^]	चेर (चेर) ^v
तेर (तेर) [^]	तेर (तेर) ^v
देर (देर) [^]	देर (देर) ^v
मेळ (मेळ) [^]	मेळ (मेळ) ^v
ओंठ (ओंठ) [^]	ओंठ (ओंठ) ^v
दोतोर (दोतोर) [^]	दोतोर (दोतोर) ^v
पोर (पोर) [^]	पोर (पोर) ^v
मोर (मोर) [^]	मोर (मोर) ^v
...	...

आ
स्त्रीलिंगी नामाचें भोववचन

i अ स्वरान सोंपपी कांय स्त्रीलिंगी नामां भोववचनांत ई स्वरान सोंपतात.

ए.व.	भो.व.
सर्त	सर्ती
काज	काजी
कायल	कायली
पाल	पाली
रात	राती
सायकल	सायकली
कीड	किडी
मूठ	मुठी
केळ	केळी
...	...

टीप: असलीं कांय अ स्वरी उतरां मुळांत इ स्वरी आशिल्ल्यान तांची चाल भोववचनांत ई स्वरी जाता.

अ स्वरान सोंपपी कांय दुसरीं स्त्रीलिंगी नामां भोववचनांत धांपत्या ओ (^) स्वरान सोंपतात.

ए.व.	भो.व.	^
भास	भासो	(भासो)
माळ	माळो	(माळो)
वाट	वाटो	(वाटो)
जीब	जिबो	(जिबो)
...	...	...

ii आ स्वरान सोंपपी स्त्रीलिंगी नामां भोववचनांत आ स्वरानूच सोंपतात.

ए.व.	भो.व.
तरा	तरा
प्रजा	प्रजा

सया	सया
काया	काया
पिडा	पिडा
...	...

iii ई स्वरान सोंपपी दोन अक्षरी स्त्रीलिंगी नामाचें भोववचन घडटा आसतना उतर अ स्वरी जाता आनी उपरांत ताका यो (^) कूस लागता आनी हो अ स्वर मोटवो उरता.

ए.व.	भो.व.
तळी	तळयो
नळी	नळयो
फांती	फांतयो
राणी	राणयो
तोपी	तोपयो
...	...

iv ई स्वरान सोंपपी तीन वा चड अक्षरी स्त्रीलिंगी नामाचें भोववचन घडटा आसतना अ स्वर अर्दो जाता आनी मागीर ताका यो (^) कूस लागता.

ए.व.	भो.व.
नडणी	नडण्यो
सरपळी	सरपळ्यो
कापटी	कापट्यो
दिवली	दिवल्यो
पिपरी	पिपय्यो
पिशवी	पिशव्यो
...	...

v ऊ स्वरान सोंपपी स्त्रीलिंगी नामाचें भोववचन घडटा आसतना ऊ स्वर अ जाता आनी मागीर वो (^) कूस लागता. अ स्वर मोटवो जाता.

ए.व.	भो.व.
खरू	खरवो

जळू	जळवो
वाळू	वाळवो
कुरू	कुरवो
...	...

आडवादः वस्तू, वास्तू वस्तू, वास्तू
जोडाक्षरान सोंपपी असलीं उतरां तशींच उरतात.

vi अय, अंय, आय, आंय, ऊय, ऊंय, ओय, ओंय अश्या संधीस्वरांनी
सोंपपी स्त्रीलिंगी नामाचें भोववचन ओ (^) स्वरान सोंपता.

ए.व.	भो.व.
बय	बयो
वंय	वंयो
गाय	गायो
बांय	बांयो
मूय	मुयो
भूंय	भुंयो
कोय	कोयो
पोंय	पोंयो
...	...

आडवादः साय, सासाय साय, सासाय

इ

अलिंगी नामाचें भोववचन

i मोन्या अ स्वरान सोंपपी अलिंगी नाम भोववचनांत आं स्वरान सोंपता.

ए.व.	भो.व.
कणस	कणसां
तळप	तळपां
मळ	मळां
कापड	कापडां
झाड	झाडां
पान	पानां

पील	पिलां
फूल	फुलां
तेफळ	तेफळां
वेंत	वेंतां
शेत	शेतां
कोंड	कोंडां
फोफळ	फोफळां
...	...

ii ई स्वरान सोंपपी अलिंगी नामाचें भोववचन जाता आसतना ई स्वराचो
अ स्वर जाता आनी मागीर यां कूस लागता. अ स्वर मोटवो उरता.

ए.व.	भो.व.
तांतीं	तांतयां
मोतीं	मोतयां
...	...

टीपः ई स्वरान सोंपपी उतर एक अक्षरी आसता तेन्ना फकत यां कूस लागता. ई
हो लांबोडो स्वर ई असो मोटवो स्वर जाता.

बीं	बियां
-----	-------

iii ऊं स्वरान सोंपपी दोन अक्षरी अलिंगी नामाचें भोववचन जाता आसतना
ऊं स्वराच्या जाग्यार अ स्वर जाता आनी मागीर वां कूस लागता. अ स्वर मोटवो
उरता.

ए.व.	भो.व.
कालूं	काल्वां
तारूं	तारवां
चेडूं	चेडवां
मेरूं	मेरवां
गोरूं	गोरवां

...

टीप: ऊं स्वरान सोंपपी नाम एक अक्षरी आसता तेन्ना ऊं हो लांबोडो स्वर उं असो मोटवो स्वर जाता आनी मागीर ताका वां कूस लागता.

ए.व.	भो.व.
रूं	रूंवां
जूं	जूंवां

iv ऊं स्वरान सोंपपी नाम तीन वा चड अक्षरी आसता तेन्ना ऊं चें आं जाता.

ए.व.	भो.व.
वासरूं	वासरां
पोरसूं	पोरसां
...	...

v एं स्वरान सोंपपी अलिंगी नाम भोववचनांत ई स्वरान सोंपता.

ए.व.	भो.व.
करें	करीं
तवशें	तवशीं
वजें	वजीं
आबोलें	आबोलीं
गाराणें	गाराणीं
चांफें	चांफीं
गिरगिरें	गिरगिरीं
भुरगें	भुरगीं
केळें	केळीं
खोरें	खोरीं
...	...

vi अ स्वरान सोंपपी नामांत धांड उकतो आसत जाल्यार भोववचनांत अलिंगी उतर आं जाता.

स्वर	ए.व.	भो.व.
अ	तण	तणां
	वन	वनां
	मन	मनां
	गेत	गेतां
ए	न्हेसण	न्हेसणां
	शेत	शेतां
ओ	कोंगल	कोंगलां
	झोंप	झोंपां
	तोर	तोरां
	पोट	पोटां
	रोंप	रोंपां
	...	...

कांय नामांक एकवचनांतूच घोळपाची संवय आसा. तांकां एकवचनी नामां म्हणटात. तातूंतलीं कांय अशीं:

पुरुशलिंग	स्त्रीलिंग	अलिंग
आनंद	कलय	तांबें
उजवाड	काळपाण	तूप
उजो	गोडसाण	दूद
कलकल	नमळाय	धन
कापूस	नसाय	धंय
काळोख	पसय	पितूळ
कोयर	येरादारी	भांगर
चिखोल	सया	रुपें
थरथरो	साकर	लोखंड

दंव	साय	लोणी
परमात्मो	सासाय	...
पावस	हळशीक	
रेबो	...	
...		

टीप: i भांगरां अशें भोववचनी रूप घोळटा. तेन्ना तें भांगराच्यो वस्ती अश्या अर्थान आसता.

लग्नाच्या हॉलांत फकत भांगरांच पळोवपाचीं.

ii दुदां, तुपां अशीं भोववचनी रुपां आसतात तेन्ना तीं गिरेस्तकाय सुचोवपा खातीर आसतात.

तांच्या जाणटेल्यांगेर दुदां, तुपां अशींच आसतालीं.

काळ
अ

करणी फाटीं घडिल्ली आसता. ती आतां घडटा वा ती मुखार घडटली. हे खातीर क्रियापदाक काळ आसा अशें म्हणटात. हे भायर क्रियापदाचीं आनीक जायतीं रुपां भाशेंत घोळटात. तांकां अर्थ म्हणटात. काळांत वावुरपी रुपांय अर्थांत सामाविल्लीं आसतात.

कोंकणींत क्रियापदाचे तीन काळ आनी चार अर्थ आसात.

- i काळ:
- वर्तमान (आतांचो)
 - भूत (फाटलो)

भविश्य (मुखा वयलो)

- ii अर्थ:
- विधानार्थ
 - संकेतार्थ
 - आज्ञार्थ
 - विध्यर्थ

क्रियापद वाक्यांत घोळटना कर्त्याक घेवन घोळटा. जायतेदां तें कर्माकूय बरोबर घेवन घोळटा. अशें घोळटना ताका कांय फावटीं कर्त्याक धरून चलचें पडटा जाल्यार कांय फावटीं कर्माक धरून चलचें पडटा.

कर्तो वा कर्म आसपी उतरांच्या मोडींक लागून क्रियापदाक आपणालें रूप थारावचें पडटा. ह्यो मोडी जावपाचें कारण म्हणल्यार कर्तो वा कर्म आसपी उतराक पुरुश, लिंग आनी वचन ह्या तीन आंगांक धरून चलचें पडटा.

तांची बारीकसाण अशी:

- i पुरुश:
- पयलो पुरुश : हांव
 - दुसरो पुरुश : तूं
 - तिसरो पुरुश : तो

- ii लिंग:
- पुरुशलिंग : तो
 - स्त्रीलिंग : ती
 - अलिंग : तें

- iii वचन:
- एकवचन
 - भोववचन

वर्तमानकाळ, भूतकाळ आनी भविष्यकाळ अश्या तीन काळांनी मेळून

क्रियापद सात मुखेल रुपांनी घोळटा. हीं रुपां अशीं:

क्रियापद : तिगप

धातू	वर्तमानकाळ	भूतकाळ	भविष्यकाळ
तिग-	1 तिगता	1 तिगतालो	1 तिगत
	2 तिगला	2 तिगलो	2 तिगतलो
		3 तिगिल्लो	

क्रियापदांच्या काळांचो अभ्यास करतना अकर्मक क्रियापदांचो आनी सकर्मक क्रियापदांचो असो वेगळो वेगळो करप बरें. हे प्रक्रियेक क्रियापदाची **चलोवणी** वा **चाल** म्हणटात.

आ

अकर्मक क्रियापद : तिगप

धातू : तिग-

अपूर्णकाळी रुपां

वर्तमान : 1 : अपूर्ण

	ए.व.	भो.व.
प पु	हांव तिगतां	आमी तिगतात
दु पु	तूं तिगता	तुमी तिगतात
ति पु	तो तिगता	ते तिगतात
	ती	त्यो
	तें	तीं

धातू	अपूर्ण धातूविशेशणी मुळावण	कुसां	क्रियापदांचीं रुपां
तिग-	तिगत	आं	तिगतां
		आ	तिगता
		आ	तिगता
		आत	तिगतात
		आत	तिगतात

आत

तिगतात

वर्तमान : 1 : अपूर्ण : ह्या काळांत क्रियापद कर्त्याचो पुरुश आनी वचन हांचे प्रमाण घोळटा.

भूत : 1 : अपूर्ण

	ए.व.	भो.व.
पयलो पुरुश: हांव	पु तिगतालों स्त्री तिगतालीं अ तिगतालें	आमी पु तिगताले स्त्री तिगताल्यो अ तिगतालीं
दुसरो पुरुश: तूं	पु तिगतालो स्त्री तिगताली अ तिगतालें	तुमी पु तिगताले स्त्री तिगताल्यो अ तिगतालीं
तिसरो पुरुश: तो	तिगतालो तिगताली तिगतालें	ते तिगताले त्यो तिगताल्यो तीं तिगतालीं

धातू	अपूर्ण धातूविशेशणी मुळावण	कुसां	क्रियापदांचीं रुपां
तिग-	तिगत + आ	तिगता	लो-लीं-लें लो-ली-लें लो-ली-लें
		ए.व.	ए.व.
		लो-लीं-लें	तिगतालों-लीं-लें
		लो-ली-लें	तिगतालो-ली-लें
		लो-ली-लें	तिगतालो-ली-लें
		भो.व.	भो.व.
		ले-ल्यो-लीं	तिगताले-ल्यो-लीं
		ले-ल्यो-लीं	तिगताले-ल्यो-लीं
		ले-ल्यो-लीं	तिगताले-ल्यो-लीं

भूत : 1 : अपूर्ण : ह्या काळांत क्रियापद कर्त्याचो पुरूश, लिंग आनी वचन हांचे प्रमाण घोळटा.

भविश्य : 2 : निश्चीत

ए.व.			भो.व.		
पयलो पुरूश:	हांव पु	तिगतलों	आमी पु	तिगतले	
	स्त्री	तिगतलीं	स्त्री	तिगतल्यो	
	अ	तिगतलें	अ	तिगतलीं	
दुसरो पुरूश:	तूं पु	तिगतलो	तुमी पु	तिगतले	
	स्त्री	तिगतली	स्त्री	तिगतल्यो	
	अ	तिगतलें	अ	तिगतलीं	
तिसरो पुरूश:	तो	तिगतलो	ते	तिगतले	
	ती	तिगतली	त्यो	तिगतल्यो	
	तें	तिगतलें	तीं	तिगतलीं	

धातू	अपूर्ण धातूविशेशणी	कुसां	क्रियापदाचीं रुपां
	मुळावण		
		ए.व.	ए.व.
तिग-	तिगत	लों-लीं-लें	तिगतलों-लीं-लें
		लो-ली-लें	तिगतलो-ली-लें
		लो-ली-लें	तिगतलो-ली-लें
		भो.व.	भो.व.
		ले-ल्यो-लीं	तिगतले-ल्यो-लीं
		ले-ल्यो-लीं	तिगतले-ल्यो-लीं
		ले-ल्यो-लीं	तिगतले-ल्यो-लीं

भविश्य : 2 : निश्चीत : ह्या काळांत क्रियापद कर्त्याचो पुरूश, लिंग आनी वचन हांचे प्रमाण घोळटा.

टीप: भविश्यकाळ पूर्ण वा अपूर्ण आसूं नजं. भविश्यकाळांत घडपाची करणी निश्चीत वा अनिश्चीत आसूं येता. पूण भविश्यकाळांत कितेंच निश्चीत नाशिल्ल्यान करणेक पुर्णत्व येवं नजं. देखून ह्या काळाक अपूर्ण म्हणपाची चाल आसा. ह्या पुस्तकांत ह्या काळाक कर्तो निश्चयी आसा म्हणून निश्चीत भविश्यकाळ म्हणलां.

वर्तमान, भूत आनी भविश्य ह्या तिनूय काळांतलीं अपूर्ण काळीं रुपां अपूर्ण धातुविशेशणी मुळावणाक कुसां लागून जातात.

पूर्णकाळी रुपां

वर्तमान : 2 : पूर्ण

ए.व.			भो.व.		
पयलो पुरूश:	हांव पु	तिगलां	आमी पु	तिगल्यात	
	स्त्री	तिगल्यां	स्त्री	तिगल्यात	
	अ	तिगलां	अ	तिगल्यांत	
दुसरो पुरूश:	तूं पु	तिगला	तुमी पु	तिगल्यात	
	स्त्री	तिगल्या	स्त्री	तिगल्यात	
	अ	तिगलां	अ	तिगल्यांत	
तिसरो पुरूश:	तो	तिगला	ते	तिगल्यात	
	ती	तिगल्या	त्यो	तिगल्यात	
	तें	तिगलां	तीं	तिगल्यांत	

धातू
क्रियापदाचीं रुपां

अपूर्ण धातूविशेशणी
मुळावण

कुसां

		ए.व.	ए.व.
तिग-	तिगल	आं-यां-आं	तिगलां-ल्यां-लां
		आ-या-आं	तिगला-ल्या-लां
		आ-या-आं	तिगला-ल्या-लां
		भो.व.	भो.व.
		यात-यात-यांत	तिगल्यात-ल्यात-ल्यांत
		यात-यात-यांत	तिगल्यात-ल्यात-ल्यांत
		यात-यात-यांत	तिगल्यात-ल्यात-ल्यांत

वर्तमान : 2 : पूर्ण : ह्या काळांत क्रियापदाचीं रुपां कर्त्याचो पुरुश, लिंग आनी वचन हांचे प्रमाण जातात.

भूत : 2 : पूर्ण

		ए.व.	भो.व.
पयलो पुरुश:	हांव	पु तिगलों स्त्री तिगलीं अ तिगलें	आमी पु तिगले स्त्री तिगल्यो अ तिगलीं
दुसरो पुरुश:	तूं	पु तिगलो स्त्री तिगली अ तिगलें	तुमी पु तिगले स्त्री तिगल्यो अ तिगलीं
तिसरो पुरुश:	तो ती	तिगलो तिगली	ते तिगले त्यो तिगल्यो

ते तें तिगलें ती तिगलीं
धातू पूर्ण धातूविशेशणी कुसां क्रियापदाचीं रुपां
मुळावण

		ए.व.	ए.व.
तिग-	तिगल	ओं-ई-एं ओ-ई-एं ओ-ई-एं	तिगलों-लीं-लें तिगलो-ली-लें तिगलो-ली-लें
		भो.व.	भो.व.
		ए-यो-ई	तिगले-ल्यो-लीं
		ए-यो-ई	तिगले-ल्यो-लीं
		ए-यो-ई	तिगले-ल्यो-लीं

भूत : 2 : पूर्ण : ह्या काळांत क्रियापदाचीं रुपां कर्त्याचो पुरुश, लिंग आनी वचन हांचे प्रमाण जातात.

भूत : 3 : अतिपूर्ण

		ए.व.	भो.व.
पयलो पुरुश:	हांव	पु तिगिल्लों स्त्री तिगिल्लीं अ तिगिल्लें	आमी पु तिगिल्ले स्त्री तिगिल्ल्यो अ तिगिल्लीं
दुसरो पुरुश:	तूं	पु तिगिल्लो स्त्री तिगिल्ली अ तिगिल्लें	तुमी पु तिगिल्ले स्त्री तिगिल्ल्यो अ तिगिल्लीं
तिसरो पुरुश:	तो ती तें	तिगिल्लो तिगिल्ली तिगिल्लें	ते तिगिल्ले त्यो तिगिल्ल्यो ती तिगिल्लीं

धातू पूर्ण धातूविशेषाणी
मुळावण

	ए.व.	ए.व.
तिग-	तिगल ~ तिगिल	तिगिल्लो-ल्ली-ल्लें
	लो-ली-लें	तिगिल्लो-ल्ली-ल्लें
	लो-ली-लें	तिगिल्लो-ल्ली-ल्लें
	भो.व.	भो.व.
	ले-ल्यो-लीं	तिगिल्ले-ल्ल्यो-ल्लीं
	ले-ल्यो-लीं	तिगिल्ले-ल्ल्यो-ल्लीं
	ले-ल्यो-लीं	तिगिल्ले-ल्ल्यो-ल्लीं

टीप : तिगिल्लें हें अतिपूर्णकाळी रूप तिगल्लें, तिगल्लें, तिगलेलें, तिगलोलें अशींय घोळटात.

भूत : 3 : अतिपूर्ण : ह्या काळांत क्रियापदाचीं रुपां कर्त्याचो पुरुश, लिंग आनी वचन हांचे प्रमाण जातात.

भविश्य : 1 : अनिश्चीत

ए.व.	भो.व.
पयलो पुरुश : हांव	तिगन
दुसरो पुरुश : तूं	तिगशी
तिसरो पुरुश : तो	तिगत
ती	तिगतीत
तें	तिगतीत

टीप: i कोंकणींत तिगुये अशेंय रूप घोळटा. हें तृतीय निर्लिङ्गवचनी रूप.

ii करूं येत, वचूं येत अशेंय रूप घोळटा.

हांगा कर्तो सविकरणी तिसरे विभक्तींत आसता आनी तिन्वय लिंगांनी

आनी दोनूय वचनांनी तें तशेंच उरता.

धातू	कुसां	क्रियापदाचीं रुपां
	ए.व.	ए.व.
तिग-	न	तिगन
	शी	तिगशी
	त	तिगत
	भो.व.	भो.व.
	ऊं	तिगूं
	शात	तिगशात
	तीत	तिगतीत

टीप: कर्तो अनिश्चीत आशिल्ल्यान ह्या काळाक अनिश्चीत म्हणटात.

भविश्य : 1 : अनिश्चीत : ह्या काळांत क्रियापदाचीं रुपां कर्त्याचो पुरुश आनी वचन हांचे प्रमाण जातात.

आतां मेरेन पळयिल्ल्या क्रियापदाच्या रुपां वयल्यान कांय गजाली उकत्यो जातात. त्यो अश्यो:

1. क्रियापदाचें अपूर्ण काळांतलें रूप (भविश्यकाळ : 1 : निश्चीत धरून) अपूर्ण धातूविशेषाणी मुळावणाचेर आदारिल्लें आसता.

क्रियापद	: तिगप
धातूपूर्व रूप	: तिग-
धातू	: तिग-
अपूर्ण धातूविशेषाणी रूप	: तिगत

अपूर्ण वर्तमान	अपूर्ण भूत	निश्चीत भविश्य
----------------	------------	----------------

तिगता तिगतालें तिगतलें
 2. क्रियापदाचें पूर्ण काळांतलें रूप पूर्ण धातूविशेशणी मुळावणाचेर आदारिल्लें आसता.

क्रियापद : तिगप
 धातूपूर्व रूप : तिग-
 धातू : तिग-
 पूर्ण धातूविशेशणी रूप : तिगल

काळ		
पूर्ण वर्तमान	पूर्ण भूत	अतिपूर्ण भूत
तिगलां	तिगलें	तिगिल्लें

3. भविश्यकाळ : 2 : अनिश्चीत : हें रूप सरळ धातुकूच कुसां लागून जाता.
 तिग- तिग + त ~ तिगत

4. वर्तमानकाळ : 1 : अपूर्ण आनी भविश्यकाळ : 1 : अनिश्चीत हे दोन काळ सोडले जाल्यार उरिल्ल्या पांचूय काळांनी क्रियापद कर्त्याचो पुरुश, लिंग आनी वचन हांचे प्रमाण चलता जाल्यार दुसऱ्या दोनूय काळांनी तें फकत पुरुश आनी वचन हांचे प्रमाण चलता.

i वर्तमान : पूर्ण, भूत : अपूर्ण, पूर्ण आनी अतिपूर्ण आनी भविश्य : निश्चीत अश्या पांच काळांनी क्रियापद कर्त्याचो पुरुश, लिंग आनी वचन हांचे प्रमाण रुपां घेता.

ii वर्तमान : अपूर्ण आनी भविश्य : अनिश्चीत ह्या दोन काळांनी क्रियापद फकत कर्त्याचो पुरुश आनी वचन हांचे प्रमाण रुपां घेता.

टीप: जायते फावटीं बायल आपलो उल्लेख अलिंगी जाल्ले वरी करता. तेन्ना

आपलें मूळ स्त्रीलिंगी रूप कुशीक दवरून ती अलिंगी रुपां आपणायता.

देख: हांव आनीक जायतीं वर्सां तिगतलीं अशें स्त्रीलिंगी रूप, पूण आपल्याक अलिंगी वरी लेखिल्ल्यान हें रूप तिगतलें अशें जाता. ‘हांव आनीक जायतीं वर्सां तिगतलीं’ अशें म्हणपाचे सुवातेर ती ‘हांव आनीक जायतीं वर्सां तिगतलें’ अशें म्हणटा. अशी ही गजाल हांव, तूं आनी आमी, तुमी अश्या स्त्रीलिंगी रुपां विशीं घडटा.

	स्त्री	अ
हांव	तिगलीं	-लें
आमी	तिगल्यो	-लीं
तूं	तिगली	-लें
तुमी	तिगल्यो	-लीं

इ
 सकर्मक क्रियापद: मागप
 धातू : माग-
 अपूर्णकाळी रुपां

वर्तमान : 1 : अपूर्ण

	ए.व.	भो.व.
पयलो पुरुश:	हांव	मागतां
दुसरो पुरुश:	तूं	मागता
तिसरो पुरुश:	तो	ते
	ती	त्यो
	तें	तीं

धातू	अपूर्ण धातूविशेषणी मुळावण	कुसां	क्रियापदाचीं रुपां
माग-	मागत	आं आ आ	ए.व. मागतां मागता मागता
		आत आत आत	भो.व. मागतात मागतात मागतात

वर्तमान : 1 : अपूर्ण : ह्या काळांत क्रियापदाचीं रुपां कर्त्याचो पुरुश आनी वचन हांचे प्रमाण जातात.

भूत : 1 : अपूर्ण

	ए.व.	भो.व.
पयलो पुरुश: हांव	पु मागतालों स्त्री मागतालीं अ मागतालें	आमी पु मागताले स्त्री मागताल्यो अ मागतालीं
दुसरो पुरुश: तूं	पु मागतालो स्त्री मागताली अ मागतालें	तुमी पु मागताले स्त्री मागताल्यो अ मागतालीं
तिसरो पुरुश: तो ती तें	मागतालो मागताली मागतालें	ते मागताले त्यो मागताल्यो तीं मागतालीं

धातू	अपूर्ण धातूविशेषणी मुळावण	कुसां	क्रियापदाचीं रुपां
माग-	मागत + आ	ए.व. लों-लीं-लें लो-ली-लें लो-ली-लें	ए.व. मागतालों-लीं-लें मागतालो-ली-लें मागतालो-ली-लें
		भो.व. ले-ल्यो-लीं ले-ल्यो-लीं ले-ल्यो-लीं	भो.व. मागताले-ल्यो-लीं मागताले-ल्यो-लीं मागताले-ल्यो-लीं

भूत : 1 : अपूर्ण : ह्या काळांत क्रियापदाचीं रुपां कर्त्याचो पुरुश, लिंग आनी वचन हांचे प्रमाण जातात.

भविष्य : 2 : निश्चीत

	ए.व.	भो.व.
पयलो पुरुश: हांव	पु मागतलों स्त्री मागतलीं अ मागतलें	आमी पु मागतले स्त्री मागतल्यो अ मागतलीं
दुसरो पुरुश: तूं	पु मागतलो स्त्री मागतली अ मागतलें	तुमी पु मागतले स्त्री मागतल्यो अ मागतलीं
तिसरो पुरुश: तो ती तें	मागतलो मागतली मागतलें	ते मागतले त्यो मागतल्यो तीं मागतलीं

धातू	अपूर्ण धातूविशेषणी	कुसां	क्रियापदाचीं रुपां
	मुळावण		
	ए.व.	ए.व.	
माग-	मागत	लों-लीं-लें	मागतलों-लीं-लें
		लो-ली-लें	मागतलो-ली-लें
		लो-ली-लें	मागतलो-ली-लें
	भो.व.	भो.व.	
		ले-ल्यो-लीं	मागतले-ल्यो-लीं
		ले-ल्यो-लीं	मागतले-ल्यो-लीं
		ले-ल्यो-लीं	मागतले-ल्यो-लीं

भविश्य : 2 : निश्चीत : ह्या काळांत क्रियापदाचीं रुपां कर्त्याचो पुरूश, लिंग आनी वचन हांचे प्रमाण जातात.

पूर्णकाळी रुपां

सकर्मक क्रियापदाचीं वेगळ्या वेगळ्या पूर्ण काळांतलीं रुपां जातात आसतना कांय म्हत्वाच्यो गजाली घडटात त्यो अश्यो:

1. सकर्मक क्रियापदाचें पूर्णकाळी रूप **कर्माचें** लिंग आनी वचन हांचे प्रमाण जाता. देखून **कर्माक म्हत्व चड**.

2. कर्माचें म्हत्व चड जाल्ल्यान आपसुकूच कर्त्याचें म्हत्व उणें जाता आनी देखुनूच हें कर्तो आसपी उतर तिसरे विभक्तींत वता.

हांव ह्या कर्त्याचें रूप हांवें जाता. हेच भशेन हेर पुरुशांचें जाता.

वर्तमान : 2 : पूर्ण

	ए.व. (कर्म)	भो.व. (कर्म)
पयलो पुरूश: हांवें आमी	मागला-ल्या-लां	हांवें आमी
दुसरो पुरूश: तुवें तुमी	मागला-ल्या-लां	तुवें तुमी
तिसरो पुरूश: ताणें तांणी तिणें तांणी ताणें तांणी	मागला-ल्या-लां	ताणें तांणी तिणें तांणी ताणें तांणी
		मागल्यात-ल्यात-ल्यांत

धातू	अपूर्ण धातूविशेषणी	कुसां	क्रियापदाचीं रुपां
	मुळावण		
	ए.व.	ए.व.	
माग-	मागल	ला-ल्या-लां	मागला-ल्या-लां
	भो.व.	भो.व.	
		ल्यात-ल्यात-ल्यांत	मागल्यात-ल्यात-
			ल्यांत

वर्तमान : 2 : पूर्ण : ह्या काळांत क्रियापदाचीं रुपां **कर्माचें** लिंग आनी वचन हांचे प्रमाण जातात.

भूत : 2 : पूर्ण

	ए.व. (कर्म)		भो.व. (कर्म)
पयलो पुरुशः	हांवें आमी	हांवें आमी	मागलो-ली-लें मागले-ल्यो-लीं
दुसरो पुरुशः	तुवें तुमी	तुवें तुमी	मागलो-ली-लें मागले-ल्यो-लीं
तिसरो पुरुशः	ताणें तांणी तिणें तांणी ताणें तांणी	ताणें तांणी तिणें तांणी ताणें तांणी	मागलो-ली-लें मागले-ल्यो-लीं

धातू	अपूर्ण धातूविशेशणी मुळावण	कुसां	क्रियापदाचीं रुपां
माग-	मागल	ए.व. ओ-ई-एं भो.व. ए-यो-ई	ए.व. मागलो-ली-लें भो.व. मागले-ल्यो-लीं

भूत : 2 : पूर्ण : ह्या काळांत क्रियापदाचीं रुपां कर्माचें लिंग आनी वचन हांचे प्रमाण जातात.

भूत : 3 : अतिपूर्ण

	ए.व. (कर्म)		भो.व. (कर्म)
पयलो पुरुशः	हांवें आमी	हांवें आमी	मागिल्लो-ल्ली-ल्लें मागिल्ले-ल्ल्यो-ल्लीं
दुसरो पुरुशः	तुवें तुमी	तुवें तुमी	मागिल्लो-ल्ली-ल्लें मागिल्ले-ल्ल्यो-ल्लीं
तिसरो पुरुशः	ताणें तांणी तिणें तांणी ताणें तांणी	ताणें तांणी तिणें तांणी ताणें तांणी	मागिल्लो-ल्ली-ल्लें मागिल्ले-ल्ल्यो-ल्लीं

धातू	अपूर्ण धातूविशेशणी मुळावण	कुसां	क्रियापदाचीं रुपां
माग-	मागि- ~मागिल-	ए.व. (कर्म) लो-ली-लें भो.व. (कर्म)	ए.व. (कर्म) मागिल्लो-ल्ली-ल्लें भो.व. ले-ल्यो-लीं मागिल्ले-ल्ल्यो-

ल्लीं

भूत : 3 : अतिपूर्ण : ह्या काळांत क्रियापदाचीं रुपां कर्माचें लिंग आनी वचन हांचे प्रमाण जातात.

टीप: मागिल्लें हें अतिपूर्ण काळांतलें रूप मागललें, मागल्लें, मागलेलें आनी मागलोलेलें अशेंय घोळटा.

भविश्य : 1 : अनिश्चीत

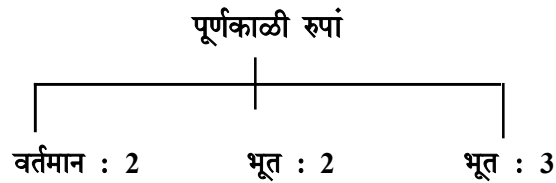
	ए.व.	भो.व.
पयलो पुरुशः हांव	मागीन	आमी
दुसरो पुरुशः तूं	मागशी	तुमी
तिसरो पुरुशः तो	ते	
ती	मागीत	त्यो
तें	तीं	मागतीत

धातू	कुसां	क्रियापदांचीं रुपां
माग-	न	मागीन
	शी	मागशी
	त	मागीत
	ऊं	मागूं
	शात	मागशात
	ईत	मागतीत

टीपः क्रियापद सकर्मक आसता तेन्नाच अशी गजाल घडटा.

भविश्य : 1 : अनिश्चीत : ह्या काळांत क्रियापदांचीं रुपां **कर्त्याचो** पुरुश आनी वचन हांचे प्रमाण जातात.

सकर्मक क्रियापदांचीं पूर्णकाळीं रुपां:

- i हीं रुपां **कर्माचें** लिंग आनी वचन हांचे प्रमाण घडटात.
- ii कर्तो तिसरे विभक्तींत आसता.

ई

क्रियापद : आसप

तिनूय काळांतलीं अकर्मक आनी सकर्मक क्रियापदांचीं मुखेल रुपां कशीं घडटात हाचो विचार आमी आतां मेरेन केलो. क्रियापदांचीं आनिकूय रुपां आसात. तीं जातलीं जाल्यार तांकां **आसप** क्रियापदाचो पालव घेवचो पडटा.

आसप क्रियापदाचे दोन अर्थ जातातः 1 आसलेपण 2 आसतेपण

1

आसप क्रियापदाची चाल
आसलेपण

वर्तमान : 1 : अपूर्ण

हांव	आसतां	आमी	आसतात
तूं	आसता	तुमी	आसतात
तो		ते	
ती	आसता	त्यो	आसतात
तें		तीं	

वर्तमान : 2 : पूर्ण

हांव	आसां	आमी	आसात
तूं	आसा	तुमी	आसात
तो		ते	
ती	आसा	त्यो	आसात
तें		तीं	

भूत : 1 : अपूर्ण

लीं	हांव	आसतालें-लीं-लें	आमी	आसताले-ल्यो-
	तूं	आसतालो-ली-लें	तुमी	आसताले-ल्यो-
लीं	तो	आसतालो	ते	आसताले
	ती	आसताली	त्यो	आसताल्यो
	तें	आसतालें	तीं	आसतालीं

भूत : 2 : पूर्ण

हांव	आसलें-लीं-लें	आमी	आसले-ल्यो-लीं
तूं	आसलो-ली-लें	तुमी	आसले-ल्यो-लीं
तो	आसलो	ते	आसले
ती	आसली	त्यो	आसल्यो
तें	आसलें	तीं	आसलीं

भूत : 3 : अतिपूर्ण

हांव	आशिल्लें-ल्लीं-ल्लें	आमी	आशिल्ले-ल्ल्यो-ल्लीं
तूं	आशिल्लो-ल्ली-ल्लें	तुमी	आशिल्ले-ल्ल्यो-ल्लीं
तो	आशिल्लो	ते	आशिल्ले
ती	आशिल्ली	त्यो	आशिल्ल्यो
तें	आशिल्लें	तीं	आशिल्लीं

भविश्य : 1 : अनिश्चीत

हांव	आसन	आमी	आसूं
तूं	आसशी	तुमी	आसशात
तो		ते	
ती	आसत	त्यो	आसतीत
तें		तीं	

भविश्य : 2 : निश्चीत

हांव	आसतलें-लीं-लें	आमी	आसतले-ल्यो-लीं
तूं	आसतलो-ली-लें	तुमी	आसतले-ल्यो-लीं
तो	आसतलो	ते	आसतले
ती	आसतली	त्यो	आसतल्यो
तें	आसतलें	तीं	आसतलीं

2

आसप क्रियापदाची चाल
आसतेपण

आसतेपण ह्या अर्थान **आसप** उपकारायतात तेन्ना कर्तो **हांव, म्हाका** जाता आनी क्रियापदाचीं रुपां विधानपुरक (विपु) उतराच्या लिंग-वचना प्रमाण जातात.

वर्तमान : 1 : अपूर्ण

प पु	म्हाका	आसता	ए.व. (विपु)
	आमकां	आसतात	भो.व.(विपु)
दु पु	तुका	आसता	ए.व. (विपु)
	तुमकां	आसतात	भो.व.(विपु)
ति पु	ताका		
	तांकां		
	तिका	आसता	ए.व. (विपु)
	तांकां	आसतात	भो.व.(विपु)
	ताका		
	तांकां		

वर्तमान : 2 : पूर्ण

प पु	म्हाका	आसा	ए.व. (विपु)
	आमकां	आसात	भो.व. (विपु)
दु पु	तुका	आसा	ए.व. (विपु)
	तुमकां	आसात	भो.व. (विपु)
ति पु	ताका		
	तांकां		
	तिका	आसा	ए.व. (विपु)
	तांकां	आसात	भो.व. (विपु)
	ताका		
	तांकां		

पाठ 8 उजळणी

पाठ 9 विशेशण

विशेशण, विशेशणाच्यो तरा

अ

नामा विशीं जें उतर **खास** वा **विशेश** सांगता ताका **विशेशण** म्हणटात.

घर म्हणलें की आमचे मुखार घराची एक आकृताय येता. **ल्हान घर**, **व्हड घर** म्हणटकच घराचें एक खाशेलेपण कळटा. हातूंत **ल्हान**, **व्हड** ह्या उतरांक लागून त्या त्या **घराचें** खाशेलेपण कळटा.

विशेशण नामा वांगडा वा क्रियापदा वांगडा येता.

i नामा वांगडा विशेशण:

- 1 म्हजो **व्हडलो** भाव मुंबयच्यान आज येतलो.
- 2 **घट** मनशाक भियेवपाची गरज ना.
- 3 तो **ल्हान** खोंपींत रावतालो.

ii क्रियापदा वांगडा विशेशण:

- 1 हांगा भुरगीं **शाणीं** जातात.
- 2 घरचें जेवण सदांच **गोड** आसता.
- 3 दर एकले आवयक आपलें भुरगें **सुंदर** दिसता.

जायते फावटीं विशेशण नाम कशें जावन येता. तेन्ना तें विशेशण उरना पूण **नाम** जाता.

ल्हान जाले म्हान.

ल्हान : नाम

म्हान : नाम

ह्या वाक्यांत ल्हान म्हणल्यार ल्हान मनीस. म्हान म्हणल्यार म्हान मनीस.

विशेशण मुळावें आसता. तशेंच घडिल्लेंय आसता.

मुळावें

धवीं फुलां प्रसन्न दिसतात.

लांब माड मळबाक तेंकिल्ले वरी दिसतात.

तीख जेवण सगल्यांकूच मानवता अशें ना.

धवीं, लांब, तीख हीं मुळावीं विशेशणां.

घडिल्लें

i सोबीत अक्षर वाचीनशें दिसता.

ही काळखी रात सोंपतलीच.

मोगाळ भुरगें अपुरबायेचेंच जाता.

पिकाळ जमीन वगडायतात ते दुश्काळाक आमंत्रण दितात.

ह्या वाक्यांनी सोबीत, काळखी, मोगाळ, पिकाळ हीं विशेशणां सोब, काळोख, मोग, पीक ह्या नामां वयल्यान घडल्यांत.

ii केळ्याचो हालवो कोणाक नाका?

म्हजो भाव आनी तुजो भाव इश्ट.

ह्या वाक्यांनी केळ्याचो, म्हजो, तुजो हीं विशेशणां नामांची आनी सर्वनामांची सवी विभक्ती जावन घडल्यांत.

आमच्यांतले गडे तुमी व्हेले मरे?

आमच्यांतले हें रूप सवी विभक्ती आमचे, जाची सातवी विभक्ती आमच्यांत अशें जावन घडलां.

iii हें बऱ्याचें लक्षण न्हय आं!

तीखशे फोव ताका आवडीक जाय.

ते भानगडींत गिरेस्तांलीं भुरगीं सांपडलीं.

ह्या वाक्यांनी बऱ्याचें, तीखशे, गिरेस्तांलीं हीं विशेशणां बरें, तीख, गिरेस्त ह्या विशेशणां पसून घडल्यांत.

iv ताका जेवणार तापिल्लें उदक जाय.

जेविल्लें जेवण ताका बरें लागना.

ह्या वाक्यांनी तापिल्लें आनी जेविल्लें हीं विशेशणां तापप, जेवप ह्या क्रियापदांच्या अतिपूर्णकाळी रुपांचीं जाल्यांत.

v ताचे अभ्यास करपाचे कुडींत वचूं नाका.

तांचें बसपाचें साल व्हडलें.

करपाचे, बसपाचें हीं विशेशणां करप, बसप ह्या सादारण रुपांचीं जाल्यांत.

vi आपूण चलतो भोंवतो आसासर बरो.

ह्या वाक्यांत चलतो, भोंवतो हीं विशेशणां चलत, भोंवत ह्या रिती कृदंतां वयल्यान जाल्यांत.

vii कालचें गोंय आज ना.

तांचें फाल्यांचें गोंय कशें आसतलें काय?

कालचें, फाल्यांचें हीं विशेशणां काल, फाल्यां ह्या क्रियाविशेशणां वयल्यान जाल्यांत.

मुळावें विशेशण दोन तरांचें आसता.

क नामाचो गूण दाखोवपी. ताका गुणविशेशण म्हणटात.

1 ल्हान घरांत सूख आसताच अशें ना.

2 कश्ट करून तो गिरेस्त जालो.

3 निळें मळब आनी पाचवीं शेतां गोंयचे सुंदरकार्येंत भर घालतात.

ख नामाची संख्या दाखोवपी. ताका संख्याविशेशण म्हणटात.

1 बत्तीस रुपया एका किलाक अशी आदीं च्याची दर आसली.

- 2 प्रवासी जावपाक दोन गजाली जाय.
- 3 मोगाक दुसरी भास समजना.
- 4 लोकांनी ह्या विशयाची खूब फकांडां मारलीं.

संख्याविशेषण नामाची संख्या दाखयता.

i ही संख्या पूर्ण आसूं येता:

- 1 हांवें पोरसांत तीन केळी रोयल्यात.
- 2 फुटबॉल पंगडांत इकरा गडे आसतात.
कबड्डींत सात गडे आसतात.
- 3 शंबर कौरव आनी पांच पांडव हांचे मदीं आकांताचें झूज जालें.

तीन, इकरा, सात, शंबर, पांच हीं पूर्ण संख्याविशेषणां. तांकां पुर्णांक विशेशणां म्हणटात.

ii ही संख्या अपूर्ण आसूं येता:

- 1 बापायन आपणाले येणावळीचो पांचवो वांटो धुवेक दिलो.
- 2 बक्षिसाचो तिसरो वांटो आपणाक मेळ्ळो म्हणून ताका खोस जाली.
- 3 भाटाच्या धाव्या वांट्यान ताका गिरेस्त केलो.

पांचवो, तिसरो, धावो हीं अपूर्ण संख्याविशेषणां. तांकां अपुर्णांक विशेशणां म्हणटात.

iii ही संख्या पांवडो दाखोवपी आसूं येता:

- 1 आपलो पूत पयलो आयलो म्हणून आवय खुशालभरीत जाली.
- 2 धांवपाचे सर्तींत म्हजो चलो पांचवो आयलो.
- 3 आपलो पंगड चवथो आयलो म्हणून ताका वायट दिसलें.

पयलो, पांचवो, चवथो हीं उतरां क्रम दाखयतात. तांकां क्रमविशेषणां म्हणटात.

क्रियापद

अ) धातू, धातू वेगळावप, क्रियापदाचें सादारण रूप

ब) कर्तो, कर्म

क) सकर्मक, अकर्मक, क्रियापद

अ

व्याकरणाचे नदरेन भाशेंत चड म्हत्वाचें उतर क्रियापद. कोणूय वा कितेंय जें करता, जे अवस्थेंत तें आसता वा तिचें जें जें घडटा तें उकतावपी उतराक क्रियापद म्हणटात.

i गोंयकार नुस्तें खाता. नुस्त्या बगर ताका जेवण चलना.

ii झाडार फुलां फुलतात तेन्ना तीं कितलीं सोबीत दिसतात! पूण तीं तोडटकच बावतात आनी सुकतात.

iii उदकांत नुस्तें मेकळेपणान रावता.

वयल्या वाक्यांतलीं खाता, चलना, फुलतात, दिसतात, बावतात, सुकतात, रावता हीं उतरां क्रियापदां.

क्रियापदाक एक मूळ आसता. हें मूळ घेवन क्रियापद आपणाल्या वेगळ्या वेगळ्या रुपांनी भाशेंत घोळटा. ह्या मुळाक धातू म्हणटात.

पावस पडटा तेन्ना सगलीं धादोसभरीत जातात. पावस पडटकच सगल्याक थंडाय जाता. पावस सारको पडलो ना जाल्यार दुश्काळाची भिरांत आसता.

ह्या वाक्यांनी पडटा, पडटकच, पडलो ना अशीं वेगळीं वेगळीं क्रियार्थक रुपां आसात. ह्या सगळ्या रुपांनी पड हें मूळ आसा. तेंच त्या क्रियापदाचो धातू.

धातू कळटकच हेर रुपां वळखूंक वा घडोवंक सोंपें जाता. संस्कृत व्याकरणांत धातूंची वळेरीच दिल्ली आसता. तशी वळेरी कोंकणींत दिवपाची गरज ना. सामके सोंपे तरेन आमच्यांनी धातू वेगळावं येता.

कोंकणींत **प** अक्षरान सोंपपी क्रियापदाचें रूप आसा. ह्या रुपाचो फायदो घेवन आमच्यांनी धातू वेगळावंक जाता. **प** न सोंपपी अश्या रुपाक **सादारण रूप** म्हणटात. चल्प, पुसप, मेळप, मोडप, धांवप, रोवप, परतप, सरकटप...

सादारण रुपांत क्रियापद **तीन** वा **चड** अक्षरी आसता. सोंपतें **प** गळ्ळें म्हणटकच क्रियापदाचें उरता तें रूप म्हणल्यार एक खूंट. ताका आमच्यांनी **धातूपूर्व रूप** अशें म्हणूं येता.

क्रियापदाचें सादारण रूप	धातूपूर्व रूप	धातू
पडप	पड-	पड-
मागप	माग-	माग-
हांसप	हांस-	हांस-

कोंकणींत बऱ्याच क्रियापदांचीं सादारण रुपां **व प** अक्षरांनी सोंपतात:

धांवप, लावप, न्हावप, दिवप, चरचरावप, आशेवप...

अश्या क्रियापदांचे धातू वळखूंक चार तरा आसात. त्यो अश्यो:

i कांय क्रियापदांचे धातू विधान 5 हातूंत दिल्ल्या नेमा प्रमाण वेगळावतात:

क्रियापदाचें सादारण रूप	धातूपूर्व रूप	धातू
धांवप	धांव-	धांव-
पावप	पाव-	पाव-
भोंवप	भोंव-	भोंव-

टीप: अशीं क्रियापदां चड करून **अकर्मक क्रियापदां** आसतात.

ii कांय क्रियापदांच्या सादारण रुपांतलें सोंपतें **प** गळटा आनी **व** चें **य** जाता:

क्रियापदाचें सादारण रूप	धातूपूर्व रूप	धातू
लावप	लाव-	लाय-
खोवप	खोव-	खोय-
चोवप	चोव-	चोय-
रोवप	रोव-	रोय-

टीप: अशीं क्रियापदां चड करून **सकर्मक क्रियापदां** आसतात.

शिवप, लुंवप अश्या क्रियापदांनी वचे आदीं अनुस्वारीत अक्षरां आयलीं जाल्यार क्रियापदां व राखून दवरतात.

iii अ कांय क्रियापदांच्या सादारण रुपांतलीं सोंपतीं **व प** हीं दोनूय अक्षरां गळून पडटात. हीं क्रियापदां अशे तरेचीं:

क्रियापदाचें सादारण रूप	धातूपूर्व रूप	धातू
खावप	खाव-	खा-
घेवप	घेव-	घे-
जावप	जाव-	जा-
दिवप	दिव-	दि-
न्हावप	न्हाव-	न्हा-
येवप	येव-	ये-

iii आ कांय क्रियापदांच्या सादारण रुपांतलीं **व प** हीं दोनूय अक्षरां गळून पडटात आनी धातू **ए** स्वरी उरता. हीं क्रियापदां अशे तरेचीं:

क्रियापदाचें सादारण रूप	धातूपूर्व रूप	धातू
आशेवप	आशेव-	आशे-
उफेवप	उफेव-	उफे-
खरशेवप	खरशेव-	खरशे-
जियेवप	जियेव-	जिये-
तेंवेवप	तेंवेव-	तेंवे-
धुंवरेवप	धुंवरेव-	धुंवरे-
होंकेवप	होंकेव-	होंके-

टीप: पळेवप क्रियापदाचीं वप गळून पळे उरता आनी पळेता, पळेलो... अशीं रुपां जातात.

iv कांय क्रियापदांच्या सादारण रुपांतलें व चें य जाल्लें दिश्टी पडटा. हीं क्रियापदां अशीं:

गावप	गाव-	गा-
		गाय-
धुवप	धुव-	धु-
		धुय-

टीप: पियेवप आनी पिवप हांचे पिये- आनी पि- अशे धातू जावन पियेला, पिला अशे तरेचीं रुपां घोळिल्लीं दिश्टी पडटात.

विधानां 5 आनी 6 हातूंत सांगिल्ल्या धातूंचें रूप आनी एकवचनांतल्या दुसऱ्या पुरुशाक आज्ञा करूंक उपकारायिल्लें रूप हीं दोनूय सारकींच.

क्रियापदाचें सादारण रूप	धातूपूर्व रूप	धातू	आज्ञा
खावप	खाव-	खा-	(तूं) खा
दिवप	दिव-	दि-	(तूं) दी
बसप	बस-	बस-	(तूं) बस
वचप	वच-	वच-	(तूं) वच
व्हरप	व्हर-	व्हर-	(तूं) व्हर
हाडप	हाड-	हाड-	(तूं) हाड
धांवप	धांव-	धांव-	(तूं) धांव
लावप	लाव-	लाय-	(तूं) लाय
जियेवप	जियेव-	जिये-	(तूं) जिये

आडवाद: येवप क्रियापदाचो धातू ये- जाल्यार ताचें दुसऱ्या पुरुशाक आज्ञा करूंक उपकारायिल्लें रूप यो जाता.

सकर्मक क्रियापदांचो धातू चड करून इ स्वरी जाता.

क्रियापदाचें सादारण रूप	धातूपूर्व रूप	धातू
i करप	कर-	करि-
हाडप	हाड-	हाडि-
माळप	माळ-	माळि-

टीप: व सोडून हेर अक्षरांनी सोंपिल्लें धातूपूर्व रूप धातू जातना हयकारांत तशेंच उरता आनी न्हयकारांत तें इ स्वरीच उरता: करता; करिना.

ii तळसप	तळस-	तळशि-
परतप	परत-	परति-
फाफसप	फाफस-	फाफशि-

टीप: अशीं क्रियापदां अकर्मक आसतात तेन्ना धातू, धातूपूर्व रुपा वरीच आसता. अकर्मक: तळसता सकर्मक: तळशिता

iii घुसडावप	घुसडाव-	घुसडाय-
थारावप	थाराव-	थाराय-
धाडावप	धाडाव-	धाडाय-
फारावप	फाराव-	फाराय-
थिरावप	थिराव-	थिराय-
चिकटावप	चिकटाव-	चिकटाय-
पिटपिटावप	पिटपिटाव-	पिटपिटाय-
भेरावप	भेराव-	भेराय-
मेरावप	मेराव-	मेराय-
शेपडावप	शेपडाव-	शेपडाय-
रेवडावप	रेवडाव-	रेवडाय-
भोंवडावप	भोंवडाव-	भोंवडाय-

टीप: अश्या क्रियापदांतल्या धातूपूर्व रुपांतलो व धातू जातना इ जाता, आनी होच इ अश्या क्रियापदांनी य जाता. अशीं क्रियापदां सकर्मक आसतात.

iv	बरोवप	बरोव-	बरय-
	चलोवप	चलोव-	चलय-
	हांसोवप	हांसोव-	हांसय-
	खेळोवप	खेळोव-	खेळय-

टीप: अश्या क्रियापदांतल्या ओव अशीं धातूपूर्व रुपां धातू जातना अय अशीं जातात. य हें इ स्वराचेंच रूप आनी अशीं क्रियापदां सकर्मक आसतात.

कांय क्रियापदांनी प गळटकच धातूंत मातसो बदल जाता. हीं क्रियापदां अशे तरेचीं:

क्रियापदाचें सादारण रूप	धातूपूर्व रूप	धातू	आज्ञा करूंक उपकारायिल्लें रूप
आफडप	आफड-	आफुड-	आफूड
आमडप	आमड-	आमुड-	आमूड
आंवळप	आंवळ-	आंवुळ-	आंवूळ
पांगरप	पांगर-	पांगुर-	पांगूर
पिसडप	पिसड-	पिसुड-	पिसूड
फाफडप	फाफड-	फाफुड-	फाफूड

टीप: 1 ह्या क्रियापदांचो धातू तीं **सकर्मक** जाल्ल्यान आफडि-, आमडि-, आंवळि-, पांगरि-, पिसडि-, फाफडि- अशींय जातात.

वावरप	वावर-	वावुर-	वावूर
-------	-------	--------	-------

टीप: 2 वावरप क्रियापद **अकर्मक** जाल्ल्यान ताचो धातू **वावुर-** असोच उरता.

कोंकणी क्रियापदाचें सादारण रूप प न सोंपता. हें प गळळें म्हणटकच जें रूप उरता

ताका **धातूपूर्व रूप** म्हणटात. ह्याच रुपाचो आदार घेवन कांय कृदंतां आनी विध्यर्थी रुपां जातात. धातू वेगळावपाचे नदरेन कोंकणी क्रियापदांचीं सादारण रुपां आमच्यांनी पांच पंगडांनी बसोंवं येतात. हे पंगड अशे:

1	2	3	4	5
करप	लावप	खावप	लजेवप	बरोवप
कर-	लाय-	खा-	लजे-	बरय-
आसप	पिसावप	दिवप	आशेवप	दाखोवप
आस-	पिसाय-	दि-	आशे-	दाखय-
चितारप	रेवडावप	घेवप	पियेवप	तिगोवप
चितार-	रेवडाय-	घे-	पिये-	तिगय-

धातूपूर्व रुपाक ऊं, ऊंक, ऊन कुसां लागून जाल्लीं कृदंतां आनी विध्यर्थी रुपां:

कर-	लाव-	आशेव-	दाखोव-
कर+ऊं: करूं	लाव+ऊं: लावूं	आशेव+ऊं: आशेवूं	दाखोव+ऊं: दाखोवूं
	लावं	आशेवं	दाखोवं
कर+ऊंक: करूंक	लाव+ऊंक: लावूंक	आशेव+ऊंक: आशेवूंक	दाखोव+ऊंक: दाखोवूंक
	लावंक	आशेवंक	दाखोवंक
कर+ऊन: करून	लाव+ऊन: लावून	आशेव+ऊन: आशेवून	दाखोव+ऊन: दाखोवून
	लावन	आशेवन	दाखोवन
	खाव+ऊं: खावूं		
	खावं		
	खाव+ऊंक: खावूंक		
	खावंक		
	खाव+ऊन: खावून		
	खावन		

विध्यर्थी रूप

खाव+चें : खावचें	
कर+चें : करचें	लाव+चें : लावचें आशेव+चें : आशेवचें दाखोव+चें : दाखोवचें

क्रियापदांची वेगळीं वेगळीं रुपां जावचे आदीं धातूंचीं दोन धातूविशेशणी मुळावणां जातात. तीं अशीं:

i अपूर्ण काळ दाखोवंक:

अत कूस लागून अपूर्ण धातूविशेशणी मुळावण जाता.

ii पूर्ण काळ दाखोवंक:

ल कूस लागून पूर्ण धातूविशेशणी मुळावण जाता.

i क्रियापदाचें सादारण रूप	धातूपूर्ण रूप	धातू	अपूर्ण धातूविशेशणी मुळावण
नाचप	नाच	नाच-	नाचत
बसप	बस	बस-	बसत
रोवप	रोव	रोय-	रोयत
खावप	खाव	खा-	खात

ii	क्रियापदाचें	सादारण धातूपूर्ण	रूप	धातू	पूर्ण	धातूविशेशणी
	रूप					मुळावण
	नाचप	नाच		नाच-		नाचल
	बसप	बस		बस-		बसल
	रोवप	रोव		रोय-		रोयल
	खावप	खाव		खा-		खाल

विधान करप हें क्रियापदाचें काम. कोणाय विशीं वा कित्याय विशीं तें कितें तरी सांगता. जाचे विशीं तें सांगता ताका कर्तो म्हणटात.

i भुरगीं खेळटात.

ii भुरगीं बाजारांत गेलीं.

iii भुरगीं सगले कडेन भोंवन परतीं येतलीं.

ह्या वाक्यांनी भुरगीं हें उतर कर्तो. ह्या उतरा विशीं खेळटात, गेलीं, येतलीं ह्या क्रियापदांनी वेगळीं वेगळीं विधानां केल्यांत.

जायत्या क्रियापदांची करणी कोणाचेर तरी वा कोणा खातीर तरी घडटा. जाचेर वा जाचे खातीर ती घडटा ताका कर्म म्हणटात.

i भुरगीं लाडू खातात.

ह्या वाक्यांत खावपाची करणी लाडू ह्या उतराचेर जाता. देखून लाडू हें उतर खातात क्रियापदाचें कर्म.

ii आजी नातरांक काणी सांगता.

ह्या वाक्यांत सांगपाची करणी नातरां खातीर जाल्या. देखून नातरां हें उतर सांगता क्रियापदाचें कर्म.

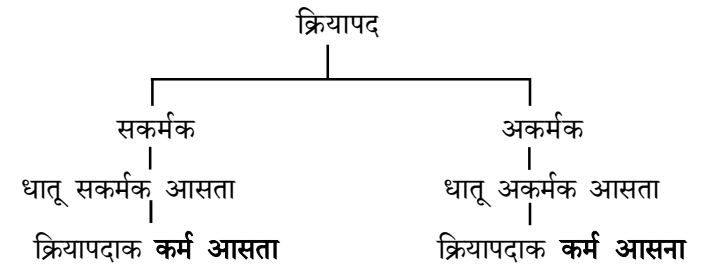
ज्या क्रियापदाची करणी कोणाचेर तरी वा कोणा खातीर तरी घडटा त्या क्रियापदाक कर्म आसा अशें म्हणटात. आनी देखून अश्या कर्म आशिल्ल्या क्रियापदाक सकर्मक क्रियापद म्हणटात.

कांय क्रियापदांची करणी कोणाचेरूच घडना. अश्या क्रियापदांक कर्म ना अशें म्हणटात. आनी अश्या कर्म नाशिल्ल्या क्रियापदाक अकर्मक क्रियापद म्हणटात.

भुरगीं नाचतात

ह्या वाक्यांत नाचपाची करणी कोणाचेरूच जावंक ना. देखून नाचतात हें अकर्मक क्रियापद.

टीप: क्रियापदाचें मूळ धातू जाल्ल्यान सकर्मक आनी अकर्मक क्रियापद म्हणपाचे सुवातेर जायते कडेन सकर्मक आनी अकर्मक धातू म्हणपाची चाल आसा.

पाठ 12 उजळणी

पाठ 14 आनी पाठ 15 वाक्यरचणूक

- अ) दीसपट्ट्या वेव्हारांतलीं वाक्यां
ब) प्रशासकी वेव्हारांतलीं वाक्यां

Dialogues

OFFICER TO OFFICER कर्मचारी-कर्मचारी संवाद

What do you want? तुका कितें जाय?

I have come to inquire about the meeting. हांव बसके विशीं वासपूस करूंक आयलां.

The meeting is postponed. बसका मुखार धुकल्ल्या.

But they told me it is cancelled. पूण तांणी म्हाका ती रद्द जाल्ल्याचें सांगलां.

No. Note down the date and the timing properly. ना. तारीख आनी वेळ वेवस्थीत नोंद करून घे.

Has your department finished that task of preparing the report? तुमच्या खात्यान अहवाल तयार करपाचें काम पूर्ण केलें?

We haven't yet. But the work is on. आमी अजून करूंक ना. पूण काम चालू आसा.

Is it possible to finish it within the stipulated time? थारायिल्ल्या वेळा भितर तें सोंपोवप जमतलें?

We are trying our best. We will make it. आमी यत्न करीत आसात. आमी तें करतले.

Thank you. देव बरें करूं.

What was the reason for the project being delayed? प्रकल्प लांबणे पडपाचें कारण कितें?

My officials were entrusted with election duty. म्हज्या अधिकाऱ्यांक वेंचणुकेचें काम दिल्लें.

Oh, I see. आं, अशें!

Can you give the reasons? तूं कारणां सांगशी?

Sorry, I can't. ना, म्हज्यान दिव नजं.

Reasons are many. कारणां खूब आसात.

I cannot cite an exact reason. म्हज्यान नेमकें कारण सांगूं नजं.

Let us finish the work in time. हें काम वेळार पूर्ण करुया.

Sometimes we waste our time in too much planning. कांय खेपे आमी अती आंखणी करून आमचो वेळ वगडायतात.

No. Not at all. Planning is important but unnecessary discussions should be avoided during meetings. ना. केन्नाच ना. आंखणी म्हत्वाची पूण बसकां वेळार नाका आशिल्ली भासाभास टाळूंक जाय.

Shall we do it this way? तें आमी अशे तरेन करुया?

Yes. हय.

No. I have one suggestion. ना. म्हजे कडेन एक सुचोवणी आसा.

You are giving lame excuses. तूं पोकीं निमतां दिता.

No Sir, I was just explaining the difficulties. ना बाब, हांव फकत आडखळी स्पश्ट करतालों.

Did I bother you too much? हांवें तुमकां खूब त्रास दिले?

No. It's okay. ना आसूं. कांय नजं.

How shall we inform them? आमी तांकां कशें कळीत करतले?

We will send letters. आमी पत्रां धाडुया.

Is he good at work? तो कामाक बरो आसा?

Yes. He is sincere. He likes to shoulder responsibilities. हय. तो प्रामाणीक आसा. ताका जबाबदाऱ्यो पेलूंक आवडटा.

Will you be able to spare time to finish this additional work? हें आलायेंतें काम पूर्ण करूंक तुका वेळ मेळत ?

I will manage my time properly. हांव म्हजो वेळ वेवस्थीत आंखतलों.

The article published in the newspaper is controversial. खबरेपत्रांत उजवाडाक आयिल्लो लेख वादग्रस्त आसा.

Yes sir. It has needlessly maligned the image of our department. हय बाब. ताका लागून आमच्या खात्याची प्रतिमा विनाकारण खतावल्या.

Shall we give an explanation to the editor? आमी संपादकाक स्पश्टीकरण दिवया ?

Yes, prepare the draft. I will go through it. We will send the letter. हय. तुमी मसुदो तयार करात. हांव तो पळयतां. आमी पत्र धाड्या.

We got the result before the deadline. थारायिल्ले मुजती पयलीं आमी तें साध्य केलें.

But you must have told me this fact before the meeting. पूण तुमी ही गजाल म्हाका बसके पयलीं सांगपाची.

Sorry, sir. चुकलें, बाब.

Don't be panicky. Relax, Let us do the job slowly and accurately. हुसको नाका. निश्चीत राव. तें काम ल्हवू ल्हवू आनी अचूकपणान करुया.

Thank you sir. देव बरें करूं बाब.

So many suggestions have come. कितल्योश्योच सुचोवण्यो आयल्यात.

There are also recommendation from the appointed committees. नियुक्त समित्यां कडल्यानूय शिफारसी आसात.

Is there any substance in it? तातूंत कितें अर्थपूर्ण अशें आसा ?

Yes. There are valid points in most of it. हय. तातूंत चडश्या भागांनी म्हत्वाचे मुद्दे आसात.

Go and find out from the secretariat. वचात आनी सचिवालयांतल्यान खबर हाडात.

But the officer is on leave. पूण अधिकारी रजेर आसा.

That's not an excuse. We want the information immediately. तें निमित्त दिवं नाका. आमकां ती माहिती बेगोबेग जाय.

Okay sir. I promise to submit it in the evening. बरें बाब. हांव तें सांजे मेरेन दिवपाचें उतर दितां.

Get the documents required. गरजेचीं कागदपत्रां हाड.

We will send him a message. आमी ताका रेकाद धाडटले.

But how will you manage such a large budget? पूण येदें व्हड बजेट तुमी कशें साध्य करतले ?

We will ask for some grant from the department. आमी खात्या कडल्यान थोडो निधी मागून घेतले.

The people are staging a demonstration. लोक निदर्शनां करीत आसात.

We will pacify them. Call their delegation to meet me. आमी तांकां थंड करुया. तांच्या शिश्टमंडळाक म्हाका मेळूंक सांग.

There is no point in what they say. ते कितें सांगतात तातूंत कांयच अर्थ ना. Then take the appropriate legal action against them. मागीर तांचे आड फावोशी कायदेशीर कारवाय करात.

I had warned you earlier not to launch this project. हो प्रकल्प लागू करूं नाकात अशें हांवें तुमकां आदींच शिटकायिल्लें.

I never could imagine it would create such a big problem. तो येदी व्हड समस्या निर्माण करीत हाची मात्तूय कल्पना म्हाका नाशिल्ली.

OFFICER TO VISITING PEOPLE

कर्मचारी-जनता संवाद

What's the matter? Why have you come? कितें काम आसा ? तूं कित्याक आयला ?

I am Khushali Gawade from Mardol. They have demolished my hut saying it is illegal. But it is legal. हांव खुशाली गावडे. म्हाड्डोळचो. तांणी म्हजी खोंप बेकायदेशीर म्हूण मोडल्या. पूण ती कायदेशीर आसा.

Do you have documents to support it? तुजे कडेन ताका पुरटी दिवपाक कागदपत्रां आसात?

Yes Sir. हय बाब.

Then submit an application along with the photocopies of these supporting papers. जाल्यार खात्री दिवपी कागदांच्या फोटोप्रतीं सयत अर्ज सादर कर.

I will look into the matter. हांव तातूंत लक्ष घालतां.

My problem is different. म्हजी समस्या वेगळी.

Explain in brief. थोडे भितर स्पश्ट कर.

The water of my well is polluted owing to mining work which is going on in the vicinity. म्हजे बांयचें उदक शेजरा चलिल्ल्या खणकामाक लागून प्रदुशीत जालां.

Did you complain to the grampanchayat? तुवें ग्रामपंचायतीक कागाळ केली?

I did. They have done nothing. हांवें केली. तांणी कांयच केलें ना.

Did you lodge a complaint to the pollution board? तुवें प्रदुशण मंडळा कडेन कागाळ केली?

Yes. It turned useless too. हय. ताचोय कांय फायदो जालो ना.

Then what did you do finally? मागीर अखेरेक तुवें कितें केलें?

I met my MLA and apprised him of the situation. हांव म्हज्या आमदाराक मेळ्ळो आनी ताका परिस्थिती विशीं कल्पना दिली.

What action did he take? ताणें कितें कारवाय केली?

He came to see the well along with the officers. Then he asked me to meet you. तो अधिकाऱ्यां वांगडा बांय पळोवपाक आयलो. मागीर ताणें म्हाका मेळूंक सांगलें.

Alright, I will study your case and take appropriate action. बरें आसा.

तुजे केशीचो हांव अभ्यास करतां आनी योग्य कारवाय करतां.

I have come to see my file. I want some time to study it. म्हाका तुजी फायल मेळ्ळ्या. म्हाका ती वाचपाक थोडो वेळ जाय.

Will it not be possible to expedite it before the Chavath? चवथी पयलीं तें सोंपोवप शक्य आसा काय कितें?

I will try my best. But I am quite busy, loaded with lots of work. हांव म्हजे सगले यत्न करतां. पूण सध्या हांव कामाच्या चेपणाक लागून खूब व्यस्त आसां.

Did you talk to the minister? तूं मंत्र्या कडेन उलयलो?

Yes sir. हय बाब.

There was no need to do so. अशें करपाची गरज ना.

The law will take its own course. कायद्या प्रमाण सगळें वेवस्थीत जातलें.

Don't take the law in your hands. कायदो तुज्या हातांत घेवं नाका.

Everything goes smoothly if we follow rules and go through the proper channel. आमी जर नेमांक पाळो दिलो आनी थारायिल्ल्या मार्गान गेले जाल्यार सगळें सुरळीत जाता.

Can you help me in this situation? हे परिस्थितींत तुमच्यांनी म्हाका मदत करूं येता?

It is beyond my jurisdiction. तें म्हज्या अधिकार क्षेत्रा भायर आसा.

You will have to go to the irrigation department. तुमकां शिंपणावळ खात्या कडेन वचचें पडटलें.

When did the problem arise? समस्या केन्ना उपरासली?

That was before the monsoons. हें पावसा पयलीं जालें.

Then why did you delay in complaining? मागीर तुमी कागाळ करपाक कळाव कित्याक केलो?

I tried other means to solve the issue. हांवें हो मुद्दो सुटावो करपाक हेर उपाय आपणावन जालें.

That's not the way to handle the problem. समस्या सुटावी करपाचो हो मार्ग न्हय.

But they told me so. पूण तांणी म्हाका तशें सांगलें.
 Now listen. Act as per my suggestions. आतां आयक. म्हज्या सुचोवण्यां प्रमाणें वाग.
 Will you take the decision at the next meeting? फुडले बसकेंत तुमी हाचेर निर्णय घेतले?
 Depends. The minister is out of station and the meeting will take place only if he comes before Monday. पळोवया. मंत्री सध्या गोंयांत ना आनी तो सोमारा पयलीं आयलो जाल्यारूच बसका जातली.
 I can't take the decision myself. I will have to consult the secretary and talathi. हांव हो निर्णय स्वता घेवंक शकना. म्हाका सचिवाक आनी तलाठ्याक विचारचें पडटलें.
 Give me a written complaint. म्हाका लेखी कागाळ दी.
 What was the need to do it? तें करपाची गरज कितें?
 The problems are many. समस्या खूब आसात.
 You must complete these formalities. तुमी हे सोपस्कार पूर्ण करचे पडटले.
 There was a misunderstanding. गैरसमज जाला.
 Now try to understand. Listen carefully. आतां समजून घेवपाचो यत्न कर.
 बारीकसाणीन आयक.

MISCELLANEOUS DIALOGUES प्रशासना भायले लोकसंपर्क संवाद

Hello, who is speaking? हॅलो, कोण उलयता?
 Sir, I am Mahesh speaking. सर, हांव महेश उलयतां.
 Mahesh, where are you right now? महेश, सध्या तूं खंय आसा?
 Sir, I am at the Philips Electronics shop. They have repaired our projector. सर, हांव फिलिप्स इलॅक्ट्रॉनिक्स शॉपार आसां. तांणी आमचो प्रॉजेक्टर सारको केला.
 Okay. You just wait there. I will send John with our office car. बरें

आसा. तूं थंयच राव. हांव जॉनाक ऑफिसाची गाडी घेवन धाडटां.
 Thank you sir. देव बरें करूं बाब.
 How are you now? आतां तुमी कशे आसात? तूं कसो आसा?
 I am improving now. हांव आतां निवळटां.
 They informed me that you were sick. What happened? तांणी म्हाका सांगलें की तूं दुयेंत आसा. कितें जालें?
 It was severe arthritis and the doctor has advised me rest for a week. आकांताचो संधीवात जालो आनी दोतोरांनी म्हाका सप्तकभराचो विसव घेवंक सांगलां.
 How do you feel now? तुका आतां कशें दिसता?
 Fine. Treatment is on. बरें दिसता. वखदां चालू आसात.
 When will you resume duty? तूं कामार रुजू केन्ना जातलो?
 Probably on Monday. चड करून सोमारा.
 What fish did you eat today? तुवें आयज कसलें नुस्तें खालें?
 Prawn curry, mackerel and king fish. सुंगटांचें हुमण, बांगडे आनी विसवण.
 Is it costly these days? हालीं तें म्हालग आसता?
 Yes. The fish is very costly and you don't get variety. हय. नुस्तें बरेंच म्हालग आसा. विविधताय मेळना.
 Where are you going? तूं खंय वतां?
 I am going to Jose. His father expired last week. हांव जुझेगेर वतां. ताचो बापूय फाटल्या सप्तकांत भायर पडलो.

Sir, when are you coming to our village? You had promised to come with your family to see the natural beauty and farms. बाब, तुमी आमच्या गांवांत केन्ना येतले? तुमी तुमच्या कुटुंबा वांगडा सैमीक सौंदर्य आनी भाटां पळोवपाक येतां म्हूण सांगिल्लें.
 My family is arriving on Thursday. Then I will decide accordingly. But I will surely come. म्हजें कुटुंब बिरेस्तारा येतलें. ते प्रमाणें हांव थारायतलों. पूण हांव येतलोंच.

Are they coming by train? तीं कशीं येतात? रेलगाडयेन?

No. They are coming by plane. I have told Sachin to pick them up from the Dabolim Airport. ना. तीं विमानान येतात. हांवें सचीनाक तांकां दाबोळी विमानतळा वयल्यान घेवपाक सांगलां.

Will he recognise them? तो तांकां वळखतलो?

Yes, of course. He has met them many a time before. हय. केन्नाय. तो तांकां आदीं खूब खेपे मेळ्ळा.

Sir, did you get the results of your daughter? बाब, तुमचे धुवेचो रिझल्ट आयलो?

Yes, she scored 88 per cent. हय, तिका 88 प्रतिशें पडले.

In which stream does she intend to take admission? ती खंयच्या फांट्यांत प्रवेश घेवंक सोदता?

She will join the commerce stream. ती कॉमर्स फांट्यांत शिकप घेतली.

What is her ambition? तिची म्हत्वाकांक्षा कितें?

To become a Chartered Accountant. चार्टर्ड अँकावण्टण्ट जावप.

It was raining heavily. I could not go. खूब पावस पडटालो. हांव वचूंक शकलों ना.

It is quite warm today. The AC is also not working. आज बरीच गरमी जाता. एसीय चलना.

It was terribly cold. I had to wear a sweater while riding the bike. कुडकुड्याचें शीं पडिल्लें. मोटारसायकल चलयतना म्हाका स्वेटर घालचो पडलो.

Take care. Drive slowly. There is no haste. सुशेगाद, जतनायेन, सवकास चलय. ताकतीक नाका.

But the programme starts at 10 and we have to reach in time. Isn't it? पूण कार्यावळ 10 वरांचेर सुरू जाता आनी आमकां वेळार पावंक जाय. हय मूं?

But my lecture will be followed by the keynote address. पूण म्हजें व्याख्यान सुत्रउलोवपा फाटल्यान जातलें.

The road is bumpy. रस्तो खडबडीत आसा.

There was a breakdown in the car and we reached late. गाडी मोडली आनी ताका लागून आमी उतरां पावले.

Can you get me four tickets of the Konkan Kanya Express? तूं म्हाका कोंकण कन्या एक्सप्रेस गाडयेच्यो चार तिकेटी हाडशी?

Of which date? खंयचे तारखेच्यो?

Tomorrow's. फाल्यांच्यो.

Do you want AC? तुका एसी तिकेटी जाय?

Yes. First try three tier AC. If it is not available then try two tier AC. हय. पयलीं तीन टियरांची एसी पळय. मेळना जाल्यार मागीर दोन टियर एसी घे.

Did you like Goa? तुमकां गोंय आवडलें?

Yes. I am in love with Goa. हय. हांव गोंयच्या मोगांत पडलां.

What did you like most? तुमकां कितें चड आवडलें?

Natural beauty, beaches, churches, temples and most importantly peace loving and hospitable Goans. सैमीक सोबीतकाय, दर्यावेळो, देवळां आनी विशेश म्हणल्यार शांतीप्रीय आनी आदरसत्कारी गोंयकार.

Do you understand Konkani? तुमकां कोंकणी कळटा?

Yes. a bit. I am learning. हय. मातशी. हांव शिकतां.

Is somebody training you for this purpose? हे खातीर तुमकां कोण शिकोवपाक येता?

Yes. Right now I am learning conversational skills. हय. सध्या हांव उलोवपाचें कसब शिकतां.

You can also try to read Konkani literature. तुमी कोंकणी साहित्य वाचपाचोय यत्न करचो.

Yes. I have heard that Konkani literature is quite rich. हय. कोंकणी साहित्य भोव गिरेस्त हें हांवें आयकलां.

Would you like to settle in Goa? तूं गोंयांत कायमचो रावपाक सोदता?

I have already planned to stay in Goa after retirement. हांवें ती येवजण आदींच केल्या. निवृत्ती उपरांत गोंयांत रावपाची.

I have already bought a plot in Canacona. हांवें आदींच काणकोणां एक प्लॉट विकतो घेतला.

In summer we must wear cotton clothes. गिमाच्या दिसांनी आमी सुती कपडे घालूंक जाय.

There are some variations in Konkani speaking style. The accents vary slightly in Salcete. कोंकणी उलोवपाचे शैलेंत मातशे बदल आसात. उच्चार साश्टींत मातशे बदलतात.

The tea is too hot. च्या खूब गरम आसा.

We must stress on cleanliness both at the office and in our house. आमी आमच्या घरांत आनी ऑफिसांत नितळसाणीचेर भर दिवंक जाय.

More industries may create a threat to environment in Goa. चड उद्योग गोंयच्या पर्यावरणाक धोक्याचे थारतले.

Private buses do not issue tickets. खाजगी बशी तिकेटी दिनात.

I wish to visit Pednem to see the rural life. हांव पेडण्यां गांवगिरी जीण पळोवपा खातीर वचूंक सोदतां.

The farmers are very hard working. शेतकार हे खूब कश्टी लोक.

CONVERSATION WITH SERVANT AT HOME

कर्मचारी-घरगडी संवाद

Open the door. दार उगड.

I am resting now, do attend the phone. आतां हांव मातसो विसव घेतां, फोन आयल्यार घे.

Cut the vegetable into pieces. भाजी शीन.

Did you clean the fish? तुवें नुस्तें उजरायलें?

Get me the newspaper. म्हाका पेपर हाड.

Keep it properly. तें सारकें दवर.

Accompany madam to market. मॅडमी वांगडा बाजारांत वच.

Reach Babu to school. बाबूक स्कुलांत पावय.

Did you prepare his tiffin? तुवें ताचें टिफीन तयार केलें?

Send these clothes to the laundry. हे कपडे लॉड्रींत धाड.

Where were you when I called home? हांवें घरा फोन केल्लो तेन्ना तूं खंय आशिल्लो?

I was in the bathroom, sir. हांव मान्यांत आशिल्लों, बाब.

I am going out and anyone calls me over the phone, tell them I will be in the office. हांव भायर वतां, कोणेंय फोन केल्यार ताका सांग हांव ऑफिसांत आसतलों.

Fold it properly. ताची नीट घडी कर.

Clean the room. कूड निवळ कर.

Why didn't you get milk today? तुवें आयज दूद किद्याक हाडलें ना?

Did you store the water in different containers and buckets? तुवें उदक वेगळ्या वेगळ्या आयदनांनी आनी बालद्यांनी सांठयलें?

Don't go out till we come back. आमी परतीं ये म्हणसर भायर वचूं नाका.

We are going for a programme to Margao. आमी मडगांवां एके कार्यावळीक वतात.

Call the watchman immediately. गुरख्याक बेगीन आपय.

CONVERSATION WITH SHOPKEEPERS

AND MARKET VENDORS

कर्मचारी-पसरकार संवाद

How much for these prawns? हीं सुंगटां कशीं?

50 rupees for this much. वांट्याक 50 रुपया.

Give me two parts then. म्हाका दोन वांटे दी.

I don't have change of Rs. 1000. म्हजे कडेन हजार रुपयांची मोड ना.

Alright. I'll give you 10 notes of 10 rupees each. बरें आसा. तुका हांव धा रुपयांच्यो धा नोटी दितां.

Are these crabs? ह्यो कुल्ल्यो?

Yes. हय.

How much for it? कश्यो दिल्यात?

Rs. 150. देडशें रुपया.

Can you give for Rs. 100? शंबरांक दिता?

Please don't bargain even for a rupee. उपकार करून रुपयाचें लेगीत वाणपण करूं नाका.

What is the cost of mangoes? आंब्यांची दर कशी?

Rs. 100 for a dozen. डझनाक शंबर रुपया.

Are they Mancurad? ते मानकुराद?

No. They are Xavier. ना. ते शावियेर.

Can you give me one good incense stick pack? म्हाका एक बरो उजवाती पुडो दिता?

This one Kobra is of Rs. 60. This Vasu agarbatti costs Rs. 25. हो कोब्रा, साठ रुपया. वासू अगरबत्ती पुड्याक पंचवीस रुपया.

Do you have papads? तुमचे कडेन पापड आसात?

Yes. There are three varieties. हय. तीन प्रकार आसात.

What is the price of this garland? हो हार कसो?

Rs. 30. तीस रुपया.

I want some spare marigold flowers. म्हाका थोडीं मेकळीं रोजां जाय.

Okay. Rs. 50 for 100 flowers. बरें शंबर फुलांक पन्नास रुपया.

Give me 25 flowers. म्हाका पंचवीस फुलां दी.

Is this a pack of jasmine flowers? हो जायांचो पुडो?

Yes. हय.

What is the cost? दर कितें?

Rs. 30. तीस रुपया.

No. I don't want jackfruit cake. I want mango cake. नाका. म्हाका पणसाचें साठ नाका. म्हाका आंब्याचें साठ जाय.

I don't have one. The next shopkeeper may have. Please try. म्हजे कडेन ना. मुखा वयल्या पसरकारा कडेन आसूं येता. मातशें पळय.

What is the cost of mango cake? आंब्यांसाठाची दर कितें?

Rs. 120 for a kilogram? किलाक एकशें वीस रुपया.

Is it fresh? तें ताजें आसा?

Of course yes. Prepared in this season. हय तर. ह्याच हंगामांत तयार केलां.

Give me two kilos sugar. And one kilo jagree. म्हाका दोन कील साकर दी आनी एक कील गोड दी.

What is the cost of eggs? तांतयांची दर कितें?

Rs. 9 per dozen. णव रुपया डझन.

So cheap? इतलीं सवाय?

Yes. They were costly earlier. हय. पयलीं तीं म्हारग आशिल्लीं.

पाठ 16

उजळणी

**पाठ 17 , पाठ 18 आनी पाठ 19
प्रशासकी उतरावळ आनी वाक्यांश**

संदर्भ : 1) कारबारी कोंकणी, भूषण भावे/प्रकाश वजरीकार/प्रकाश पर्येकार
2) सरकारी कर्मचारी कोंकणी प्रशिक्षण अभ्यासक्रम,
राजभाषा संचालनालय, पणजी, गोंय (स.क.कों.प्र.अ.)

**पाठ 20
उजळणी**

**पाठ 21
पदनामां**

प्रशासकी हुद्दे

Accountant	- लेखापाल
Administrator	- प्रशासक
Aide de camp (ADC)	- परिसहाय्यक
Analyst	- विश्लेशक
Apprentice	- शिकपी
Architect	- वास्तुशिल्पशास्त्रज्ञ
Assistant	- सहाय्यक
Attendant	- परिचर / सहाय्यक
Bacteriologist	- जिवाणूशास्त्रज्ञ

BDO	- गट विकास अधिकारी
Botanist	- वनस्पतीशास्त्रज्ञ
Cleaner	- सफाई कर्मचारी
Clerk	- लिपीक/कारकून
Chancellor	- कुलपती
Chemist	- रसायज्ञिक
Commissioner	- आयुक्त
Compositor	- कम्पोझिटर
Compounder	- मिश्रक
Controller	- नियंत्रक
Custodian	- ताबेदार
Dean	- डीन
Doctor	- दोतोर/वैज
Draftsman	- आरेखक
Driver	- चालक
Engineer	- अभियंतो
Entomologist	- किडीशास्त्रज्ञ
Executive	- कार्याधिकारी
Enumerator	- प्रगणक
Epidemiologist	- धामशास्त्रज्ञ
Field Worker	- क्षेत्र कार्यकर्तो/ती
Fireman	- उजो पालोवपी
Forest Guard	- रानारक्षक
Guide	- मार्गदर्शक
Headmaster	- मुख्याध्यापक
Headmistress	- मुख्याध्यापिका
Inspector	- निरिक्षक
Interpreter	- दुभाशी
Instructor	- प्रशिक्षक

Joint Secretary	-	जोड सचीव
Judge	-	न्यायाधीश
Land acquisition officer	-	भूय संपादन अधिकारी
Land survey	-	भूय सर्वेक्षण
Language teacher	-	भाषा शिक्षक
LDC	-	कनिष्ठ कारकून
Librarian	-	ग्रंथपाल
Machineman	-	यंत्रचालक
Magistrate	-	दंडाधिकारी
Mamlatdar	-	मामलतदार
Manager	-	वेवस्थापक
Mechanic	-	यंत्रीक
Nutrition Officer	-	पोशणाधिकारी
Officer	-	अधिकारी
Offset	-	प्रतिरूप
Peon/Servant	-	सेवक
Principal	-	प्राचार्य
Professor	-	प्राध्यापक
Prosecutor	-	अभियोक्तो
Printer	-	मुद्रक
Reader	-	प्रपाठक
Registrar	-	निबंधक
Registrar (University)	-	कुलसचीव
Statistician	-	सांख्यिकी
Secretary	-	सचीव
Stenographer	-	लघुलेखक
Trustee	-	विश्वस्त
Superintendent	-	अधिक्षक
Supervisor	-	पर्यवेक्षक

Surgeon	-	शल्यचिकित्सक
Surveyor	-	भुसर्वेक्षक
Servant	-	सेवक
Sweeper	-	सान्न मारपी
Teacher	-	शिक्षक
Translator	-	अणकारपी
Typesetter	-	टायपसेटर
UDC	-	वरिष्ठ कारकून
Under Secretary	-	अवर सचीव

पाठ 22 आनी पाठ 23 खात्यांचीं नांवां, विभाग नांवां

1. Administrative Tribunal प्रशासकी लवाद
2. Administrator of Comunidades कोमुनिदादी प्रशासक
3. Bal Bhavan बाल भवन
4. Captain of Ports बंदरांचो कॅप्टन
5. Custodian of Evacuee Property स्थलांतरितांचे मालमत्ता ताबेदार
6. Chief Electoral Officer मुखेल वेंचणूक अधिकारी
7. Chief Electrical Engineer मुखेल वीज अभियंतो
8. Commissioner of Labour कामगार आयुक्त
9. Commissioner of Excise अबकारी आयुक्त
10. Commissioner of Sales Tax & Ent. Tax विक्रीकर आनी मनरिजवण कर आयुक्त

11. Conservator of Forests रानां संरक्षक
12. Chief Town Planner मुखेल नगर नियोजक
13. Collectorate जिल्ल्याधिकाऱ्याची कचेरी
14. College of Engineering अभियांत्रिकी म्हाविद्यालय
15. Controller, Legal Metrology वजनां - मापांचो नियंत्रक
16. Department of Accounts लेखा खातें
17. Department of Agriculture शेती खातें
18. Department of Art & Culture कला आनी संस्कृती खातें
19. Directorate of Archives & Archaeology पुरातन आनी पोरणावळ संचालनालय
20. Department of Animal Husbandary & Veterinary Services जनावरां संवर्धन आनी पशू सेवा खातें
21. Department of Civil Supplies & Price Control नागरी पुरवण आनी मोल नियंत्रण खातें
22. Dist. Registrar cum Head of Registers and Notary Services जिल्लो प्रबंधक आनी नोंदचोपड्यो आनी नोटरी सेवांचो मुखेली
23. Directorate of Estates मालमत्ता संचालनालय
24. Directorate of Education शिक्षण संचालनालय
25. Directorate of Fisheries नुस्तेकारी संचालनालय
26. Directorate of Technical Education तंत्रीक शिक्षण संचालनालय
27. Directorate of Health Services भलायकी सेवा संचालनालय
28. Directorate of Information & Publicity म्हायती आनी प्रसिद्धी संचालनालय
29. Directorate of Industries & Mines उद्देग आनी खण संचालनालय
30. Directorate of Municipal Administration पालिका प्रशासन संचालनालय
31. Office of Directorate General of Police पुलीस म्हासंचालनालय
32. Directorate of Prosecution अभियोग संचालनालय
33. Directorate of Panchayats पंचायत संचालनालय

34. Director (Admn.) River Navigation Dept. न्हंय येरादारी खातें (संचालक - प्रशासन)
35. Directorate of Sports खेळां संचालनालय
36. Directorate of Youth Affairs युवक वेव्हार संचालनालय
37. Directorate of Human Development/Social Welfare मानव विकास/समाज कल्याण संचालनालय
38. Directorate of State Lotteries राज्य सोती संचालनालय
39. Directorate of Scienc, Tech. & Environment विज्ञान, तंत्रज्ञान आनी पर्यावरण खातें
40. Directorate of Tourism पर्यटन संचालनालय
41. Directorate of Transport येरादार संचालनालय
42. Directorate of Vigilance दक्षताय संचालनालय
43. Department of Sainik Welfare सैनीक कल्याण खातें
44. Directorate of Higher Education उच्च शिक्षण संचालनालय
45. Department of Public Grievances भौशीक गाराणीं खातें
46. Directorate of Official Language राजभाशा संचालनालय
47. Directorate of Museum गोंय राज्य वस्तू संग्रहालय संचालनालय
48. Employment Exchange रोजगार विनिमय केंद्र
49. Economic Development Corporation अर्थीक विकास म्हामंडळ
50. Food & Drugs Administration अन्न आनी वखदां प्रशासन
51. Fire & Emergency Services उजो पालोवपी दळ आनी आणबाणीची सेवा
52. Advocate General सरकारी वकील
53. Goa College of Pharmacy गोंय फार्मासी म्हाविद्यालय
54. Government Polytechnic सरकारी तंत्रनिकेतन
55. Goa Medical College गोंय वैजकी म्हाविद्यालय
56. Goa Dental College गोंय दातांवैजकी म्हाविद्यालय
57. Goa College of Architecture गोंय वास्तुशिल्प म्हाविद्यालय
58. Goa Home Science गोंय घरविज्ञान म्हाविद्यालय
59. Goa College of Art गोंय कला म्हाविद्यालय

60. Goa Housing Board गोंय घरबांदणी मंडळ
61. Goa Gazetteer Department गोंय गॅझेटियर खातें
62. Goa Konkani Akademi गोवा कोंकणी अकादेमी
63. Goa University गोंय विद्यापीठ
64. Goa Public Service Commission गोंय लोकसेवा आयोग
65. Goa Khadi & Village Industrial Board गोंय खादी आनी ग्रामोद्योग मंडळ
66. Goa Industrial Development Corporation गोंय उद्देगीक विकास महामंडळ
67. Goa Handicrafts and Rural Small Scale Industries Development Corporation गोंय हस्तकला आनी ग्रामीण ल्हान उद्येग विकास महामंडळ
68. Goa Construction Housing & Finance Corporation गोंय बांदकाम घरबांदणी आनी वित्त महामंडळ
69. Goa State Commission for Backward Classes गोंय राज्य फाटसार वर्ग आयोग
70. Goa Horticulture & Plantation Development Corporation गोंय बागायत आनी लागवड विकास महामंडळ
71. Goa Meat Complex गोंय मास प्रकल्प
72. Goa Contract Labour Supply Society गोंय कंत्राटी कामगार पुरवण सोसायटी
73. Goa State Urban Development Agency गोंय राज्य शारी विकास यंत्रणा
74. Goa State SC & OBC Finance & Dev. Corp. Ltd. गोंय राज्य अ.जा. आनी हे.फा.जा. वित्त आनी विकास महामंडळ मर्यादीत
75. Goa State Infrastructure Development Corporation Ltd. गोंय राज्य सोंपेपणां विकास महामंडळ मर्यादीत
76. Gomantak Ayurveda Mahavidhyalaya & Research Centre गोमंतक आयुर्वेद म्हाविद्यालय आनी संशोधन केंद्र
77. Goa State Commission for Women गोंय राज्य अस्तुच्यां आयोग
78. Health Education भलायकी शिक्षण

79. Inspectorate of Factories & Boilers कारखाने आनी वाफकांचें निरिक्षकालय
80. Institute of Psychiatry & Human Behaviour मानसशास्त्र आनी मनीस वागणूक संस्था
81. Inspector General of Prisons बंदखणी म्हानिरिक्षक
82. Institute of Public Assistance (Providoria) भौशीक आदार संस्था (प्रोवेदोरीय)
83. Information & Technology Department म्हायती आनी तंत्रगिन्यान खातें
84. Irrigation Department शिंपणावळ खातें
85. Kadamba Transport Corporation कदंब येरादारी महामंडळ
86. Kala Academy कला अकादमी
87. Printing & Stationery छापणावळ आनी लेखनसामुग्री
88. Planning, Statistics & Evaluation नियोजन, आंकडेशास्त्र आनी मोलावणी
89. Public Works Department भौशीक बांदकाम खातें
90. Planning & Development Authority येवजण आनी विकास प्राधिकरण
91. Registrar of Births & Deaths जल्म आनी मरण निबंधक
92. Registrar of Co-op. Societies सहकारी संस्था निबंधक
93. Rural Development Agency ग्रामीण विकास यंत्रणा
94. Raj Bhavan राज भवन
95. State Director of Craftsmen Training राज्य कारागीर प्रशिक्षण संचालक
96. State Social Welfare Advisory Board राज्य समाज कल्याण सल्लागार मंडळ
97. Settlement & Land Records वसणूक आनी जमनीच्यो नोंदी
98. Sports Authority of Goa गोंय खेळा प्राधिकरण
99. State Election Commission राज्य वेंचणूक आयोग
100. Tourism Development Corporation पर्यटन विकास महामंडळ
101. Water Resources Department उदका संसाधन खातें

पाठ 24 उजळणी

पाठ 25, पाठ 26 आनी पाठ 27 शेरे / टिपणां

1. As per budgetary provisions अर्थसंकल्पी तरतुदी प्रमाण
2. Ask for endorsement अनुमोदन माग
3. Check the financial implications अर्थीक परिणाम तपासून पळोवचे
4. Checked तपासलें
5. Checked in detail पुरायेन तपासलें
6. Compensation clause in case of default to be included घाळपणाच्या प्रकरणांत लुकसाण भरपायेचें कलम आसपावन घेवंक जाय
7. Despatched to wrong section चुकीच्या विभागाक धाडलां
8. Does not fit into service rules and conditions सेवेच्या नेमांनी आनी अटींनी बसना
9. Does/does not fit under existing government rules तुर्ताच्या सरकारी नेमांनी बसता/बसना
10. Highly confidential अती गोपनीय
11. Keep matter in abeyance प्रकरण अनिर्णीत दवर
12. Keep pending निर्णया खातीर दवर
13. Leave not granted/granted रजा नामंजूर/मंजूर
14. Matter to be placed for discussion/meeting प्रकरण चर्चे खातीर/ बसके मुखार दवरचें
15. May be permitted परवानगी दिवं येता
16. May be sanctioned मान्यताय दिवं येता

17. Necessary documents not submitted गरजेचीं कागदपत्रां जोडूंक नात
18. Not submitted through proper channel योग्य मार्गांतल्यान धाडूंक ना
19. Not sanctioned मान्यताय ना
20. Not as per the setback/height rules दुर्गा कडल्यान इमारतीच्या/ उंचायेच्या नेमां प्रमाण ना
21. Please expedite उपकार करून ताकतीक कर.
22. Previous sanction necessary आदली मान्यताय गरजेची
23. Recommendation for necessary action फावो ते कारवाये खातीर सुचोवणी
24. Submit to the minister concerned संबंदीत मंत्र्या कडेन धाडून दी.
25. Seek government approval सरकाराची मंजूरी घेवची.
26. Seen पळयलें
27. Submitted after time limit वेळाचे मर्यादे उपरांत दिलां.
28. Submitted to higher authorities for declaration/recommendation वयले अधिकारिणी कडेन निर्णया खातीर / शिफारसी खातीर धाडलां
29. To be discussed when time permits वेळ मेळटा तेन्ना चर्चा करपाचें
30. To be studied further अदीक अभ्यास करूंक जाय
31. Top secret/secret अती गुपीत/गुपीत
32. Undertaking to be submitted जापसालदारकी घेतां म्हणून सांगूंक जाय

पाठ 28 उजळणी

पाठ 29 आनी पाठ 30 आनी पाठ 31

प्रशासकी कार्यपद्धत

टिपणां आनी मसुदे

टिपण म्हणल्यार कसलेय गजाली विशीं (प्रकरणा विशीं) तिचो विलो/निकाल लावपाचे नदरेन नोंदयिल्ले शेर/मत. तातूंत

1. आदल्या दस्तावेजांची लक्ष पुर्वक केल्ली तपासणी
 2. निर्णय करपाच्या प्रस्नांचें विश्लेशश वा विधान
 3. कारवाये खातीर गरजेच्यो सुचोवण्यो आनी
 4. ताचेर दिल्ले / काडिल्ले अंतीम आदेश
- हांचो आसपाव जाता.

फायल म्हणल्यार एका विशिश्ट विशयाचेर आदारिल्ल्या, काळा प्रमाण/तारखे प्रमाण रचिल्ल्या कागदपत्रांचो संग्रह, जाका एक नंबर दिल्लो आसता आनी तातूंत सकयल दिल्ल्या वांट्यांचो आसपाव जाता.

अ) टिपणां

आ) पत्रवेव्हार

इ) पत्रवेव्हाराचें परिशिष्ट

मार्गदर्शक सुचोवण्यो

1. सगलीं टिपणां संक्षिप्त आनी मुद्याक धरून आसप गरजेचें. सुमारा भायर टिपण बरोवप टाळचें.
2. बरोवपा खातीर सोंपे आनी सरळ भाशेचो उपेग करचो. घुस्पागोंदळाची आनी

दुबावी भास वापरप टाळचें.

3. सामान्यपणान टिपणां आनी आदेश टिपण-पत्राचेर बरोवचे.
4. सदींच्या दिसपट्ट्या विशयांचो आडवाद सोडून, थेट पावतेचेर - प्राप्त पत्राचेर टिपणां घालचीं न्हय.
5. विचारार्थ कागदपत्रांचें (विकाप) शब्दशा लिखाण वा तेच फायलींत नोंद केल्लें टिपणाचें वेगळ्या उतरांनी लिखाण करचें न्हय.
6. जेन्ना घडणुकांचो धांवतो नियाळ फायलींत उपलब्ध आसता तेन्ना तातूंतलोच वांटो आपल्या टिपणांत परतून बरयनासतना, ताचोच संदर्भ दिवचो.
7. टिपणां सदांच वेव्हारीक भाशेंत बरोवचीं. स्पश्टपणान दिसपी चुकी वा चुकीचीं विधानां दाखोवन दिवपाचीं आसल्यार लेगीत वा तातूंतल्या खंयच्याय विधानाचेर टिका करपाची आसल्यार लेगीत, वैयक्तीक शेरबाजी कुशीक दवरून आपलीं निरिक्षणां नमळायेन आनी संयमी भाशेंत नोंदोवचीं.
8. फांट्याच्या वा वरिष्ठ अधिकाऱ्यान नोंद केल्लीं टिपणां आसत जाल्यार सारांश बरोवचे आदीं तांचो उल्लेख करचो.
9. आदेश दितना वा सुचोवण्यो करतना अधिकाऱ्यान ताचें टिपण ताच्या प्रस्तावीत मुद्यां पुरतेंच शिमीत करचें. आदल्या टिपणांनी मांडिल्लीच भुमिका / धोरण परतून बरोवचें न्हय वा ताची पुनरावृत्ती करची न्हय. फकत निशाणी करून समर्थन करचें.
10. मंत्री/प्राधिकाऱ्याक फायल धाडटना तिचे वांगडा सदांच त्या प्रकरणाचो स्वयंस्पश्ट सारांश जोडचो. त्या सारांशांत, थोडे भितर पूण स्पश्टपणान संबंदीत सगलीं तथ्यां, सल्लो मागिल्ल्या हेर खात्यांनी उक्तायल्लीं मतां (आसल्यार) तशेंच मंत्री/निर्णायक अधिकाऱ्या कडल्यान अपेक्षीत आदेशां खातीरचे मुद्दे दिवंचे.
11. जेन्ना **विकाप** वरवीं साबार म्हत्वाचे प्रश्न उपस्थित केल्ले आसतात आनी तांचें खोलायेन स्पश्टीकरण आनी दरेका मुद्याविशीं (वा मुद्यांच्या गटांविशीं) अनुक्रमीक आदेश गरजेचे आसता तेन्ना ते आदेश वेगळेकडेन अनुभागीय टिपणांत नोंद करचो. तशे तरेच्या अनुभागीय टिपणांची सुरवात हाताळिल्ल्या मुखेल मुद्द्यांचे वळेरेन जावची.

12. संबंदीत डिलींग कर्मचारी टिपणाचेर दावे वटेन तारखे सयत आपली पुराय निशाणी करतलो. अधिकारी टिपणाचे उजवे वटेन आपलें नांव, हुद्दो/पद आनी तारखे प्रमाण पुराय निशाणी करतलो.
13. गरजे प्रमाण टिपण परिच्छेदांनी वांटचें. परिच्छेदांक अनुक्रमांक घालचे आनी गरज आसल्यार संक्षिप्त माथाळे दिवचे.

टिपण प्रकरणांचे प्रकार आनी प्रमाण

टिपण संक्षिप्तपणान बरयिल्लें आसचें. तें वेवस्थीत आनी वेव्हार्य आसचें. टिपण प्रकरणांच्या साबार गटां खातीर सकयल दिल्लो दृश्टीकोण आपणावचो.

1. अल्पकालीक प्रकरणां (Ephemeral)

तशे तरेच्या प्रकरणांनी मुखा वयले कारवायेची गरज कित्याक ना हाचीं कारणां दिवन टपाल पांवड्याचेर अनुभाग अधिकाऱ्यान वा डॅस्क कर्मचाऱ्यान तें फायलीक घालचें. ह्या प्रकरणांत टिपण ना प्रकरणां अशेंय म्हणटात. दर वर्सा 31 डिसेंबरा दिसा हीं प्रकरणां बंद करचीं.

2. दीसपट्टी वा आवृत्ती प्रकरणां

अशे तरे टिपणां खातीर एक प्रमाण प्रक्रियापत्र म्हणल्यार तपासणी करपाचे पूर्वनियोजीत मुद्दे आशिल्लो एक प्रमाण आराखडो तयार करचो. हे तरेच्या प्रकरणांनी टिपण घालिनासतना सरळ फावो ती जाप घालची.

3. पत्र-वेव्हारांतलीं कारवाय प्रकरणां

हांकांय बी खोलायेन टिपण बरोवपाची गरज ना. विचारार्थ प्रकरण आनी सुचीत केल्ली कारवाय हांचो निर्देश करून एक ल्हानशें टिपण (एक वा दोन परिच्छेद) घालचें.

4. प्रस्न सोडोवपी / समस्या निवारक प्रकरणां

ह्या प्रकरणांनी दरेका गजालीचेर चडांत चड माहिती दिवपी टिपण गरजेचें. तरी लेगीत तें संक्षिप्त अकनी मुद्द्याक धरून आसचें. तातूंत सकयल दिल्ल्या आंगांचो आसपाव जावचो:

- अ. प्रस्न कितें / कसलो आसा?
- आ. तो कसो निर्माण जाला?
- इ. ते विशीं नेम, धोरण वा पूर्व उदाहरण कितें आसा?
- ई. संभाव्य (शक्य) उपाय कसले आसात?
- उ. सगल्यांत बरो उपाय खंयचो? कित्याक?
- ऊ. प्रस्तावीत उपाय (केल्यार) ताचे परिणाम कितें जातले?

मसुदो लिखाण

संबंदीत अधिकाऱ्यान मान्यताय मेळटकच जारी करपाचो संदेश / पत्रवेव्हार / कळोवणी हांचो कच्चो आराखडो म्हणल्यार मसुदो.

- मसुदो गरजेचो आसा व्हय?
- कोणाक उद्देशून बरोवपाचो आनी निशाणी कोणें करपाची?
- धाडपी आनी प्राप्त करपी हांचे मदलें नातें कसलें?
- ताची रचणूक कशी आसची?
- ताचे वरवीं कसलीय गजाल सुचीत करपाची आसता वा कितेंय मागोवपाचें आसता?
- सगले तपशील उपलब्ध आसात व्हय?
- निर्णयाचो हेतू कितें?
- प्राप्त करपाची प्रतिक्रिया कितें आसतली?
- वापरिल्ली भास फावोशी (संवादी) आसा व्हय?
- संदर्भ तपासल्यात व्हय?
- तें तर्कनिष्ठ रितीन रचलां / मांडलां व्हय?
- तें ताकतिकेचें आसा व्हय?

मसुदो लेखना खातीर कांय म्हत्वाचे मुद्दे

- मसुद्या वरवीं फावो तो संदेश / सुचोवणी पावप गरजेचें.
- तो स्पश्ट, थोडे भितर आनी गैरसमज पातळावपी आसूंक फावोना.
- तो सुबोध, सरळ, संक्षिप्त आनी स्वयंपूर्ण आसूंक जाय.
- प्राप्त करतल्या कडल्यान ताका इच्छीत / अपेक्षीत प्रतिक्रिया / जाप मेळूंक जाय.
- मांडिल्ल्या विचारांच्या तार्कीक अनुक्रमा प्रमाण तो परिच्छेदांनी वांटचो.
- तातूंतल्या विचारां मदीं सुसंगती आसूंक जाय.
- ताचे आदींच्या पत्रवेव्हारा कडेन (आसल्यार) ताचो संदर्भ आसूंक जाय.

मसुदो लेखनाचीं कौशल्यां

सोदून काडात / थारायात - धाडपी.

वापरात / आपणायात - फावो ती रचणूक.

चिंतात - प्रतिक्रिया.

उक्तायात - स्पश्टपणान, सातत्यान, समानतायेन.

टाळात - अतिरेक, शब्दजंजाळपण, पुनरावृत्ती.

मसुद्या खातीर तपासणे वळेरी

- फायल क्रमांक.
- धाडपी संस्थेचें नांव, पद, फोन क्रमांक आनी पुराय नामो.
- प्राप्तकर्त्याचें नांव / पद ताच्या नाम्या सयत.
- गरज थंय अभिवादन / येवकार (नमस्कार, भोवमानेस्त, मानादीक, बी).
- विशय.

- प्राप्तकर्तो व धाडपी हांचे कडल्यान हे माळेंतल्या निमाण्या संपर्काचो / वेव्हाराचो क्रमांक आनी तारीख.
- निवळायिल्ल्या पत्राक जोडपाच्यो जोडण्यो. (समासांत एक तिरपी वळ मारतकच ह्यो प्रती निवळायिल्ल्या पत्रा वांगडा धाडपाच्यो आसात हें होलमता).
- निमणें, अभिवादन (तुमचें विस्वासू बी) गरज आसल्यार.
- धाडपाचें साधन (रजिस्टर्ड पोस्टान, खाशेल्या दुता वरवीं, बी) सगल्यांत वयल्या उजव्या कोनशांत.
- ताकतिकेची श्रेणी (गरज आसल्यार).
- गरज थंय पानांकन.

संपर्काचे प्रकार

1. पत्र.
2. निम्नसरकारी.
3. कार्यालयीन जाणपत्र.
4. आंतरकार्यालयीन टिपण.
5. थाराव.
6. परिपत्रक / घोळटेंपत्र.
7. जायरात.

धाडपाची पद्दत

1. फॅक्स.
2. रजिस्टर्ड पोस्टान / रजिस्टर्ड एडी.
3. स्पिडपोस्ट.
4. ईमेल.

पाठ 32
प्रशासकी कामकाज (लेख)

पाठ 33 आनी पाठ 34
परिपत्रक

संदर्भ : कारबारी कोंकणी, भूषण भावे/प्रकाश वजरीकार/प्रकाश पर्येकार

पाठ 35
आदेश

संदर्भ : कारबारी कोंकणी, भूषण भावे/प्रकाश वजरीकार/प्रकाश पर्येकार

पाठ 36
उजळणी

पाठ 37 आनी पाठ 38
प्रशासकी अर्जलिखाण

संदर्भ : कारबारी कोंकणी, भूषण भावे/प्रकाश वजरीकार/प्रकाश पर्येकार

पाठ 39
अर्जाक जापो

रजा घेवपा खातीर वा रजेत वाड करपा खातीर अर्ज

1. अर्जदाराचें नांव -----
2. हुद्दो -----
3. खातें / कचेरी आनी विभाग -----
4. पगार -----
5. सध्याच्या हुद्द्याचेर मेळटा तें घरभाडें आनी हेर भरपाय भत्ते -----
6. अर्ज केल्ले रजेचो प्रकार आनी कालावधी आनी रजा केन्ना सावन जाय ती तारीख -----
7. रजेचे सुरवातीक वा अखेरेक जोडून आयतार वा सुटी आसत जाल्यार -----
8. रजेक अर्ज करपा फाटलें कारण -----
9. हे आदींचे निमाणे रजे सावन परतून आयिल्ल्याची तारीख, रजेचो प्रकार आनी काळ -----
10. फुडले रजा गट वर्सा खातीरचे सुटयेंतले भोंवडी सवलतीचो फायदो घेवंक सोदता/सोदिना -----
11. रजेर आसतनाचो पत्तो -----

अर्जदाराची निशाणी आनी तारीख

121. नियंत्रण अधिकाऱ्याचो शेरो आनी/वा शिफारस

निशाणी -----
हुद्दो -----
तारीख -----

रजेक मान्यताय दिल्ल्याचें प्रमाणपत्र

13. केंद्रीय नागरी सेवा (रजा) नेम, 1972 चो नेम ----- खाला
-----सावन ----- मेरेन ----- (रजेचो प्रकार)
मान्य केल्या अशें हांव प्रमाणीत करतां.

निशाणी -----
हुद्दो -----
तारीख -----

14. रजा मंजूर करपी सक्षम अधिकाऱ्याचो आदेश -----

निशाणी आनी तारीख -----
हुद्दो -----

निमित्तीक रजा/निर्बधीत सुटी/बदली/विशेश सुटये खातीर अर्ज

1. अर्जदाराचें नांव: -----
2. हुद्दो : -----
3. खातें/कचेरी आनी विभाग: -----
4. रजेचो/चे दीस: -----
5. ----- दिसा निर्बधीत सुटी/बदली/विशेश सुटी
6. अर्ज करपा फाटलें कारण: -----

(अर्जदाराची निशाणी)

तारीख:

नियंत्रण अधिकाऱ्याचो शेरो आनी शिफारस

कचेरेच्या वापरा खातीर

----- ह्या कर्मचाऱ्याच्या नांवार आशिल्लो निमित्तीक
रजांचो आंकडो: ----- निमित्तीक रजेक मान्यताय दिल्या/दिवंक ना.

संचालक

पाठ 40 उजळणी

पाठ 41 आमंत्रण पत्रां

संदर्भ : कारबारी कोंकणी, भूषण भावे/प्रकाश वजरीकार/प्रकाश पर्येकार

पाठ 42 आनी पाठ 43 भेटपत्रां/परबीं पत्रां

संदर्भ : कारबारी कोंकणी, भूषण भावे/प्रकाश वजरीकार/प्रकाश पर्येकार

भावना प्रकटन

मनीस म्हणून आमी समाजांत जगतना आमकां आपल्यो भावना दुसऱ्यां कडेन प्रकट करप गरजेच्यो आसतात. आमी कुटुंब वा समाज हांचे कडेन व्यक्त जायनासतना जगूंक शकनात. आमकां संवाद गरजेचो आसता. होच नेम आमच्या कार्यालयांतूय लागू पडटा. कार्यालयांत प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षपणान आमचो जायत्या जाणां लागीं संवाद जाता. हो संवाद घडटना 'काळजांतली भास' ओंठार आसत जाल्यार कामकाजांत 'दुराय' आनी 'गैरसमज' निर्माण जावचे नात. देखुनूच राजभाशेंतल्यान केल्ल्या वेव्हाराक खेरीत म्हत्व फावो जाता.

भावना प्रकटन: मनीस आपल्यो भावना प्रकट करतना उत्स्फूर्तपणान काळजांतली भास उपकारायता. सुखाचो खीण आसूं वा दुख्खाचो खीण आसूं, मनीस काळजांतले भाशेंतल्यान व्यक्त जाता तेन्ना तातूंत 'कृत्रीमपण' येना. कार्यालयीन पांवड्यार लेगीत आपल्यो भावना प्रकट करतना राजभाशेचो (थळाव्या लोकांचे आवयभाशेचो - गोंयांत, कोंकणीचो) वापर करप देखुनूच म्हत्वाचें थरता. कारबारी पांवड्यार मुखेलपणान स (6) माध्यमांतल्यान भावना प्रकटन जाता.

1. भेटकार्ड (greeting cards)
2. आमंत्रण पत्रां / कार्ड (invitation letters / cards)
3. परबीं पत्रां (congratulatory cards)
4. मानपत्रां आनी प्रमाणपत्रां (scroll of honour and certificates)
5. शोकसंदेश / बुजवण पत्रां / दुखवट्याचीं पत्रां (condolence letters)
6. कार्यावळींचीं सुत्र-संचालनां (compering)

1. भेटकार्ड (greeting cards) : कार्यालयीन पांवड्यार जरी भेटकार्डांचो वापर उणो जाता आसलो तरी दरेका कर्मचाऱ्यान कोंकणींतल्यान भेटकार्ड धाडपाची संवय लावन घेत जाल्यार तें ताच्या स्वाभिमानांत भर घालपी थरतलें. घरगुती पांवड्यार जेन्ना आमी कोणाकूय भेटकार्ड धाडटात तेन्ना तीं चडावत प्रमाणांत इंग्लीश आनी उपरांत मराठी भाशेंतल्यान धाडटात. कोंकणींतल्यान भेटकार्ड धाडिनासपा फाटल्यान 'भाशाद्वेश वा भाशीक वाद' बी असलें कांय नासता. हातूंत मुखेल अडचण आसता ती बाजारांत कोंकणींतल्यान भेटकार्डांचे उपलब्ध नासतात. देखून जायत्या फावटीं मनांत आसुनूय कांय जाणांक नाउपाय जावन परकी भाशेंतलें भेटकार्ड धाडचें पडटा. हाचेर उपाय कितें? तात्पुरतो, सादो आनी सोंपो उपाय म्हणल्यार उपलब्ध आशिल्लें परकी भाशेंतलें भेटकार्ड घेवन तातूंत आशिल्ले मेकळे सुवातेंत आपणें कोंकणींतल्यान मजकूर बरोवप. हो मजकूर दीसपट्टे कोंकणींतल्यान आसूं येता. तातूंत सोबाय हाडचे खातीर आपलो वा हेर कोंकणी लेखकांचो गद्य वा पद्य मजकूर उपकारावं येता.

आयच्या काळावेली तरणाटी पिळगी ही 'कम्प्युटर सॅवी'. हे पिळगेक कम्प्युटराचें बऱ्या पैकीं गिन्यान आसा. तें वापरून तांणी नवीं भेटकार्ड तयार ('डिजायन') करूं येतात. प्रिंटींगाचो वेवसाय आशिल्ल्या कडेन उलोवणीं करून

कोंकणींतलीं भेटकार्डी बाजारांत घालूं येतात. सुरवातीक लोकांक तें 'विचित्र आनी वेगळें'शें दिसत. पूण उपरांत वचत थंय कोंकणींतलीं भेटकार्डी पळयतकीच लोकांक तें 'संवकळीचें' जातलें. कोंकणी नाटकां, कोंकणींतल्यान कार्यावळी, कोंकणी म्युझिक आल्बम, कोंकणी टिवी आनी रेडियो चॅनल हांचीय बी सुरवात अशीच जाल्ली. आयज लोकांक हें संवकळीचें जालां. गरज आसा ती सुरवात करपाची, चालीक लावपाची.

सादारणपणान आमी चार स्वरूपांचीं भेटकार्डी वापरतात.

अ) व्यक्तीगत स्वरूपांचीं भेटकार्डी : आमी आमच्या इश्ट परिवाराक व्यक्तीगत पांवड्यार परबीं भेटयतना अशीं भेटकार्डी वापरतात, हातूंत परबीं भेटोवपी आनी स्विकारपी व्यक्तीगत पांवड्यार तीं दिता आनी स्विकारता. वाडदीस, लग्न, लग्नाची वर्सपुर्ती, भुरग्याच्या जल्मा निमतान, परिक्षेंत वा हेर सर्तींनी येस जोडिल्ले खातीर आदी समयार आमी परबीं भेटयतना व्यक्तीगत स्वरूपांचीं भेटकार्डी उपकारायतात. देखी खातीर कम्प्युटराचेर 'फोटोशॉप' वापरून केल्लो सकयल दिल्लो नमुनो पळोवंचो.

ब) धर्मीक सण-परबां निमतान: गोंयांतलो कोंकणी समाज हिंदू आनी क्रिस्तांव धर्मांनी विभागला.ह्या दोनूय धर्मांनी जायत्यो सण-परबो आसात ज्या समयार आमी (मौखीक रुपान) एकामेकांक परबीं भेटयतात. देखीक: नातलां, सांज्यांव, नवें वर्स,

संवसार पाडवो, चवथ, दिवाळी, मकर संक्रांत, शिगमो, होळी... बी. हातूंतल्यो कांय परबो थळाव्यो आशिल्ल्यान तशा आशयांचीं भेटकार्डी परकी भाशेंतूय उपलब्ध आसनात. देखून आमी भेटकार्डी धाडचे सुवातेर मौखीक रुपांतूच परबीं भेटयत आयल्यात. आमी कोंकणींतल्यान भेटकार्डी निर्माण केलीं जाल्यार ह्यो गजाली मतींत घेवच्यो पडटल्यो.

क) खाशेल्या वर्सुक्या दिसां खातीर : समाजीक पांवड्यार आमी कांय वर्सुके दीस मनयत आयल्यात. हातूंतूय कांय थळावे (नीज गोंयचे) दीस आसात. अशा दिसां खातीरचीं भेटकार्डी उपलब्ध नाशिल्ल्यान आमी मौखीक रुपांतूच परबीं भेटयतात. देखी खातीर कांय खाशेले वर्सुके दीस म्हणल्यार शिक्षक दीस, मातृ दीस, बालदीस, राजभास दीस, अस्मिताय दीस, कामगार दीस, गोंय सुटके दीस, प्रजासत्ताक दीस, क्रांती दीस...बी.

तुमी जोडिल्लें येस
सामकें
दोळे दिपकावपी आसा

वालोरे

2. आमंत्रण पत्रां/कार्डां: कसलीय कार्यावळ आयोजीत करतना आमकां दुसऱ्यांक आपोवणें दिवचें पडटा. दुसऱ्यांच्या सहभागा बगर खंयचीय कार्यावळ पुर्णत्वाक पावना. देखून आमंत्रणपत्रांक वा कार्डांक म्हत्व फावो जाता. कार्यावळ घरगुती आसूं वा भौशीक आसूं, आमंत्रणपत्रां विणें ती पुराय जावंक पावना. मात कार्यावळींच्या

घरगुती स्वरुपाचीं आमंत्रणपत्रां
देखीक: लग्न, पुजा, मूज, वाडदीस,
 बारसो, घरप्रवेश, पन्नाशी, साठी,
 शंबरी...

- वस्तुनिष्ठ स्वरूपाची कार्यालयीन भास
- उपचारीक (formal) भास
- कार्य, तारीख - वेळ, थळ, वक्ते

हांचेर ठळकपणान लक्ष ओडपी भास
(तशेंच फॉण्टांक लक्ष ओडपी रंग)

॥ श्री ॥
॥ श्री देव चव्हाटो वागरी आजोबा प्रसन्न ॥
॥ श्री सांतेर केळबाय प्रसन्न ॥
नमस्कार,

॥ श्री ॥
हैं आमच्या घराचें नांव
मना-कलजांतलें, स्वप्नील भाव विश्वातलें घर
आकाराक आयलां. भोवभाशीक भारतांतल्या
कोंकणी-मराठी-कानडी-राजस्थानी-बंगाली-
ऊर्दू आदी श्रमजीवी - कश्टी लोकांनी तें
उबारपाक योगदान दिलां. तुमच्या आशिर्वादान
तें पुर्णत्वाक आयलां.

ह्या घरांत आमी 23 एप्रिलाक जितर सरतात.
त्या सुंदर अणभवाचें वांटेकार जावपाक आमी
तुमच्या येवकाराक सवतात.

सुवात : विठ्ठल नगरी,
वागन हॉटेला लागीं - कारापूर तिरक, सांखली
मो. 9422643093
सोमार ता. 23/4/2007 वेळ: सांजे 4.30 ते 8.30 वरां.

श्री. प्रकाश रमाकांत वजरीकार आनी घरचीं.
उपकार करून भेटवस्त हाडची न्हय.

 महाराष्ट्र सरकार
महाराष्ट्र शासन

कला आणि संस्कृती संचालनालय

(अर्थ रू. जी. १००१-२००४, अर्थ रू. जी. १००१-२००५, अर्थ रू. जी. १००१-२०११,
जी. डी. ए. आर. १६०९-२००८, जी. डी. ए. १०००-२००७, अर्थ रू. जी. १०००-२००८)

संस्कृती मंत्रालय, पणजी - गोवा

 पश्चिम क्षेत्र सांस्कृतिक केंद्र उदघाटन,

 कला अकादमी - गोंय

 गोंय किंडा प्राधिकरण - गोंय

 पणजी महानगरपालिका

आयोजित

लोकोत्सव - २०१४

(लोककला महोत्सव) - ७ जानेवारी ते १६ जानेवारी २०१४

या राष्ट्रीय लोककला आणि हस्तकला महोत्सवात तुमकां माध्यमोगाचे आपोखेव दितात.
ही कार्यवाही दर्यासांग कला अकादमी संकुल, पाणज,
पाणजी - गोंय हांगा जात राहतील.

उक्तावण सुवातो

गंधकार ता. ७ जानेवारी २०१४ सांजे ६.०० वरांदेर सुटावो.

उक्तावण कार्यावळीक

श्री. भारत वीर वांस्व् (भी. राज्यपाल गोवा राज्ञ)

मुखेल सोयरे म्हणु हाजीर आस्तले.

तरांच

श्री. दयानंद भादेकर (भी. कला आणि संस्कृती मंत्री, गोंय सरकार)

श्री. विष्णु वाघ (भी. आमदार, सांतआद्रे मतदार संघ, आनी अध्यक्ष, कला अकादमी, गोवा),

श्री. बी. विजयन (मुख्य सचिव, गोंय सरकार)

आनी

श्री फर्नांडो ओ. हासमी (सचिव, कला आनी संस्कृती, गोंय सरकार)

कार्यावळीक हाजीर रावतले.

उक्तावण सुवात्याच्या उपरत लोकोत्सव आणि लोकशांतीसाठी रंरंगण्याची कार्यावळ जातली.

गोवा विधानसभा भांगरा उत्सव समिती

गोवा विधानसभेच्या भांगरा उत्सवी वसऱ्याच्या समारोप सुवाळ्याक

तुमकां मायेमोगाचें आपोवणें

श्रीमती मीरा कुमार - मा. सभापती, लोकसभा
मुखेल सोयऱ्यो आसतल्यो

श्री. भारतवीर वांच्छू - मा. राज्यपाल, गोंय
अध्यक्ष स्थानाचेर आसतले

श्री. मनोहर पर्रीकार - मा. मुख्यमंत्री, गोंय
श्री. फ्रांसिस डिसोजा - मा. उपमुख्यमंत्री, गोंय
श्री. प्रतापसिंह राणे - मा. विरोधी पक्ष नेता, गोंय
सन्माननीय सोयरे आसतले

हो सुवाळो ता. 9 जानेवारी 2014 दिसा सांजे 4.00 वरांचेर मा. दिवाज्ञाथ
मंगेशकर कलामंदीर, कला अकादमी, पणजी हांगा जातलो.

निळकंठ सुभेदार अनंत शेट राजेंद्र आर्लेकार
सचिव, गोंय विधानसभा उप-सभापती, गोंय विधानसभा सभापती, गोंय विधानसभा

3. परबीं पत्रां : आमंत्रणपत्रां भशेनूच परबींपत्रांय घरगुती आनी भौशीक स्वरुपाचीं आसतात. दुसऱ्याक कसलेंय येस मेळटकीच वा बरी गजाल घडटकीच परबीं भेटोवप हो मनशाचो सभावगूण. ह्या परबीं पत्रांतली भास तातूंतल्या आशया प्रमाणें बदलता. परबीं पत्रांच्या (घरगुती आनी भौशीक) ह्या दोनूय प्रकारांतली भास शैली आनी रचनात्मक मांडणीय तातूंतल्या आशयाक मतींत धरून बदलता.

घरगुती स्वरुपाचीं परबीं पत्रां
देखीक: लग्न, घर प्रवेश, पन्नाशी,
साठी, शंबरी...

भौशीक स्वरुपाचीं परबीं पत्रां
देखीक: भोवमान, सण-परबां खातीर...

भास शैली

- म्होंवी, फुलार आशिल्ली भास
- कार्यालयीन स्वरुपाची उपचारीक भास
- भाशेची काव्यात्म अलंकारीक मांडणी
- थरावीक सांच्यांतली आशय मांडणी

देखीक: 1) इश्टाक ताचें लग्न थरिल्ले खातीर परबीं भेटोवपी घरगुती स्वरुपाचें पत्र.

राजय पवार
बोरी, फोंडें - गोंय
ता. 21 मार्च 2015

मोगाळ हेमंत

नमस्कार,

तुज्या लग्नाची व्होंवळीक आयजच हातांत पडली. 'लग्न हें उतर म्हज्या शब्दकोशांत ना' अशें हड्डें फुलोवन सांगपी म्हजो इश्ट आतां बाशींग बांदून लग्नाच्या माटवांत माळ घेवन उबो रावतलो ही अजापाची पूण तितलीच खोसदिणी गजाल. इश्टा, तुका तुज्या लग्ना खातीर मना-काळजा सावन परबीं भेटयतां.

इश्टा, तुका 'लग्न जा, लग्न जा' म्हणून सांगून तुज्या घरच्यां वांगडा हांवूय अर्दो जालों. कॉलेजींत शिकतना 'खूब खातां रे, मोटोच जायना' अशी तुजी कागाळ आसताली. आतां बायलेच्या हातचें जेवण जेवतकीच कसो आंग गुठलायता पळय तूं!

तुजी लग्नीक जीण सुखाची आनी खोसयाळी थरूं. लग्ना उपरांतचे जिणेची वाट समर्थपणान चलपाची तांक तुमकां दोगांकूय मेळूं अशें देवा लागीं मागतां. बॅचलर्स पार्टी जाय आं. तुका खारांत घालपाक बाकीच्यांकूय घेवन येतां. बेगिनूच मेळया.

बरें मागून,

तुजो इश्ट,
राजय

2) दिवाळेचीं परबीं भेटोवपी मुखेलमंत्र्यांचें भौशीक स्वरूपाचें परबीं पत्र

दिवाळेचीं परबीं

भौ. मुख्यमंत्र्यांचो संदेश

गोंय राज्यांतले जनतेच्या कुटुंबांनी सूर्ख समाधान घेवन येवपी दिवाळी सगळ्यांक उमेदीची वचूं, अशें मागून समस्त सरकाराचे वतीन परबीं भेटयतां.

गोंयच्या सर्वांगीण विकासाक हातभार लावपी जन-कल्याणाच्यो येवजणो चालीक लायतना तुमचोय तेंको मेळचो अशें मागतां. दिवाळेच्या शूभ म्हूर्तार तुमचे आमचे कल्पनेंतलें गोंय एक आदर्श राज्य घडोवपाचें सपन पुराय करपाचे दिकेन पावलां मारपाचो हे घटकेक निश्चेव करया.

देव बरें करूं.

(म्हायती आनी प्रसार खात्याचे वतीन प्रसिद्द. गोंय सरकार, पणजी)

4. मानपत्रां आनी प्रमाणपत्रां : कांय खात्यांच्या कार्यालयीन कारबारांत जायत्या फावटीं कार्यशाळो, परिसंवाद, सर्ती हांचेंय आयोजन जाता. अशा वेळार वांटेकारांक आनी जैतवंतांक प्रमाणपत्रां दिवचीं पडटात. ह्या प्रमाणपत्रांतलो मजकूर आनी भास शैली हांचे विशीं सादूरताय बाळगप गरजेचें आसता. कारण हीं प्रमाणपत्रां कोणाच्या तरी फायलींनी उरतात, दुसऱ्यां मेरेन पावतात. कांय खातीं संबंदीत मळाचेर भरीव योगदान दिवप्यांचो सत्कार घडोवन हाडटात. अशा वेळार मानपत्रांय भेटयतात. ह्या मानपत्रांतलो मजकूर आनी तातूंतली भास शैली हांचे विशींय सादूरताय बाळगप गरजेचें थरता.

जायत्या फावटीं साबार सर्ती खातीर एकूच फॉर्मेटांतलीं प्रमाणपत्रां छापतात. अर्थीक कारण हें एक मुखेल कारण आसता. पूण हातूंत ‘अमूक अमूक वा अमूक अमूक वा अमूक अमूक...’ हाची इतली गीचमीड जाता की त्या प्रमाणपत्राचें सौंदर्य इबाडून वता.

ह्या प्रमाणपत्रांतली तशेंच मानपत्रांतली भास स्पश्ट आनी सुटसुटीत आसची. तातूंत गरज थंय बरवणेचो (कॅलिग्राफीचो) वापर करचो. मुखेल म्हणल्यार तातूंतल्या मसुद्याचेर चड लक्ष दिवचें.

अ) मानपत्रांतलो मसुदो : हातूंतलो मसुदो तयार करतना संबंदीत सत्कारमुर्तीच्या कार्याचो योग्य आनी आदरपुर्वक उल्लेख करपी भास आसची. तशेंच तातूंत ‘आमी तुमकां मान भेटयतात’ अशी भावना आसचे सुवातेर ‘तुमकां मान भेटोवन आमचो मान वाडला’ अशी भावना आसची.

ब) प्रमाणपत्रांतलो मसुदो : हातूंतलो मसुदो रचतना संबंदीत कार्यावळीचो स्पश्ट उल्लेख, कार्यावळीचें थळ, तारीख, बी गजालींचेर विशेश लक्ष दिवचें. अर्थीक नदरेन शक्य आसल्यार वेगळ्या वेगळ्या कार्यशाळांक, परिसंवादांक, सर्तीक वेगळीं वेगळीं प्रमाणपत्रां आसचीं.

हेर मुखेल अशो सुचोवण्यो म्हणल्यार प्रमाणपत्रां वा मानपत्रां छापतना ताची फाटभूंय, संस्थेचो लोगो, पदाधिकाऱ्यांचीं नांवां-पदां हांचेरूय लक्ष दिवचें. मसुद्यांत वापरिल्लो फॉण्ट दोळ्यांक थाकाय दिवपी आसचो. बॉर्डरी थरयतना संबंदीत आशयाक सोब सारकी बॉर्डर आसची. अती झगमगाट टाळचो. प्रमाणपत्रांत वा मानपत्रांत पदाधिकाऱ्याची सय फाटभुंयेचो रंग मतींत घेवन मार्कर पॅनान केल्ली आसची. हाका लागून केल्ल्या वावराक एक उंचाय फावो जाता.

5. शोक संदेश / बुजवण पत्रां / दुखवट्याचीं पत्रां : समाजांत आयिल्ले आपत्तेचेर जायत्या फावटीं सरकारी खात्यांक शोक प्रकट करपी वा बुजवण दिवपी पत्रां प्रसिद्द करचीं पडटात. अशा वेळार तातूंतल्या मजकुराचेर आनी वापरिल्ले भासशैलेचेर गंभीरतायेन लक्ष दिवचें पडटा. हांगा दुर्लक्ष जायत जाल्यार लोकांच्यो भावना दुखवपाचो भंय आसता.

सादारणपणान तीन प्रकारच्या घडणुकां वेळार जाल्ल्या जिवाच्या आनी मालमत्तेच्या लुकसाणाचेर सरकाराक शोक संदेश दिवचे पडटात.

अ) सैमीक आपत्ती - देखीक: काणकोणचो हुंवार, भुंयकांप, झुनामी, वादळां, दुकळ, बी.

ब) असैमीक आपत्ती - देखीक : मांडवी पूल मोडप, कालवी बस अपघात, अन्न विखबादा... बी.

क) खंयच्याय फुडाऱ्याचें, लेखक - कलाकाराचें मरण.

अशा शोकसंदेशांतली भास ही दुख्ख ल्हव करपी, मानसीक आदार दिवपी अशी आसची पडटा.

देखीक : काणकोणच्या हुंवार पिडेस्तांक उल्लेखून काडिल्लें बुजवण पत्र.

मुख्यमंत्र्यांचो शोक संदेश

गोंय सरकार

मुख्यमंत्र्यांची कचेरी

ता. 3 ऑक्टोबर 2009

समस्त काणकोणकारांक,

काल 2 ऑक्टोबर ह्या दिसा काणकोणां ढगफुटीक लागून आयिल्ल्या हुंवारांन काणकोणकारांचें जायतें लुकसाण जालां. समेस्त काणकोणकारांचेर आयिल्ल्या ह्या सैमीक संकटाचो धपको पुराय गोंयचे जनतेक बसला. ह्या हुंवाराक लागून जायत्या जाणांच्या घरांनी उदक भरलां, तशेंच जायतीं घरां, गोरवां, शेतां-भाटां व्हांवन गेल्यांत. हे अर्थीक लुकसाणीच्या धपक्यांतल्यान सांवरूंक तुमकां मानसीक बळगें लाबचें अशें देवालागीं मागतां.

हे सैमीक आपत्तेन गोंयचे जनतेचें आनी खासा करून तुमचें काणकोणकारांचें जाल्लें लुकसाण भरून येवंक बरोच कळाव लागतलो. पूण अशा ह्या संकट काळार तुमच्या आदाराक तुमचे वांगडा गोंयची जनता तर आसाच पूण सांगाताक गोंय सरकारूय आसा हाची खात्री बाळगुची. तुमचेर आयिल्ले हे आपत्तेचेर गोंय सरकार शोक प्रगटायता. समेस्त गोंयची जनता आनी गोंय सरकार तुमच्या दुखांत सहभागी आसा.

तुमचो,

(निशाणी)

कचेरेचो शिक्को

6. कार्यावळीचीं सुत्र-संचालनां : सरकारी आस्थापनांनी जायत्यो कार्यावळी जातात तेन्ना सुत्रसंचालन ही एक मुखेल जबाबदारी आसता. ही जबाबदारी जरी मौखीक रुपांतल्यान लोकां सामकार येता आसली तरी लेगीत तातूंतल्यान कर्मचाऱ्याचें भाशीक प्रभुत्व व्यक्त जाता. आयकुप्यांचेर हाचो नकळटां प्रभाव पडटाच. राजभाशेचो मान राखतना हे मौखीक जबाबदारेचीय जाण आसप गरजेचें.

गोंयांत राजभाशेंतल्यान सुत्रसंचालन करतना मुखेलपणान 3 गजालीं कडेन लक्ष दिवप गरजेचें.

अ) कोंकणीची भाशीक प्रकृती: कोंकणीचें मुळावें व्याकरण आनी भास विज्ञानीक खाशेलेपणां जाणून घेवप गरजेचें. भाशेच्या सभावगुणां प्रमाणें उच्चारण करप म्हत्वपूर्ण थरता. जायत्या फावटीं कोंकणींतल्यान सुत्रसंचालन करतना सरकारी पांवड्यार ‘इनामां दिलीं गेलीं, मडगांव हांगा, उपकार आठयतां’ अशी मराठी व्याकरणान घुसपल्ली शब्दावळ आयकूंक मेळटा. कोंकणींत ‘दिलीं गेलीं’ अशीं जोड क्रियापदां वापरिनात. देखून ‘इनामां दिलीं, मडगांवां, उपकार मानतां’ अशी नीज कोंकणी शब्दावळ वापरून राजभाशेचें वैभव तिगोवपांत भर घालूं येता.

ब) कोंकणीचें बोली वैभव: हेर भाशां वरीच कोंकणीच्योय जायत्यो बोलयो आसात. मुखेलपणान हिंदूंची आनी क्रिस्तांवांची कोंकणी अशो दोन मौखीक बोली आयकूंक मेळटात. सगळ्यो बोली समान आसतात देखून मौखीक पांवड्यार भास उलयतना ते ते बोलयेक ‘व्यक्त जावपाचें स्वातंत्र्य आसाच’. अशा वेळार सुत्रसंचालन करतना दुसरे बोलयेचें अनुकरण करचे परस स्वताचे बोलयेंत व्यक्त जावप चड बरें.

क) उपचारीक भाशेची जाण: कोंकणीचे खंयचेय बोलयेंत सुत्रसंचालन करतना सुत्र संचालकान उपचारीक भाशेची जाण दवरपूय गरजेचें आसता. दीसपट्टी भास आनी कार्यावळीची भास हो फरक ताका खबर आसूंक जाय. देखून खंयचेय बोलयेंतल्यान उलयतना मानेस्तांचो अनादर जावचो ना हाची काळजी घेवप गरजेचें आसता. भोवमानेस्त, मानादीक अशीं उतरां वापरचीं. तशेंच मानेस्तांचो एकेरी उल्लेख टाळचो. हातूंतल्यान अप्रत्यक्षपणान राजभाशेचोय मान वाडटा.

राजभास चालीक लायतनाच्यो साद्यो पूण परिणामकारी गजाली.

कोंकणी राजभास कायदो चालीक लायतना 'माड पयलीं काय नाल्ल पयलीं' अशी घुसपागोंदळाची अवस्था जाताली. कायदो चालीक लावप काय सगळीं पुस्तकां पयलीं तयार करप? पूण गरजेंतल्यान सगळ्यो गजाली मुखार वतात. देखून कायदो चालीक लावप बरें. जशी जशी गरज निर्माण जायत वतली तशी तशी गरज भागोवपाचीय वेवस्था मुखार वतली. नाजाल्यार आमी (गोंयकार) फाटींच उरतले.

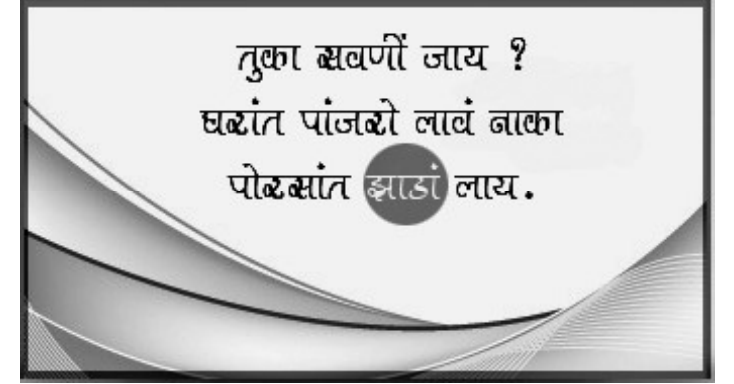
आमी खंयच्याय सरकारी खात्यांत वतकीच 'म्हजी फायल मुखार धाडल्या?' अशें कोंकणींतल्यानूच विचारीत आयल्यात. मौखीक रुपांतल्यान चलपी हो कोंकणींतलो वेव्हार आतां कागदाचेर येवपाची गरज आसा. आतां जायत्या अधिकाऱ्यांनी 'फायल मुखार धाडची' असो शेरो मारपाकूय सुरवात केल्या.

जांकां अजून हें वजेंशें दिसता तांणी निदान आपल्या मेजावेली पाटी तरी कोंकणींतल्यान करून घेवची. येवपी वचपी निदान रावून वाचतलो आनी ताची नोंद घेतलो. जे अधिकारी (आनी खासा करून बिगर कोंकणी अधिकारी) जांकां सुरवातीक हो वावर कठीण लागतासो दिसता तांणी निदान आपलें व्हिजिटींग कार्ड तरी कोंकणींतल्यान करून राजभाशे कडली लागणूक दाखोवन दिवची. हातूंत जायत्यो कल्पकतायो वापरूं येतात. कोंकणींतल्या भाशीक (वा लोकभाशीक) साहित्याचोय वापर हातूंत करूं येता.

देखीक: एका रान अधिकाऱ्याचें व्हिजिटींग कार्ड फुडले वटेन अशें आसूं येता.

आनी त्या कार्डाचे फाटले वटेन कवितेच्यो वळी वापरून आपली कोंकणी साहित्या कडली लागणूक दाखोवं येता.

जे कर्मचारी निवृत्तीक लागीं पावल्यात तांणी आपल्या कार्यालयांत एक तरी ड्राफ्ट कोंकणींतल्यान करून निवृत्त जावपाचो ध्यास धरचो. घडये कोंकणींतल्यान वेव्हार करपी तुमी त्या कार्यालयांतले पयले कर्मचारी थरूं येतात. येवपी कर्मचाऱ्यांक तुमी एक आदर्श थरूं येतात. कार्यालयांतल्यो, टेबला वयल्यो साद्यो साद्यो पाटयो तरी कोंकणींतल्यान करपांत कसली अडचण आसची न्हय. कळाव नाका. लागुया वावराक.

पाठ 44

उजळणी

पाठ 45 आनी पाठ 46
अणकार म्हणी आनी ओपारी

- अ) इंग्लीशींतल्यान कोंकणींत पारिभाशीक उतरां/वाक्यांश बरयात.
ब) कोंकणींतल्यान इंग्लीशींत पारिभाशीक उतरां/वाक्यांश बरयात.

पाठ 47
विधानसभा कामकाज नमुने

प्रस्नावळ

पाठ 48
उजळणी

पाठ 49
मुद्रीत शोधन (Proof Reading) धांवती वळख

अनु. क्र.	कुरु	कुरवेचो अर्थ	देख	कुरवेचो वापर
1	==	वळ सरळ करात	कोंकणी ही <u>एक</u> म्होंवाळ भास.	==/
2	#	शब्द तोडात. स्पेस दिवचो. अंतर सोंडचें	बाप्पाय मा आनी पुडवेंय मा .	#/#/
3	३	काडून उडयात आनी शब्द जोडात.	तुमी मुजर त येवचें.	३
4	४	डिलीट / काडून उडयात	हें म्हजें त घर.	४
5	८	कानो दियात	कोंकणी न ट क आनी तिय त्र	८/
6	८	आडी आनी अनुस्वार दियात	वेद ध गिन्यान लोक क मेळचें.	८/
7	८	ह्रस्व तोपी घालची	वेश त स्त चलची ना.	८/
8	८	दीर्घ तोपी घालची	समा ज िक आ न ि अर्थ क	८/
9	७/	ह्रस्व उकार घालचो	<u>गुरु</u> म्हान आसता.	७/
10	२	दीर्घ उकार घालचो	धा गुण दिवचे.	२/
11	Run on	मुखार चालू दवरचें	ताणें पुराय जिवितूच देशा खातीर वेंचलें. इतलेंच न्हय तर बलिदान लेगीत दिलें.	२/
12	२	मात्रा घालची	व्याकरणाचे धडे/	२/
13	२०	मात्रा आनी अनुस्वार घालचो	अशें आनी तशें/	२०/

अनु. क्र.	कुरु	कुरुवेचो अर्थ	देख	कुरुवेचो वापर
14	f	रफार घालचो	मीगाचो पावस	f
15	,	स्वल्पविराम घालचो	कोंकणी मनीस मोगाळ/म्होंवाळ/रसाळ	,
16	;	अल्पविराम घालचो	तो आयलो/ताणें पळयलें/ताणें जिखलें	;
17	.	पूर्णविराम घालचो	व्हड मनशांक भोवमान दिवचो/	.
18	?	प्रस्नचिन्न घालचें	संकश्टा वेळार कोण पावता/	?
19	!	उदगारचिन्न घालचें	कितें तो आवाज/कितें तो रुबाव/	!
20	:	विसर्ग घालचो	समीर//रगान/म्हाका मान्य ना.	:
21	—	संयोगचिन्न घालचें	पणजी/मडगांव रस्त्याचेर	—
22	—	डॅश घालची	कालचे सभेंत अशें थरलें/	—
23	o	अनुस्वार काडून उडोवचो	कशीलोक आनी कशीभेस	o
24	o	उतराची सुवात बदलची	कोलो/भोलो/बुददीन/	o
25		कंस घालचो	12/बारा/म्हयने	
26	wf	चुकीचो टायप / रॉण फॉण्ट	म्हजो देस म्हा.न.	wf/wf/
27	h	ठळक टायप करचो	अधिसुचोवणी	h
28	o	अक्षर सुरफाटें करचें	साहित्य संमेलन	o
29	सॅण्टर	मदीं घेवचें	श्रीसांतेर प्रसन्न	सॅण्टर
30	Pf	नवो परिच्छेद करचो	धोवतां धोवतां ते पयस पावले. / तिजे सांगले...	Pf
31	L	नवें / उरिल्लें अक्षर घालचें	म्हणें म्हणल्यार गोडशें.	L/ण
32	C	अक्षरां जोडून घेयात/ एक शब्द करात.	साहित्य आनी स मोज	C

पाठ 50 कार्यशाळा, अभ्यासक्रमाक धरून

पाठ 51 स्वाध्याय* - उतरावळ - आमंत्रणां, परबीं, भेटकार्डां - टिपण - सुचोवणी

पाठ 52 उजळणी

पाठ 53 आनी पाठ 54
परिक्षा
परिक्षे खातीरचे प्रस्नपत्रिकेचो नमुनो

गोंय सरकार
राजभाशा संचालनालय
कोंकणी भाशेचें प्रशिक्षण
(सरकारी कर्मचाऱ्यां खातीर)

ता.: वेळ: सांजे 2.30 ते 4.30
गूण : 80+20=100 वेळ : 2 वरां (लेखी परिक्षा)

- प्र.1 कोंकणी भाशेचो इतिहास- खंयच्याय एका प्रस्नाची जाप बरोवची. 10
1) कोंकणी भाशेच्या इतिहासा वयलो एक प्रस्न
2) कोंकणी भाशेच्या इतिहासा वयलो एक प्रस्न
- प्र.2 खंयच्याय दोन प्रस्नांच्यो जापो बरोवच्यो 16
1) खाशेले उच्चार / स्वर / व्यंजनां
2) क्रियापद
3) लिंग
4) वचन / काळ / सामान्यरूप
- प्र.3 खंयच्याय दोन प्रस्नांच्यो जापो बरोवच्यो 12
1) आंकडे / बारा म्हयने
2) पदनामां / विभागनामां
3) मुद्रितां सोदप (निवळावन बरयात)

- प्र.4 खंयच्याय दोन प्रस्नांच्यो जापो बरोवच्यो 12
1) आमंत्रणां / भेटकार्डां / परबीं पत्रां
2) अर्जी लिखाण
3) प्रशासकी कार्यपद्दत
- प्र.5 खंयच्याय दोन प्रस्नांच्यो जापो बरोवच्यो 12
1) परिपत्रक / आदेश
2) प्रशासकी परिच्छेदाचो अणकार
3) टिपणां / शेरे
- प्र.6 खंयच्याय 12 उतरांक कोंकणी परिभाशीक समानार्थी उतरां बरोवचीं. 12
(पंदरा उतरां विचारचीं)
- प्र.7 संभाशण / वाचन 06
- प्र.8 स्वाध्याय / Assignment 20

पाठ 55 आनी पाठ 56
संकलन आनी मोलावणी

केंद्र संयोजकान पुराय 13 दिसांच्या प्रशिक्षणाची मोलावणी करची.

पाठ 57
प्रशिक्षणार्थ्यांचें अणभव कथन

पाठ 58 आनी पाठ 59
जाणकार व्यक्तींचें मार्गदर्शन

पाठ 60
प्रमाणपत्रां वांटप / समारोप
